

แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมกา​รตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์
สำหรับกลุ่มคนไทยเจเนอเรชันวาย

โดย

ฐิติรัตน์ ลิขธิไพศาล

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชานวัตกรรมทางธุรกิจ
โครงการหลักสูตรปริญญาโทออนไลน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีการศึกษา 2567

STRATEGIC GUIDELINES TO REDUCE CYBERCRIME VICTIMIZATION
BEHAVIOR FOR GENERATION Y IN THAILAND

BY

THITIRUT SIKAREEPAISAN

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF
THE REQUIREMENTS FOR THE DEGREE OF MASTER OF BUSINESS
ADMINISTRATION PROGRAM IN BUSINESS INNOVATION
TUXSA ONLINE MASTER'S DEGREE PROGRAM
THAMMASAT UNIVERSITY
ACADEMIC YEAR 2024

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โครงการหลักสูตรปริญญาโทออนไลน์

การค้นคว้าอิสระ

ของ

จิตรัตน์ สีขรีไพศาล

เรื่อง

แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์
สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวาย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมทางธุรกิจ

เมื่อ วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

ประธานกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พุทธชาติ อังณะกูร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้า
อิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญาดา อรรถอนันต์)

ประธานคณะกรรมการบริหารการศึกษา
แบบออนไลน์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ อดุลยฤทธิ์กุล)

หัวข้อการค้นคว้าอิสระ	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย
ชื่อผู้เขียน	ฐิติรัตน์ ลิขธิไพศาล
ชื่อปริญญา	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (นวัตกรรมทางธุรกิจ)
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	โครงการหลักสูตรปริญญาโทออนไลน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญาดา อรรถอนันต์
ปีการศึกษา	2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนวาย (2) เพื่อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับคนไทยเจนวาย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คนที่เกิดระหว่างปีพ.ศ.2524-2542 ซึ่งมีประสบการณ์ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์โดยตรง

ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมสามารถวิเคราะห์ได้จาก 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกัน จากการสังเคราะห์ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางกลยุทธ์ 3 แนวทาง โดยสามารถดำเนินการได้ใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคลธรรมดา ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม และระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ ดังต่อไปนี้ (1) แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล มุ่งเน้นการปรับทัศนคติ เสริมสร้างความตระหนักรู้ และพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ โดยอาศัยการสนับสนุนจากครอบครัวผ่านวัฒนธรรมที่เปิดกว้าง รวมถึงภาครัฐที่ส่งเสริมผ่านนโยบาย สื่อความรู้ และการพัฒนาบุคลากร (2) แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมให้บุคคลใช้เทคโนโลยีอย่างระมัดระวัง โดยการตรวจสอบข้อมูล หลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว และขอคำปรึกษาเบื้องต้นตัดสินใจ ขณะที่ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทในการสร้างพื้นที่พูดคุย เตือนภัย และส่งเสริมค่านิยมที่ปลอดภัย ส่วนภาครัฐควรสนับสนุนผ่านนโยบายและเครื่องมือเสริมสร้างความรู้ (3) แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านกายภาพ

และด้านจิตวิทยารอบตัวบุคคลให้ปลอดภัย ตลอดจนสร้างระบบสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชน และ ภาครัฐ โดยเฉพาะการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน และการบังคับใช้กฎหมายอย่างโปร่งใส โดยทั้งสามแนวทาง กลยุทธ์สอดคล้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยแต่ละแนวทางสามารถเสริมประสิทธิภาพของอีก แนวทางได้และการดำเนินการร่วมกันในทุกระดับมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในกลุ่มคนไทยเจนเอเรชั่นวาย

คำสำคัญ: อาชญากรรมออนไลน์, พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ, เจนเอเรชั่นวาย, เหยื่ออาชญากรรมออนไลน์

Independent Study Title	STRATEGIC GUIDELINES TO REDUCE CYBERCRIME VICTIMIZATION BEHAVIOR FOR GENERATION Y IN THAILAND
Author	Thitirut Sikareepaisan
Degree	Master of Business Administration (Business Innovation)
Major Field/Faculty/University	TUXSA Online Master's Degree Program Thammasat University
Independent Study Advisor	Assistant Professor Yada Atanan, Ph.D.
Academic Year	2024

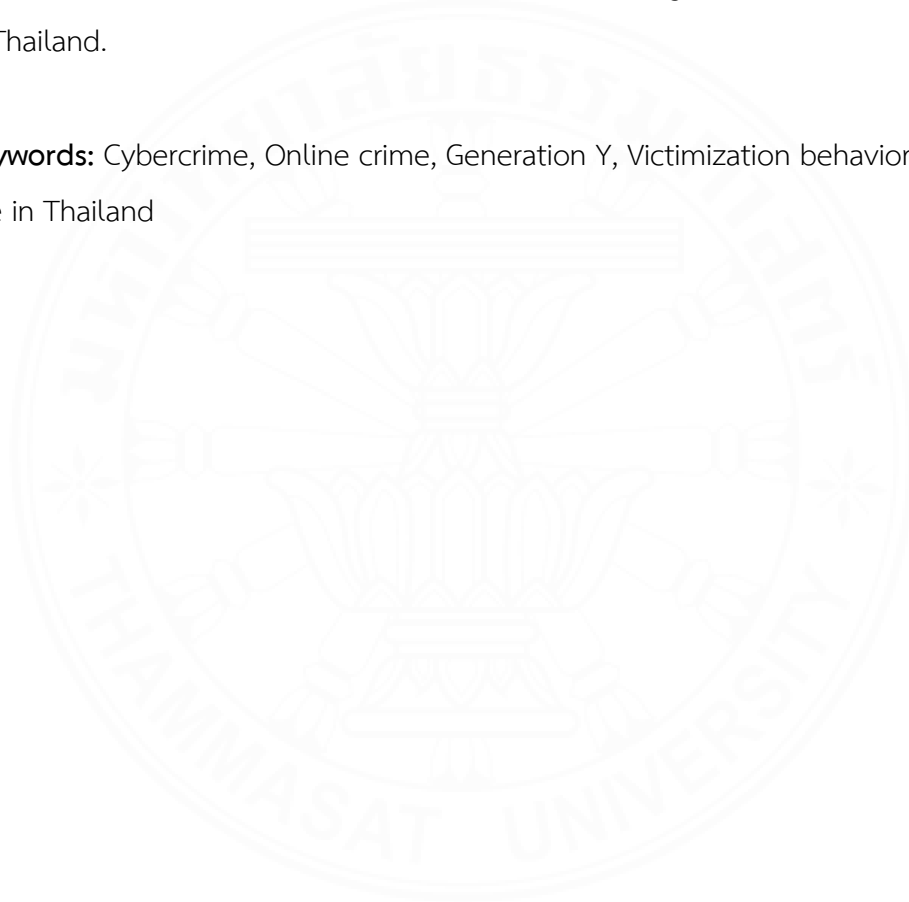
ABSTRACT

This research 1) studied the cybercrime experiences, impacts, and behaviors that increase the risk of victimization of Generation Y in Thailand, and 2) proposed strategic guidelines to reduce cybercrime victimization behaviors. A qualitative research methodology was applied, and data was gathered by semi-structured in-depth interview with 10 participants, born between 1981 and 1999, with experience as cybercrime victims.

Results were that online crime victimization behavior may be analyzed through three main components: personal characteristics, high-risk behavior, and environment, all of which are interrelated and mutually influential. The proposed strategic guidelines were categorized into 3 sectors: personal, family-society, and organizational-governmental. These include: 1) to reduce vulnerability related to personal characteristics, focusing on attitude adjustment, awareness enhancement, and critical thinking and decision-making skill development. bolstered by families support and governmental policy; 2) to control high-risk internet use behaviors by encouraging caution with technology, verifying information, limiting divulgence of personal information, and seeking advice before decision-making. Families and communities cultivate environments for discussion, sharing experiences, and

promoting safe, responsible digital behaviors. The government should support implement relevant policies and develop accessible instruments to boost public awareness; and 3) to create a safe environment, establish a secure physical and psychological environment through families, communities, and the government to monitor, promptly alert, and enforce laws strictly and transparently. These three strategic guidelines the effectiveness of the others, and integrated implementation across all levels is essential to reduce behavior leading to online crime victimization in Thailand.

Keywords: Cybercrime, Online crime, Generation Y, Victimization behavior, Internet use in Thailand

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ญาดา อรรถอนันต์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง พร้อมทั้งให้กำลังใจและความเอื้อเฟื้ออย่างเต็มที่ตลอดกระบวนการทำงานวิจัย และผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พุทธชาติ อังณะกูร ประธานกรรมการสอบที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะอันมีคุณค่า ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยขอขอบคุณกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 10 ท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และเจ้าหน้าที่โครงการ TUXSA Business Innovation รวมถึงเพื่อนร่วมรุ่นทุกท่านสำหรับมิตรภาพและการสนับสนุนซึ่งกันและกันตลอดระยะเวลาการศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบคุณมารดา ผู้เป็นแรงใจและกำลังสำคัญตลอดเส้นทางการศึกษาและการดำเนินงานวิจัยฉบับนี้ ด้วยความรัก ความห่วงใย และการสนับสนุนอย่างไม่มีเงื่อนไขของท่าน

ผู้วิจัยขอรำลึกถึงคุณยายและมารดาบุญธรรม ที่ได้ถึงแก่กรรมในขณะที่ผู้วิจัยกำลังดำเนินการทำงานวิจัยฉบับนี้ แม้ท่านจะไม่ได้ได้เห็นความสำเร็จในครั้งนี้ แต่กำลังใจและความรักจากท่านยังคงเป็นแรงผลักดันสำคัญเสมอมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณตนเอง ที่ไม่ย่อท้อต่อทุกสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างทางและยังคงยึดมั่นในความตั้งใจที่ตั้งไว้จนสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงได้ในที่สุด

ฐิติรัตน์ สีขรีไพศาล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญตาราง	(11)
สารบัญภาพ	(13)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามการศึกษา	3
1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตในการศึกษา	4
1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา	4
1.4.2 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	4
1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา	5
1.4.4 ขอบเขตด้านสถานที่	5
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.7 นิยามศัพท์	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 ความหมายและแนวคิดของเจเนอเรชัน	9

2.1.1 เจเนอเรชัน	9
2.1.2 กลุ่มเจเนอเรชันวาย (Generation Y)	9
2.2 ความหมายและแนวคิดของอาชญากรรมทางออนไลน์	11
2.2.1 ความหมายของอาชญากรรม	11
2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมออนไลน์	12
2.2.2.1 ทฤษฎีการเปลี่ยนพื้นที่	13
2.2.2.2 สื่อสังคมออนไลน์	14
2.2.2.3 รูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์	16
2.2.3 ปัญหาอาชญากรรมทางออนไลน์ทั่วโลก	17
2.2.4 ปัญหาอาชญากรรมทางออนไลน์ในไทย	21
2.2.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางออนไลน์ในประเทศไทย	24
2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ	26
2.3.1 ความหมายของเหยื่อ	26
2.3.2 แนวคิดสาเหตุของพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ	27
2.3.2.1 แนวคิดการเกิดพฤติกรรมของบุคคล	27
2.3.2.2 แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ	28
2.4 ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์	35
2.4.1 ผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง	36
2.4.2 ผลกระทบต่อญาติพี่น้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง	36
2.4.3 ผลกระทบต่อพยานผู้เห็นเหตุการณ์	36
2.4.4 ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม	36
2.5 กลยุทธ์แนวทางการป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางออนไลน์	39
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	44
3.1 แบบแผนการวิจัย	44
3.2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	45
3.2.1 เกณฑ์ในการคัดเลือกเข้า-ออก	45
3.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	46
3.3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)	46
3.3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)	46

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	48
3.4.1 แบบสัมภาษณ์	48
3.4.2 เครื่องมือการจดบันทึกถ้อยคำและบันทึกเสียง	51
3.5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	52
3.5.1 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	52
3.5.2 การเตรียมพร้อมก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล	52
3.5.3 การดำเนินการเก็บข้อมูล	53
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	53
3.7 การฟังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล (Playback Method)	54
3.8 การตรวจสอบความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation)	54
3.9 จรรยาบรรณการวิจัย	55
3.9.1 หลักความเคารพในบุคคล	55
3.9.1 การดำเนินการเก็บข้อมูล	55
บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	56
4.1 ผลการศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบและพฤติกรรมที่ทำให้เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจเนวาย	56
4.1.1 บริบทผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล	57
4.1.1.1 ผู้ให้ข้อมูลที่ 1 : จี	57
4.1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลที่ 2 : มิว	57
4.1.1.3 ผู้ให้ข้อมูลที่ 3 : สุรพงษ์	58
4.1.1.4 ผู้ให้ข้อมูลที่ 4 : แมน	58
4.1.1.5 ผู้ให้ข้อมูลที่ 5 : แอม	59
4.1.1.6 ผู้ให้ข้อมูลที่ 6 : ตัน	59
4.1.1.7 ผู้ให้ข้อมูลที่ 7 : แอนนา	60
4.1.1.8 ผู้ให้ข้อมูลที่ 8 : ฟิล์ม	60
4.1.1.9 ผู้ให้ข้อมูลที่ 9 : อันอัน	61
4.1.1.10 ผู้ให้ข้อมูลที่ 10 : กอไก่	61
4.1.2 ผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ	62

4.1.2.1 ด้านรูปแบบอาชญากรรมที่เคยตกเป็นเหยื่อ	62
4.1.2.2 ด้านช่องทางที่ถูกหลอกลวง	66
4.1.2.3 ด้านผลกระทบที่ได้รับ	69
4.1.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ	71
4.1.3.1 ด้านลักษณะส่วนบุคคล	71
4.1.3.2 ด้านพฤติกรรมเสี่ยง	73
4.1.3.3 ด้านสภาพแวดล้อม	76
4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ อาชญากรรมออนไลน์	80
4.2.1 ระดับบุคคลธรรมดา	80
4.2.2 ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม	84
4.2.3 ระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ	86
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	90
5.1 สรุปผลการวิจัย	90
5.1.1 สรุปผลการศึกษาประสิทธิภาพการถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบและพฤติกรรมที่ทำให้เสี่ยงต่อการตกเป็นของคนไทยเจ เนอเรชันวาย	91
5.1.2 การเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจเนอเรชันวาย	92
5.1.2.1 แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล	92
5.1.2.2 แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต	97
5.1.2.3 แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	103
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	112
5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย	115
5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป	116
รายการอ้างอิง	117

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือสำหรับผู้วิจัย	122
ภาคผนวก ข คำอธิบายองค์ประกอบจากแนวคิดเพื่อการสัมภาษณ์	125
ภาคผนวก ค หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย	129

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ตารางเปรียบเทียบ 5 อันดับ รูปแบบที่คนไทยโดนหลอกมากที่สุด และมูลค่าความเสียหาย	24
2.2 จัดกลุ่มแนวคิดการเกิดอาชญากรรม	32
3.1 สรุปองค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์	46
3.2 สรุปแนวคิดและทฤษฎีขององค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์	47
3.3 แนวทางคำถามการสัมภาษณ์	49
4.1 สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล	62
4.2 สรุปรูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์ที่เคยตกเป็นเหยื่อ	63
4.3 สรุปช่องทางที่ถูกหลอกลวงทางออนไลน์	68
4.4 สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์สำหรับคนไทยเจนเนอเรชันวายในระดับบุคคลธรรมดา	83
4.5 สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์สำหรับคนไทยเจนเนอเรชันวายในระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม	85
4.6 สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์สำหรับคนไทยเจนเนอเรชันวายในระดับหน่วยงาน องค์กร และภาครัฐ	88
5.1 แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับบุคคลธรรมดา	93
5.2 แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับครอบครัว ชุมชน หรือสังคม	94
5.3 แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับบุคคลธรรมดา	98
5.4 แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม	100

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5.5 แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับบุคคลธรรมดา	103
5.6 แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับครอบครัว ชุมชนหรือ สังคม	105
5.7 แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับหน่วยงาน องค์กรหรือ ภาครัฐ	106

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	6
2.1 กลุ่มคนที่มีมากที่สุดในโลก	10
2.2 โมเดลการเปลี่ยนพื้นที่ (Space Transition Model)	14
2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กับเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)	15
2.4 แผนภูมิแสดงเงินที่สูญเสียจากการถูกหลอกและจำนวนครั้งที่มีการหลอกลงทั่วโลกปี 2019-2021	18
2.5 แผนภูมิแสดงความเสี่ยงช่วงอายุที่ถูกหลอกและจำนวนเงินที่สูญเสียจากการหลอกลงทั่วโลกปี 2021	19
2.6 5 อันดับแรกของประเทศที่มีการใช้งานระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) สูงสุดทั่วโลกในปี 2022	20
2.7 สถิติเหยื่ออาชญากรรมไซเบอร์จำแนกตามอายุ	22
2.8 Theory of Reciprocal Determinism	28
2.9 องค์ประกอบสามประการที่ทำให้เกิดเหตุอาชญากรรมของ Routine Activity Theory	30
2.10 องค์ประกอบสามประการที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์	35
2.11 กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม 6 ด้าน	42
5.1 สรุปภาพรวมแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล	96
5.2 สรุปภาพรวมแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต	102
5.3 สรุปภาพรวมแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย	109
5.4 สรุปแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย	110
5.5 สรุปความเกี่ยวเนื่องกันของแนวทางกลยุทธ์ทั้ง 3 แนวทางเพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย	114

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลก อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้เชื่อมต่อผู้คนให้เข้าถึงกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงข้อมูล การสื่อสาร หรือการทำธุรกรรมทางการเงิน ผ่านเทคโนโลยีที่ทันสมัยและแพลตฟอร์มออนไลน์ แม้ว่าความสะดวกสบายนี้จะช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้ใช้งาน แต่อย่างไรก็ตามการพึ่งพาเทคโนโลยีเหล่านี้ก็แฝงไปด้วยภัยที่ซ่อนตัวอยู่จากบุคคลที่ต้องการจะแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบและภัยคุกคามต่าง ๆ การเพิ่มขึ้นของการใช้เทคโนโลยีส่งผลให้เกิดปัญหาด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์มากขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบของอาชญากรรมทางออนไลน์โดยมีฉ้อโกง (Cybercrime) ที่มีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนรูปแบบให้มีความซับซ้อนและแปลกใหม่อยู่เสมอเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจจับ เพื่อหลอกล่อและแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาที่ทวีความรุนแรงและซับซ้อนขึ้น สร้างความท้าทายอย่างมากให้กับความมั่นคงทางไซเบอร์ รัฐบาลและองค์กรต่าง ๆ (Internet Society, 2017)

จากรายงานการศึกษาของ The Global Anti Scam Alliance (GASA, 2022) แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่น่าเป็นห่วงเกี่ยวกับการอาชญากรรมทางออนไลน์ทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยในปี 2021 มีรายงานเกี่ยวกับการถูกหลอกลวงเงินผ่านช่องทางออนไลน์มากถึง 293 ล้านครั้ง และมีมูลค่าความเสียหายสูงถึง 55.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือคิดเป็นเงินบาทไทยด้วยอัตราแลกเปลี่ยน 35 บาทต่อดอลลาร์ประมาณ 1.9 แสนล้านบาท อัตราความการถูกหลอกลวงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10.2 และอัตราความสูญเสียเงินจากการหลอกลวงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 15.7 จากปีก่อนหน้า เป็นผลสืบเนื่องมาจากช่วงหลังจากการระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้ผู้คนหันมาใช้งานอินเทอร์เน็ตและบริการออนไลน์มากขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดช่องว่างให้ฉ้อโกงสามารถใช้ประโยชน์จากช่องโหว่ด้านความปลอดภัยในการหลอกลวงผ่านระบบออนไลน์ได้มากขึ้น และรายงานของ ACI Worldwide กล่าวว่า ประเทศที่ใช้ระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) ในอัตราที่สูง มีแนวโน้มที่จะมีภัยทางการเงินสูงตามไปด้วย ซึ่งประเทศไทยก็เป็น 1 ในประเทศที่มีระบบการเงินแบบโอนและรับได้ทันทีเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก (คมเพชร กรองกระจ่าง, 2566; Business Wire, 2022; GASA, 2022)

ปัจจุบันอาชญากรรมทางออนไลน์ได้กลายเป็นปัญหาที่สำคัญและมีผลกระทบต่อประชากรเป็นวงกว้างมากขึ้น ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากปัญหานี้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกลุ่มคนเจนเนอเรชันวาย (Generation Y) หรือ เจนวาย อ้างอิงจาก Bolton (2013) กล่าวว่า กลุ่มคนเจนวายจะเป็นกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1981-1999 หรือประมาณปี พ.ศ. 2524-2542 หากนับอายุถึงปีปัจจุบัน พ.ศ. 2567 จะเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 24-43 ปี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยของประเทศไทย กล่าวว่า กลุ่มคนเจนวายจะเป็นกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2539 และมีสัดส่วนประชากรเจนวายในประเทศไทยสิ้นปี 2559 พบว่ามีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรไทยทั้งหมด อีกทั้งคนกลุ่มนี้เป็นช่วงของกลุ่มคนวัยทำงาน เป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมกับความเจริญของเทคโนโลยี จนมีชื่อเรียกอีกชื่อว่า “Millennials” ซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจเติบโตเป็นอย่างมาก ทำให้คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ค่อนข้างสูง แม้ว่าจะยังอยู่ในวัยที่ยังหนุ่มยังสาวอยู่ก็ตาม (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2561; Bolton et al., 2013; GASA, 2022)

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office of Thailand) รายงานไว้ว่าในปี พ.ศ. 2565 ประชากรไทยที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 80 ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นประจำ โดยในกลุ่มเจนวายมีการใช้อินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันมากที่สุด จากลักษณะเด่นของเจนเนอเรชันวายในเรื่องการเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ค่อนข้างสูง และมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตกันมากที่สุด คนกลุ่มนี้จึงมักจะตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรรมทางออนไลน์มากกว่ากลุ่มคนเจนเนอเรชันอื่น ซึ่งการใช้งานอินเทอร์เน็ตเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ช่วยในการเข้าถึงข้อมูลและบริการต่าง ๆ ในหลากหลายกิจกรรมอยู่บ่อยครั้งไม่ว่าจะเป็นในชีวิตการทำงานหรือชีวิตประจำวันก็ตาม เช่น การซื้อขายสินค้าออนไลน์ การใช้งานโซเชียลมีเดีย การทำธุรกรรมออนไลน์ และการใช้บริการแอปพลิเคชันต่าง ๆ การที่อินเทอร์เน็ตเข้ามามีส่วนร่วมกับหลากหลายกิจกรรมนี้ย่อมที่จะเพิ่มความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ให้มากยิ่งขึ้น ทำให้ตกเป็นเหยื่อได้ง่ายเมื่อไม่มีการระมัดระวังตัว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567)

อาชญากรรมทางออนไลน์ยังมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างมาก ไม่เพียงแต่การสูญเสียทรัพย์สินและข้อมูลส่วนบุคคลอาจนำไปสู่ความเสื่อมเสียในชื่อเสียงและความมั่นใจในการใช้บริการออนไลน์ ข้อมูลจากการสำรวจในปี 2566 พบว่าประชากรไทยมากกว่า 36 ล้านคนเคยถูกหลอกลวงผ่านช่องทางออนไลน์ และในจำนวนนี้มีประมาณ 18 ล้านคนที่ตกเป็นผู้เสียหาย ซึ่งคิดเป็นกว่าร้อยละ 50 ถือเป็นสัดส่วนที่สูงมาก มีมูลค่าความเสียหายทั้งหมดประมาณ 49,845 ล้านบาท โดยเจนวายมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 31,376 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 63 จากมูลค่าความเสียหายทั้งหมดเป็นกลุ่มที่ตกเป็นผู้เสียหายสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสถิติอาชญากรรมไซเบอร์

จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเมื่อสิ้นเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา กล่าวว่ากลุ่มคนมีอายุระหว่าง 30-44 ปี ตกเป็นเหยื่อมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 22-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.51 และ 25.33 ตามลำดับ และคดีหลอกลวงที่พบมากที่สุดคือการหลอกลวงซื้อขายสินค้าและบริการ รองลงมาเป็น หลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงาน หลอกลวงให้กู้เงิน หลอกลวงให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และ ช่มชู้ทางโทรศัพท์ ตามลำดับ ซึ่งการหลอกลวงที่มีมูลค่าความเสียหายมากที่สุด คือการหลอกลวงลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ถึงแม้จะเป็นการหลอกลวงที่พบบ่อยเป็นอันดับที่ 4 แต่มูลค่าความเสียหายรวมสูงมากที่สุดเปรียบเทียบกับหลอกลวงแบบอื่น นอกเหนือจากผลกระทบที่เป็นในรูปแบบของเงิน อาชญากรรมทางออนไลน์ยังสามารถส่งผลกระทบในรูปแบบอื่นได้อีก เช่น ส่งผลกระทบต่อจิตใจ ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว หรือแม้กระทั่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบดิจิทัลของประเทศไทยอีกด้วย (ธน หาพิพัฒน์, 2567; สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567)

จากการศึกษารวมถึงประสบการณ์ของคนในครอบครัวและคนรู้จักที่ได้รับผลกระทบจากการหลอกลวงเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็น การโทรหลอกลวง โฆษณาหลอกลวงบนสื่อสังคมออนไลน์ การหลอกลวงให้กดลิงก์ผ่านทางแอปพลิเคชันแชท หรือทางข้อความทางโทรศัพท์ (SMS) ทำให้เห็นว่าภัยไซเบอร์ดังกล่าวไม่ได้เพียงแค่สร้างความรำคาญ แต่ยังนำมาซึ่งการสูญเสียทางทรัพย์สินที่ร้ายแรงจากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการหาแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนวาย โดยการศึกษาเชิงลึกเพื่อที่จะเข้าใจถึงพฤติกรรม เพื่อช่วยให้สามารถออกแบบมาตรการเชิงกลยุทธ์เสนอแนะแนวทางป้องกันสร้างความตระหนักรู้ รวมถึงทำความเข้าใจพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ในกลุ่มคนไทยเจนวาย ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เพื่อที่จะทำให้เข้าใจถึงพฤติกรรมและสาเหตุที่ส่งผลให้คนกลุ่มนี้ตกเป็นเหยื่อ เพื่อค้นหามาตรการป้องกันและการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพในการลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ และเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงรวมถึงสร้างความตระหนักรู้ให้กับกลุ่มคนในเจนเอเรชันวาย และเจนเอเรชันอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสังคมดิจิทัลและช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบออนไลน์ในระยะยาวต่อไป

1.2 คำถามการศึกษา

1. ประสบการณ์การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนวายเป็นอย่างไร
2. แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับคนไทยเจนวายเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนวาย
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับคนไทยเจนวาย

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนวาย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากที่ได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร งานวิจัย ข้อมูลทางสถิติ มาตราทางกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี และสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตของกลุ่มคนไทยเจนวาย รูปแบบการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ของคนไทยเจนวาย บทบาทขององค์กรและภาครัฐในการให้ความรู้และกำหนดมาตรการป้องกัน เพื่อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนวาย

1.4.2 ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยคือคนไทยเจนวาย หรือผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2542 หากนับอายุถึงปีปัจจุบันพ.ศ. 2567 จะเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 24-43 ปี จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ขอความสมัครใจในการให้สัมภาษณ์จากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ถูกหลอกลงทางออนไลน์ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- การหลอกซื้อขายสินค้าและบริการ จำนวน 2 คน
- หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน จำนวน 2 คน
- หลอกให้กู้เงิน จำนวน 2 คน
- หลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 คน
- ข่มขู่ทางโทรศัพท์ จำนวน 2 คน

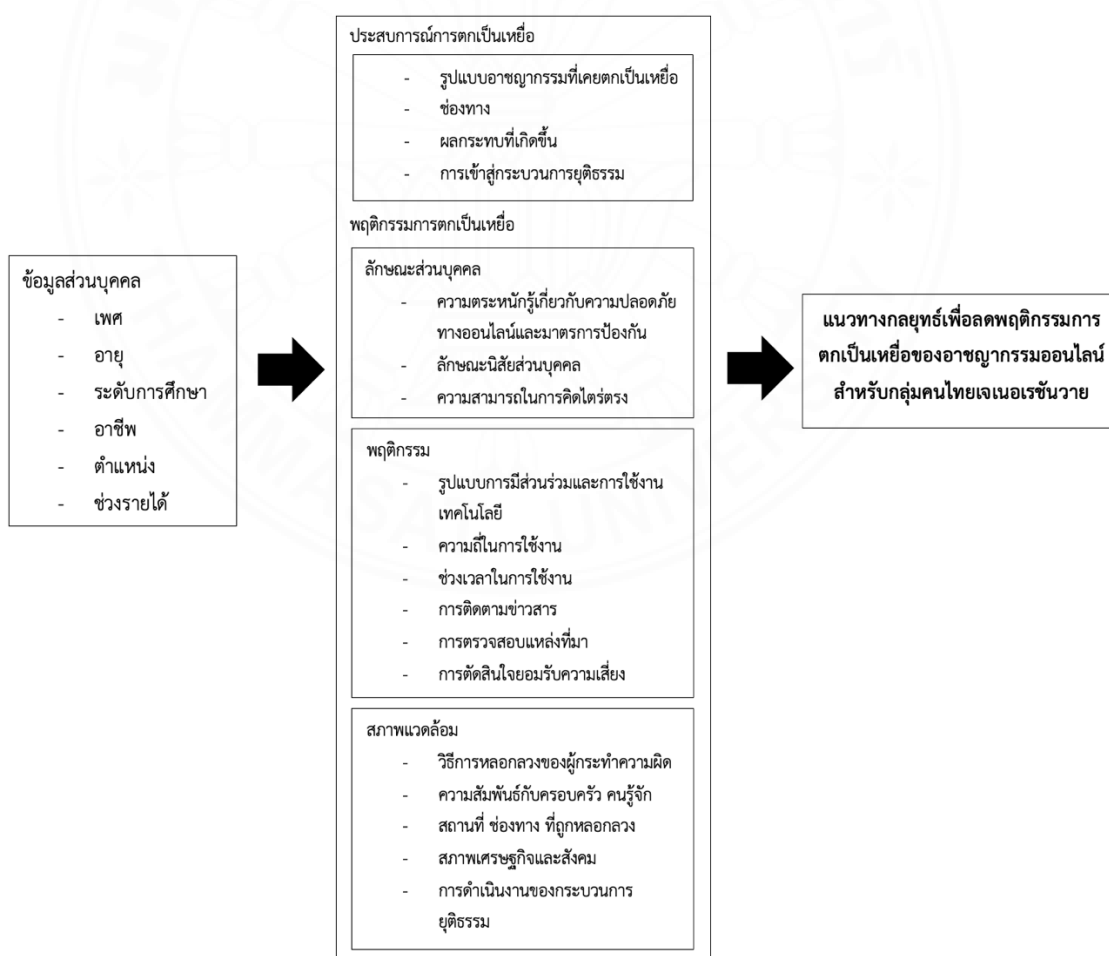
1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน 2568 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

1.4.4 ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกรูปแบบในการให้สัมภาษณ์โดยให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสะดวกมากที่สุด โดยการนัดเจอตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ตกลงกัน เช่น สถานที่ทำงานร่วมกันในที่ทำงาน (Co-Working Space) สถานที่ส่วนกลางของที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูล ร้านอาหาร ร้านกาแฟ เป็นต้น หรือนัดสัมภาษณ์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ เช่น Zoom, Line หรือ Microsoft teams

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะนำไปสู่ประโยชน์หลายประการ โดยประโยชน์แรกคือการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของของอาชญากรรมทางออนไลน์ในกลุ่มคนไทย เจเนอเรชันวาย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานรัฐและองค์กรที่ดูแลด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับรูปแบบและพฤติกรรมที่มีผลต่ออาชญากรรมทางออนไลน์ ทำให้สามารถวิเคราะห์ถึงวิธีการที่มีฉ้อฉลใช้ในการหลอกลวงในกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษายังสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงและป้องกันการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์ในอนาคตได้ นอกจากนี้ ยังสามารถนำมาใช้ในการวางแผนนโยบายและกลยุทธ์การป้องกันที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การลดช่องโหว่ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของกลุ่มเจเนอเรชันวายและกลุ่มอื่น ๆ ที่ใช้อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย

อีกประการหนึ่งที่สำคัญคือการเสริมสร้างความตระหนักรู้และการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย รวมถึงบุคคลทั่วไป เพื่อเพิ่มความเข้าใจและความระมัดระวังในการใช้งานอินเทอร์เน็ต การให้ความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวิธีการป้องกันการหลอกลวงออนไลน์เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการสร้างแนวทางการให้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถของผู้ใช้งานในการป้องกันตัวเองจากการหลอกลวงทางออนไลน์ในอนาคต ทำให้สังคมโดยรวมมีความปลอดภัยในด้านการใช้งานเทคโนโลยีมากขึ้น

1.7 นิยามศัพท์

เจเนอเรชันวาย (Generation Y) เจนวาย เจเนอเรชัน Me Millennial หรือ คนรุ่นใหม่ (New Generation) ในการศึกษาจะหมายถึงกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปีพ.ศ. 2524-2542

อาชญากรรมทางออนไลน์ (Cybercrime) หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือพฤติกรรมที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นความผิดในทางกฎหมายก็ตาม แต่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือสังคมโดยรวม โดยใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการก่อเหตุ ด้วยการอาศัยลักษณะเด่นของโลกไซเบอร์ที่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรม เช่น ความไม่เปิดเผยตัวตน ความยากในการติดตาม เป็นต้น ในงานวิจัยนี้จะพูดถึง 5 รูปแบบหลัก ๆ ที่พบบ่อยในประเทศไทยตามรายงานของสำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ ได้แก่ การหลอกล่อซื้อขายสินค้าและบริการ หลอกล่อให้โอนเงินเพื่อทำงาน หลอกล่อให้กู้เงิน หลอกล่อให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และ ชุมชู่ทางโทรศัพท์ ตามลำดับ

พฤติกรรมตกเป็นเหยื่อ (Victimization Behavior) การกระทำหรือการตอบสนองที่ส่งผลให้บุคคลตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ มีองค์ประกอบสามประการ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม จนนำไปสู่ความสูญเสียไม่ว่าจะเป็นทางด้านทรัพย์สิน ข้อมูล ความสัมพันธ์ หรือ จิตใจ

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยมีเนื้อหาหลักแบ่งเป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายและแนวคิดของเจนเนอเรชัน
 - 2.1.1 ความหมายของเจนเนอเรชัน
 - 2.1.2 กลุ่มเจนเนอเรชันวาย (Generation Y)
- 2.2 ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการหลอกลวงทางออนไลน์
 - 2.2.1 ความหมายของอาชญากรรม
 - 2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางออนไลน์
 - 2.2.2.1 ทฤษฎีการเปลี่ยนพื้นที่
 - 2.2.2.2 สื่อสังคมออนไลน์
 - 2.2.2.3 รูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์
 - 2.2.3 ปัญหาการหลอกลวงทางออนไลน์ทั่วโลก
 - 2.2.4 ปัญหาการหลอกลวงทางออนไลน์ในไทย
 - 2.2.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางออนไลน์ในประเทศไทย
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ
 - 2.3.1 ความหมายของเหยื่อ
 - 2.3.2 แนวคิดสาเหตุของพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ
 - 2.3.2.1 แนวคิดการเกิดพฤติกรรมของบุคคล
 - 2.3.2.2 แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ
- 2.4 ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์
- 2.5 กลยุทธ์และแนวทางการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์

2.1 ความหมายและแนวคิดของเจเนอเรชัน

2.1.1 เจเนอเรชัน

แนวคิดเรื่องเจเนอเรชัน (Generation) ได้รับการกล่าวถึงอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิดนี้มีรากฐานมาจากผลงานของ Mannheim (1928) ในงานวิจัยเรื่อง The Problem of Generations ซึ่งเป็นผลงานทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายเกี่ยวกับทฤษฎีเจเนอเรชัน (Generational Theory) โดย Mannheim ได้ให้นิยามว่า เจเนอเรชัน หมายถึง กลุ่มของบุคคลที่เกิดในช่วงเวลาเดียวกัน เผชิญเหตุการณ์ทางสังคมเดียวกัน ได้เจริญเติบโตและรับรู้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในลักษณะเดียวกัน จึงทำให้กลุ่มบุคคลนั้นมีรูปแบบทางทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมที่แสดงออกมาในลักษณะคล้ายคลึงกัน (อนรรักษ์ วัฒนะถาวรวงศ์, 2561; Bolton et al., 2013)

อีกหนึ่งแนวคิดที่ได้รับการอ้างอิงอย่างแพร่หลาย คือแนวคิดของ Strauss and Howe (1991) ที่นิยามคำว่า เจเนอเรชัน หมายถึง กลุ่มคนที่ไม่เพียงแต่เกิดในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน มีบุคลิกลักษณะและค่านิยมพื้นฐานแบบเดียวกัน แต่ยังได้รับอิทธิพลมาจากการรับรู้ร่วมกันถึงประสบการณ์ของเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบเดียวกัน (พัชสิริ ชมภูคำ และ ณัฐริดา จักรภีศิริสุข, 2563; อนรรักษ์ วัฒนะถาวรวงศ์, 2561)

จากความหมายที่ได้ศึกษาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าเจเนอเรชันเป็นการจำแนกกลุ่มของบุคคลที่เกิดและเติบโตขึ้นมาในช่วงเวลาเดียวกัน ได้รับอิทธิพลจากสิ่งรอบตัว มีประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งส่งผลให้พวกเขามีลักษณะนิสัย ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกัน โดยมีการแบ่งเป็นแต่ละเจเนอเรชันต่าง ๆ ตามเหตุการณ์สำคัญทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่พวกเขาพบเจอ ณ ช่วงเวลานั้น

2.1.2 กลุ่มเจเนอเรชันวาย (Generation Y)

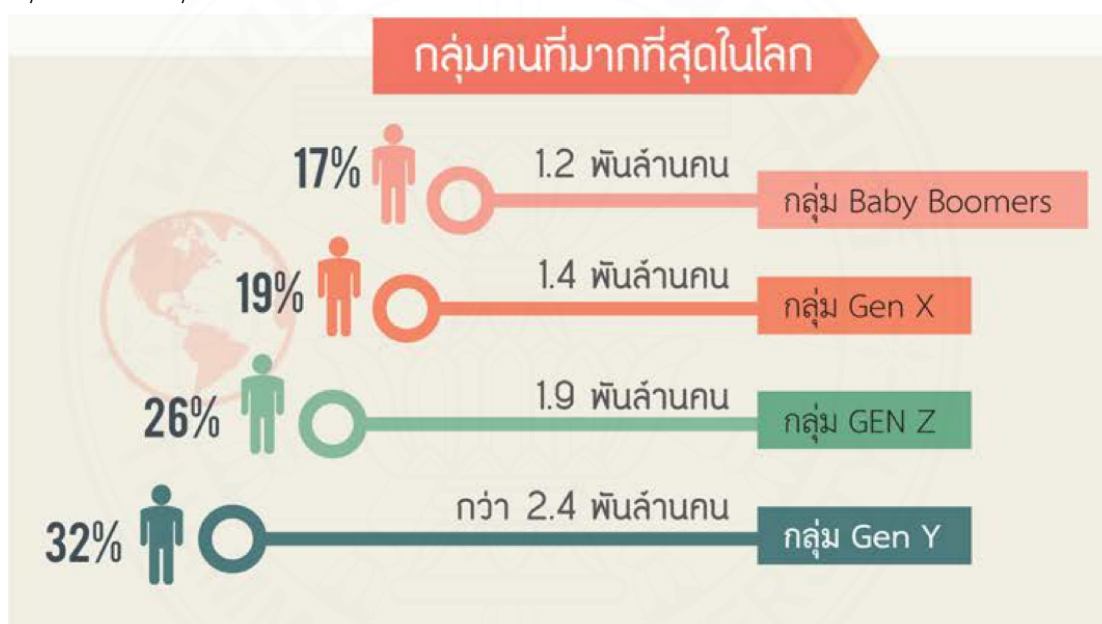
เจเนอเรชันวาย (Generation Y) หรือ เจนวาย Bolton et al. (2013) กล่าวว่า ยังมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งคือ Millennials โดยระบุว่าเป็นกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1981-1999 พร้อมทั้งยังเติบโตในช่วงเวลาที่เทคโนโลยีดิจิทัลเริ่มพัฒนาจนกลายเป็นส่วนสำคัญในชีวิตประจำวัน

Twenge and Campbell (2011) ได้กล่าวถึงคนเจนวายในฐานะส่วนหนึ่งของ Generation Me โดยชี้ว่าเป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาในยุคที่เน้นความเป็นตัวของตัวเอง มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง และคาดหวังความสำเร็จส่วนตัวมาก แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องเผชิญกับความกดดันและปัญหาด้านสุขภาพจิต จากการเปรียบเทียบตัวเองกับคนอื่นในโลกออนไลน์ อีกทั้งยังมุ่งหวังที่จะได้รับการยอมรับจากผู้อื่นในสื่อสังคมออนไลน์

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) (2559) เรียกกลุ่มคนเจนวายว่าเป็นคนรุ่นใหม่ (New Generation) โดยกล่าวว่ามักมีลักษณะร่วมกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) เกิดในช่วงปี 1980-2000 2) เติบโตในยุคอินเทอร์เน็ตขยายตัว 3) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้คล่องตัว ปัจจุบันเป็นกลุ่มผู้บริโภคและแรงงานกลุ่มใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็นร้อยละ 32 จากประชากรทั้งโลก หรือมีจำนวนมากกว่า 2.4 พันล้านคน มีแนวโน้มที่จะมีบทบาทมากที่สุดในการกำหนดทิศทางและส่งอิทธิพลต่อเศรษฐกิจโลก

ภาพที่ 2.1

กลุ่มคนที่มีมากที่สุดในโลก

หมายเหตุ. จาก NEW GEN IS NOW คนรุ่นใหม่คือพลังแห่งอนาคต (น.8), โดย สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2559, กรุงเทพฯ: โคคุน แอนด์ โค.

เมื่อเปรียบเทียบเจนวายในประเทศไทยกับต่างประเทศ พบว่าเจนวายในไทยมีลักษณะคล้ายคลึงกันในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ แต่พวกเขายังมีความผูกพันกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและครอบครัวมากกว่าเจนวายในประเทศตะวันตก โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับครอบครัวและการรักษาความสัมพันธ์ทางสังคมที่ใกล้ชิด ในด้านการบริหารจัดการทางการเงิน เจนวายในไทยมีแนวโน้มที่จะใช้เทคโนโลยีในการจัดการเงินและทำธุรกรรมออนไลน์สูง เนื่องจากประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ใช้ระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมงเป็นอันดับต้น ๆ ของโลก ทำให้เจนวายมักจะทำการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล และใช้

บริการธนาคารผ่านแอปพลิเคชันมือถือ นอกจากนี้ พวกเขายังให้ความสำคัญกับการลงทุนและการจัดการเงินที่สะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากที่คนกลุ่มนี้เติบโตมาพร้อมกับความเจริญของเทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นยุคที่เศรษฐกิจเติบโตเป็นอย่างมาก ทำให้คนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ค่อนข้างสูง แม้ว่าจะยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของเจนเอเรชันวายในหลายประเทศทั่วโลก (คมเพชร กรองกระจ่าง, 2566; ธนาคารไทยพาณิชย์, 2561; Twenge & Campbell, 2011)

ผู้วิจัยขอสรุปว่า เจนเอเรชันวาย (Generation Y) เจนวาย หรือ Gen Y คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1981-1999 หรือประมาณปี พ.ศ. 2524-2542 หากนับอายุถึงปีปัจจุบัน พ.ศ. 2567 จะเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 24-43 ปี จะเป็นช่วงอายุของวัยทำงาน ซึ่งเป็นคนที่เติบโตในยุคแห่งเทคโนโลยีดิจิทัล มีลักษณะคุ้นเคยกับเทคโนโลยี ใช้สื่อสังคมออนไลน์ และเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันเป็นประจำ ถือเป็นเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญของเศรษฐกิจและสังคม

2.2 ความหมายและแนวคิดของอาชญากรรมทางออนไลน์

2.2.1 ความหมายของอาชญากรรม

อ้างอิงจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คำว่า “อาชญากรรม” เป็นคำสมาสระหว่างคำว่า “อาชญา” และ “กรรม” ทั้งสองคำมีรากศัพท์มาจากภาษาสันสกฤต โดยคำว่า อาชญา หมายถึง อำนาจโทษ คำนี้มักใช้กับพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านาย เช่น พระราชอาญา คดีที่เกี่ยวกับโทษหลวงเรียกว่า คดีอาชญาหรือคดีความอาญา เป็นต้น ส่วนคำว่า กรรม หมายถึง บาป เคาระห์ การกระทำ การกระทำที่สนองผลร้ายมายังปัจจุบัน หรือซึ่งจะส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต และคำว่า อาชญากรรม หมายถึง การกระทำความผิดทางอาญา

สุดสงวน สุธีธร (2547) ได้ให้นิยามว่าเป็น การกระทำหรือละเว้นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา โดยการกระทำนั้นมีโทษทางกฎหมาย ที่ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อบุคคลเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมด้วย

Mannheim (1956, อ้างถึงใน สุดสงวน สุธีธร, 2547) ได้ให้คำจำกัดความอาชญากรรมตามกฎหมายว่าเป็นพฤติกรรมต่อต้านสังคมที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายอาญา พร้อมทั้งยังได้อธิบายลักษณะของอาชญากรรมโดยยึดหลักการในกฎหมาย Anglo-Saxon มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1) การกระทำนั้นจะต้องกระทำในขณะที่ผู้กระทำความผิดมีสติสัมปชัญญะ มีเจตนาและมีผลร้ายจากการกระทำนั้น

2) การกระทำนั้นจะต้องเป็นการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมายในขณะที่บังคับใช้อยู่ในขณะที่การกระทำนั้นได้เกิดขึ้น อีกนัยหนึ่งกฎหมายย่อมไม่มีผลย้อนหลังไปบังคับใช้กับการกระทำที่เกิดขึ้นก่อนมีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นผิด

3) ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาร้ายในการประกอบกรกระทำนั้น ไม่ใช่ความประมาทหรือการกระทำโดยไม่ได้ตั้งใจ

4) จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผลร้ายที่เกิดขึ้น ต้องสามารถพิสูจน์ได้ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดผลร้ายโดยตรง

5) การกระทำนั้นจะต้องมีกฎหมายกำหนดโทษไว้อย่างชัดเจนในขณะที่การกระทำเกิดขึ้น เช่น โทษจำคุก หรือ โทษปรับ

Sutherland (1945, อ้างถึงใน สุดสงวน สุธีธร, 2547) ได้เสนอแนวคิดที่ขยายขอบเขตความหมายของอาชญากรรมให้เกินกว่าคำนิยามตามกฎหมาย โดยชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมบางอย่างแม้โดยลักษณะที่ควรจะเป็นอาชญากรรม แต่กลับไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา จึงไม่เป็นอาชญากรรมในเชิงกฎหมาย จึงเสนอแนะให้ถือเอา “ความเสียหายทางสังคม” มาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่าพฤติกรรมใดสมควรจะนับเป็นอาชญากรรม แทนที่จะใช้เกณฑ์กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดที่ต้องรับโทษเท่านั้น แต่ควรเป็นเพราะพฤติกรรมนั้นน่าจะถูกลงโทษมากกว่า เช่น การทำลายศิลปกรรม สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน เป็นต้น

โดยสรุป อาชญากรรม หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายอาญา ซึ่งต้องมีเจตนาและผลร้ายเกิดขึ้นจากการกระทำ โดยมีกฎหมายอาญากำหนดโทษไว้อย่างชัดเจน หรือพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมโดยรวม แม้ไม่ได้ระบุว่าเป็นความผิดในทางกฎหมายก็ตาม

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางออนไลน์

วิวัฒนาการทางเทคโนโลยีในปัจจุบันได้ก้าวหน้าไปมาก ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย การใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเพื่อความสะดวกสบายในการใช้ชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านความบันเทิง ด้านธุรกิจ ในขณะเดียวกันหากมีการนำไปใช้ในการก่อให้เกิดความเสียหายกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการก่ออาชญากรรมหรือการหลอกลวงที่มีรูปแบบวิธีการแตกต่างไปจากแบบเดิม ๆ เนื่องจากผู้กระทำความผิดเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเทคโนโลยี ทำให้การตรวจสอบการกระทำความผิดกระทำได้ยากขึ้น (ธัญพิชชา สามารถ, 2566)

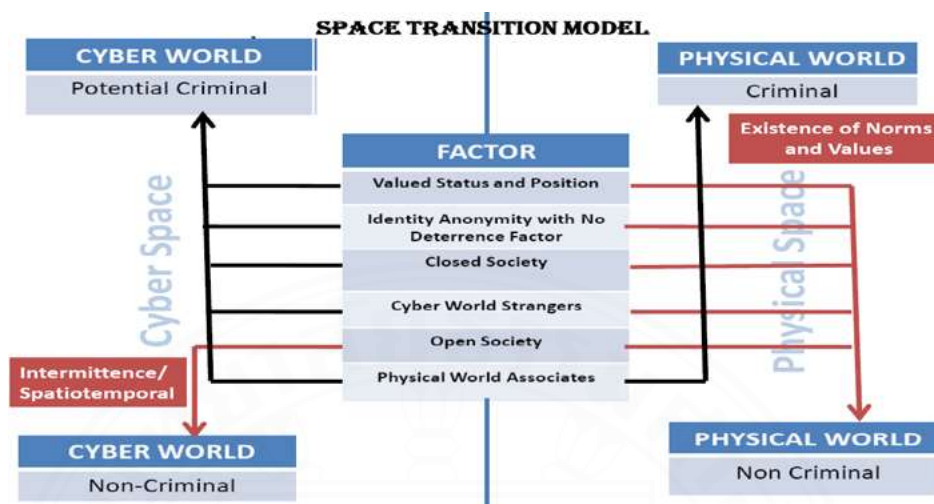
2.2.2.1 ทฤษฎีการเปลี่ยนพื้นที่

ทฤษฎีการเปลี่ยนพื้นที่ (The Space Transition Theory) ของ Jaishankar (2008) ทฤษฎีนี้มองว่าพื้นที่ออนไลน์เป็นพื้นที่ของอาชญากรรมรูปแบบใหม่ และอธิบายว่าธรรมชาติของมนุษย์ พฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปเมื่อมีการเคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่ พฤติกรรมในโลกความเป็นจริงและพื้นที่ออนไลน์ที่มีทั้งสอดคล้องและไม่สอดคล้องกัน โดยมีสมมติฐาน 7 ข้อดังนี้

- 1) บุคคลอัดอั้นเพราะไม่สามารถกระทำความผิดในโลกความเป็นจริง เนื่องจากเหตุผลด้านสถานภาพ ตำแหน่งหน้าที่ หรือบทบาททางสังคมเป็นต้น เป็นต้น มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดในโลกออนไลน์
- 2) ความยืดหยุ่นของตัวตน การไม่เปิดเผยตัวตนและการขาดการป้องกันในพื้นที่ไซเบอร์ ทำให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการกระทำความผิด
- 3) พฤติกรรมอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดในโลกออนไลน์และโลกความเป็นจริงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่กันและกัน ผู้ที่มีประวัติเคยกระทำความผิดในโลกความเป็นจริงมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดในโลกออนไลน์ได้
- 4) ลักษณะของโลกออนไลน์ที่มีความสับสนไม่หยุดนิ่ง เปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีได้ง่าย เนื่องจากมีความยากในการระบุหรือกำหนดสถานที่ที่กระทำความผิดที่แท้จริงได้
- 5) เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มคนแปลกหน้าในโลกไซเบอร์เพื่อกระทำอาชญากรรมในโลกความเป็นจริงและเกิดการร่วมมือกันในโลกความเป็นจริงเพื่อกระทำความผิดบนโลกไซเบอร์ อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นที่สื่อกลางในการหาแนวร่วม คนที่มีความชอบเหมือนกันได้
- 6) บุคคลจากสังคมที่ปิดกั้นในการแสดงความคิดเห็นมีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดในพื้นที่ออนไลน์มากกว่าบุคคลจากสังคมแบบเปิด
- 7) ความขัดแย้งระหว่างบรรทัดฐานและคุณค่าของโลกความเป็นจริงกับบรรทัดฐานและคุณค่าในโลกออนไลน์ อาจนำไปสู่อาชญากรรมออนไลน์ได้

ภาพที่ 2.2

โมเดลการเปลี่ยนพื้นที่ (Space Transition Model)

หมายเหตุ. จาก โมเดลการเปลี่ยนพื้นที่, โดย Jaishankar, 2008

จากการทบทวนวรรณกรรม อาชญากรรมออนไลน์ หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือพฤติกรรมที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นความผิดในทางกฎหมายก็ตาม แต่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลหรือสังคมโดยรวม โดยใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในการก่อเหตุ ด้วยการอาศัยลักษณะเด่นของโลกไซเบอร์ที่เอื้อต่อการก่ออาชญากรรม เช่น ความไม่เปิดเผยตัวตน ความยากในการติดตาม เป็นต้น

2.2.2.2 สื่อสังคมออนไลน์

ผู้คนในสังคมในปัจจุบันมีการดำเนินชีวิตอย่างเร่งรีบและต้องการความสะดวกรวดเร็ว จึงส่งผลให้รูปแบบของการสื่อสารมีการเปลี่ยนแปลงไป แม้อีเมลประกอบหลักของการสื่อสารยังคงประกอบด้วย ผู้ส่งสาร ข้อมูล และผู้รับสารตามเดิม แต่ได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง จนกลายเป็นสื่อสังคมออนไลน์ ที่สามารถสื่อสารข้อมูลที่มีความหลากหลาย รวดเร็ว และเหมาะสมกับวิถีชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบัน (ธัญพิชชา สามารถ, 2566)

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา (2556) ได้บัญญัติคำว่า “Social Media” ไว้ว่า “สื่อสังคม” หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลาง เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปมีส่วนร่วมในการสร้าง แสดงออก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อมูลต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้อย่างอิสระ

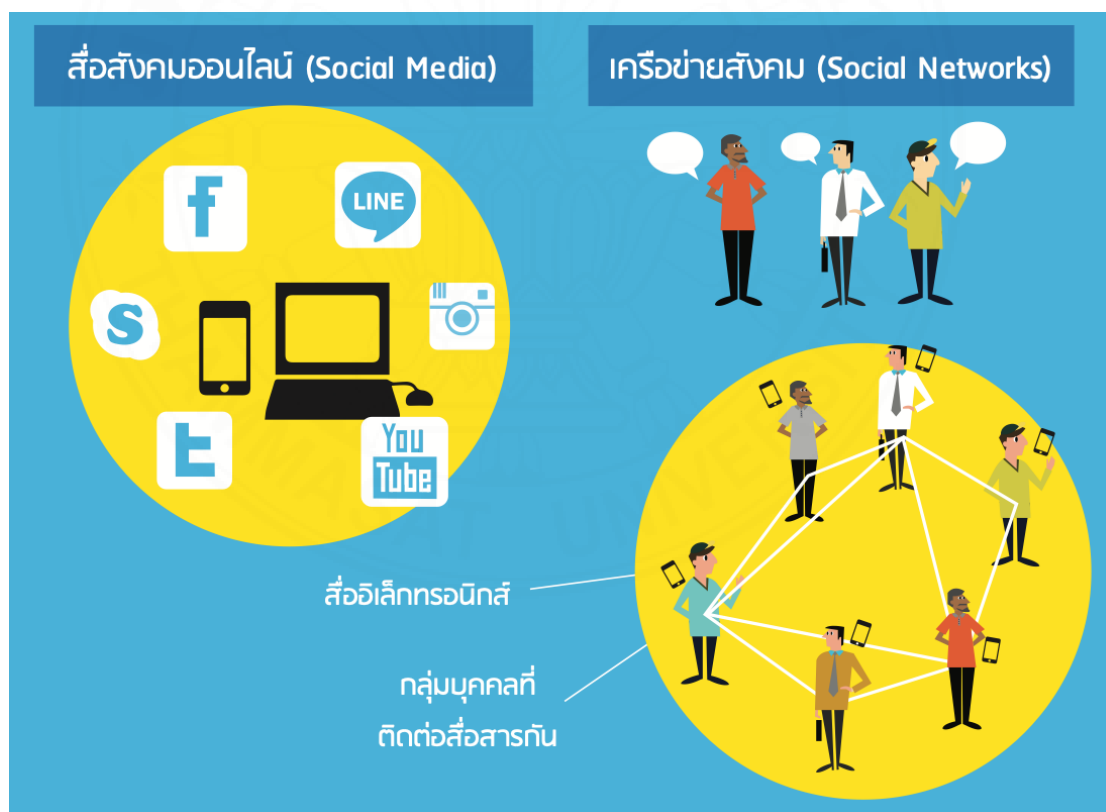
สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (2562) ได้ให้นิยาม สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ช่องทางการสื่อสารผ่านเว็บไซต์ และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับ

อินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้ใช้สามารถสื่อสารเนื้อหา อาทิ twitter.com, facebook.com, youtube.com, weblog ต่าง ๆ, LINE, Instagram และสื่อสังคมออนไลน์ใหม่ ๆ ที่จะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นในอนาคต

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (2556) ได้ให้ความหมาย สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) คือ สื่อข้อมูล สารสนเทศ ภาพ มัลติมีเดีย หรือสื่อดิจิทัล สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ช่องทางการติดต่อแบบสามารถโต้ตอบหรือแบ่งปันสื่อร่วมกันผ่านระบบ อินเทอร์เน็ต หรือระบบเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ ทั้งนี้ บุคคลทั่วไปสามารถสื่อสาร นำเสนอ แบ่งปัน และเผยแพร่ข้อมูลออกสู่สาธารณะ โดยใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน ทำให้เกิดเครือข่ายสังคมขึ้นจากการติดต่อรวมกันของบุคคลทั่วโลก

ภาพที่ 2.3

ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) กับ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network)

หมายเหตุ. จาก Smart Social Media รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์ (น.7), โดย กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2566

2.2.2.3 รูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์

รูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์ ถือเป็นภัยคุกคามที่มีผลจากการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจจะถูกโน้มน้าว ชักจูง หรือล่อลวง ในรูปแบบต่าง ๆ

ธน หาพิพัฒน์ (2567) ได้อ้างอิงถึง United Nations Office on Drugs and Crime ในปี 2565 มีการเปิดเผยว่าในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกนั้น ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต 1 ใน 4 คน จะตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ตจากกิจกรรมการใช้งานทั่ว ๆ ไป โดยแบ่งประเภทของการหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ตไว้ ดังนี้

- 1) การหลอกลวงด้วยอีเมลปลอม
- 2) การหลอกลวงทางโทรศัพท์
- 3) การหลอกลวงด้วยกลไกทางการเงิน
- 4) การหลอกลวงผ่านตัวตนปลอม
- 5) การหลอกรักออนไลน์ (Romance Scam)
- 6) การหลอกลวงโดยใช้คลิกเบต (Clickbait)
- 7) การหลอกลวงทางข้อความ (SMS)

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2566) ได้มีการจัดประเภทการหลอกลวงทางออนไลน์ออกเป็นหลายรูปแบบ โดยกลไกออนไลน์ที่พบบ่อย ๆ ได้แก่

1) การหลอกลวงขอรหัสผ่านการใช้งานบัญชีอีเมล มิฉฉาซีจะทำการแอบอ้างเป็นผู้ให้บริการบัญชีอีเมล หลอกขอชื่อผู้ใช้ (email address) และรหัสผ่าน (password) อีเมลนั้น ทำการสวมรอยเป็นเหยื่อคนที่ 1 จากนั้นทำการส่งอีเมลไปหาเพื่อนของเจ้าของบัญชีเพื่อหลอกให้โอนเงิน กลายเป็นเหยื่อคนที่ 2

2) แอบอ้างเป็นบุคคลต่าง ๆ หลอกว่าจะโอนเงินหรือส่งของให้เหยื่อ มิฉฉาซีจะแอบอ้างเป็นบุคคลต่าง ๆ แล้วหลอกเหยื่อว่าจะโอนเงิน หรือส่งของให้เหยื่อ และส่งหลักฐานการโอนเงินหรือส่งของปลอมให้เหยื่อ เมื่อเวลาผ่านไปมิฉฉาซีจะแจ้งเหยื่อว่าไม่สามารถโอนเงินหรือส่งของให้ได้ เพราะติดด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ต้องมีการโอนเงินค่าธรรมเนียม ค่าดำเนินการ ซึ่งเหยื่อก็คงคิดว่าเป็นเรื่องจริง และเห็นว่าจ่ายไปนิดเดียวแลกกับได้รับเงินก้อนใหญ่

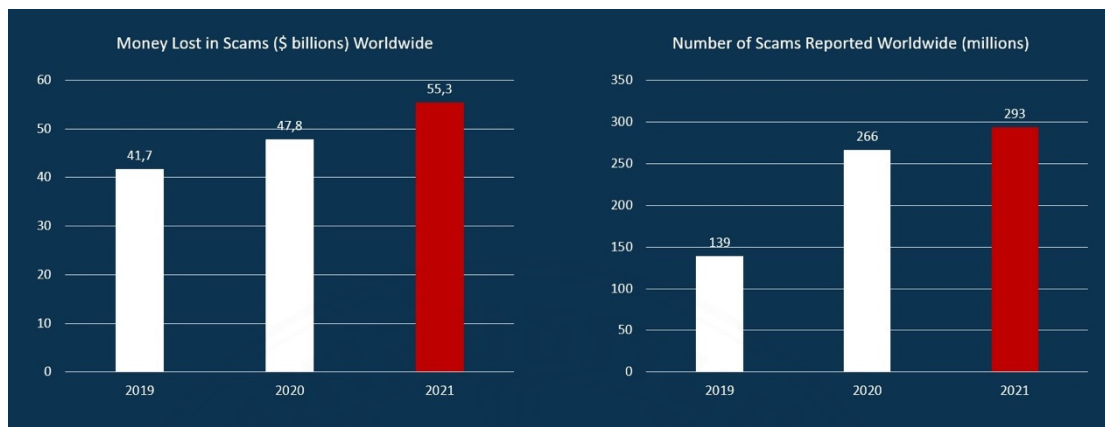
3) โฆษณาปล่อยเงินกู้นอกระบบ มิฉฉาซีแอบอ้างเป็นผู้ให้บริการเงินกู้ แล้วโฆษณาผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ หรือส่งอีเมลหาเหยื่อโดยตรงว่าให้บริการเงินกู้นอกระบบดอกเบี้ยต่ำ อนุมัติเงินเร็ว ไม่ตรวจสอบเครดิตบูโร เมื่อเหยื่อติดต่อไปจะอ้างว่าจะส่งสัญญาให้พร้อมทั้งให้เหยื่อโอนเงินชำระค่าสัญญา เหยื่อส่วนมากมักจะรีบร้อนและกลัวว่าจะไม่ได้รับเงินกู้ จึงรีบโอนเงินให้กับผู้กู้ แต่เมื่อโอนเงินไปแล้ว กลับไม่สามารถติดต่อผู้กู้ได้อีกเลย

จะเห็นได้ว่าการหลอกลวงทางออนไลน์นั้นมีหลายรูปแบบ ในแต่ละรูปแบบมีวิธีการที่แตกต่างกัน และมีการพัฒนาวิธีการหลอกลวงในรูปแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ แต่ไม่ว่าจะใช้วิธีหรือรูปแบบใดก็ตาม สิ่งที่เหมือนกันคือ มิจฉาชีพจะใช้ช่องทางออนไลน์เป็นสื่อกลางในการเข้าถึงเหยื่อ และมีเป้าหมายปลายทางของการหลอกลวง เพื่อการหลอกเอาทรัพย์สินเงินทองจากผู้ตกเป็นเหยื่อ ซึ่งสร้างความเสียหายให้กับผู้ถูกหลอกหรือเหยื่อได้ในวงกว้าง

จากรายงานและงานวิจัยในระดับสากลหลายฉบับ แสดงให้เห็นว่าปัญหาการหลอกลวงทางออนไลน์มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี รวมถึงมีความซับซ้อนมากขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี จากรายงานของ The Global State of Scam ที่จัดทำโดย Global Anti Scam Alliance (GASA) จากภาพที่ 2.4 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่น่าเป็นห่วงเกี่ยวกับการหลอกลวงทางออนไลน์ทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยในปี 2021 หรือปีพ.ศ. 2564 มีการรายงานเกี่ยวกับการถูกหลอกลวงเงินผ่านช่องทางออนไลน์มากถึง 293 ล้านครั้ง และมีมูลค่าความเสียหายสูงถึง 55.3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หากคิดเป็นเงินบาทไทยในอัตราแลกเปลี่ยน 35 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ๓ จะมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 1.9 แสนล้านบาท มีอัตราการหลอกลวงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 10.2 และอัตราความสูญเสียเงินจากการหลอกลวงเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 15.7 จากปีก่อนหน้า (Business Wire, 2022; GASA, 2022)

ภาพที่ 2.4

แผนภูมิแสดงเงินที่สูญเสียจากการถูกหลอกและจำนวนครั้งที่มีการหลอกหลวงทั่วโลกปี 2019-2021

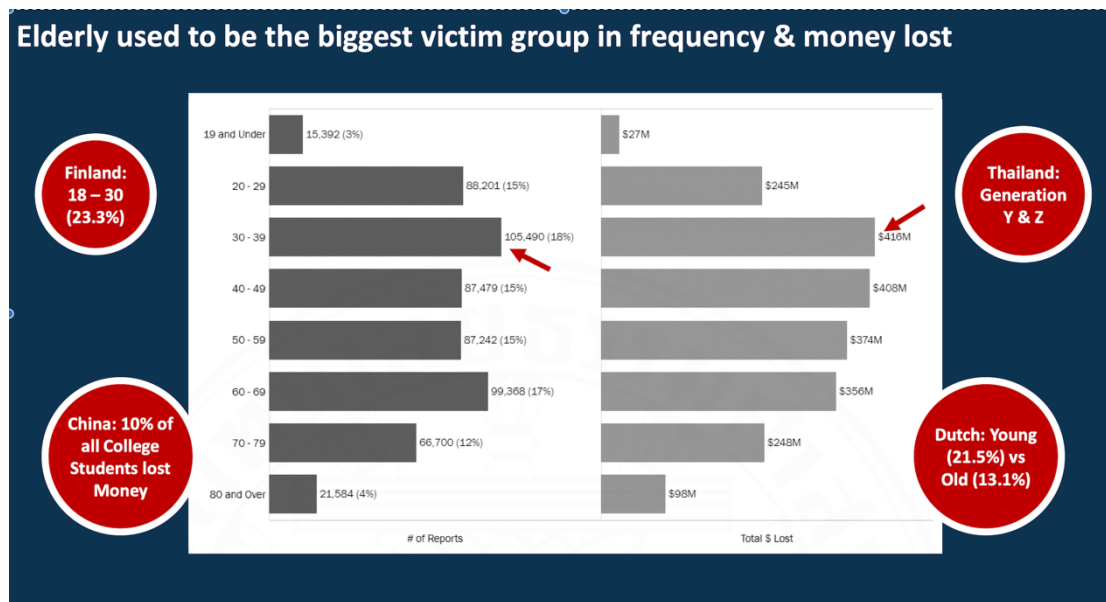

หมายเหตุ. จาก *The Global State of Scams*, โดย The Global Anti Scam Alliance (GASA), 2022

สาเหตุที่ทำให้การหลอกลวงทางออนไลน์เพิ่มขึ้นสามารถเชื่อมโยงและเป็นผลสืบเนื่องมาจากช่วงของการระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้พฤติกรรมของผู้คนทั่วทั้งโลกเปลี่ยนไปอย่างชัดเจน จากมาตรการป้องกันโรคระบาดที่ทำให้ผู้คนต้องรักษาระยะห่างทางสังคม (Social distancing) ส่งผลให้ผู้คนหันมาใช้งานอินเทอร์เน็ตและบริการออนไลน์มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ มีการใช้บริการออนไลน์ในการทำงานและธุรกรรมทางการเงินมากขึ้น มีการโอนเงินในการซื้อสินค้าเพื่อการสัมผัสเงินที่อาจจะเป็นการส่งต่อเชื้อไวรัสได้ ซึ่งเป็นการเปิดช่องว่างให้มิจฉาชีพสามารถใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ ทำให้สามารถใช้ช่องโหว่ในด้านความปลอดภัยทางดิจิทัลเพื่อหลอกลวงเหยื่อผ่านระบบออนไลน์ได้ง่ายขึ้น เนื่องจากผู้คนจำนวนมากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยทางออนไลน์ การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดเจนคือ กลุ่มคนที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่ผู้สูงอายุหรือกลุ่มที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีอีกต่อไป ในอดีตผู้สูงอายุอาจจะเป็นกลุ่มคนที่ตกเป็นเหยื่อสูงที่สุด แต่ในปัจจุบันมิจฉาชีพพุ่งเป้าไปที่กลุ่มคนที่อายุน้อยลงมากยิ่งขึ้น จากสถิติของ Global Anti Scam Alliance (GASA) ในภาพที่ 2.5 แสดงให้เห็นช่วงอายุของคนที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ที่โดนหลอกมากที่สุดทั่วโลกคือ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 18 จากเหยื่อทั้งหมดทั่วโลก อีกทั้งยังระบุถึงประเทศไทยด้วยว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมากที่สุดคือเจนเนอเรชันวายกับเจนเนอเรชันซี (Button et al., 2014; GASA, 2022)

ภาพที่ 2.5

แผนภูมิแสดงความถี่ช่วงอายุที่ถูกหลอกและจำนวนเงินที่สูญเสียจากการหลอกลวงทั่วโลกปี 2021

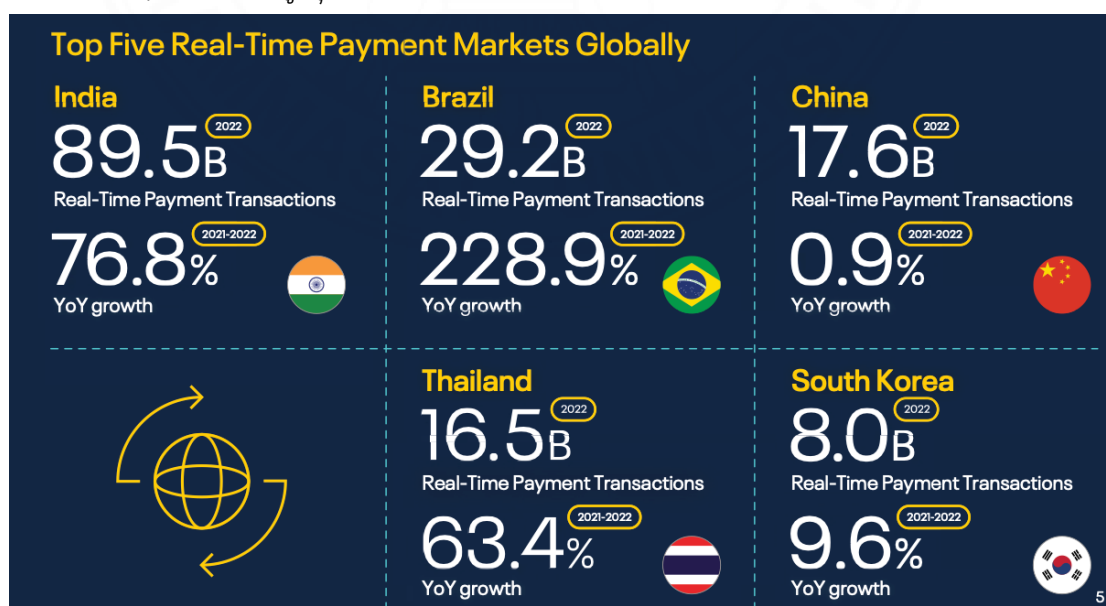
หมายเหตุ. จาก *The Global State of Scams*, โดย The Global Anti Scam Alliance (GASA), 2022

รายงานของ ACI Worldwide ในปี 2023 ระบุว่า ประเทศที่มีการใช้งานระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) ในอัตราที่สูง มีแนวโน้มที่จะเผชิญกับภัยทางการเงินสูงตามไปด้วย ระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) คือระบบการชำระเงิน โอนเงิน หรือทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ ที่ดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องรอการยืนยันจากธนาคารหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเหมือนในระบบธุรกรรมแบบดั้งเดิม ระบบนี้ช่วยเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการทำธุรกรรมทางการเงิน ลดระยะเวลาการรอคอย และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานในหลากหลายธุรกิจ เหตุการณ์โควิด-19 มีส่วนทำให้อัตราการใช้งานระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) เติบโตอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผู้คนหันมาใช้งานบริการออนไลน์และระบบการเงินดิจิทัลมากขึ้นเพื่อลดการสัมผัส โดยระหว่างปี 2021-2022 การใช้งานระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) ทั่วโลกเติบโตขึ้นถึง ร้อยละ 63.2 ซึ่งไม่เพียงช่วยเพิ่มความความสะดวกสบายในการทำธุรกรรม แต่ยังส่งผลดีต่อการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่มีระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) เนื่องจากระบบนี้สามารถลดต้นทุนการทำธุรกรรมและเพิ่มประสิทธิภาพในการหมุนเวียนเงินในระบบเศรษฐกิจ ช่วยกระตุ้นผลิตภัณฑ์มวลรวม (Gross Domestic Product) หรือที่มักจะเรียกกันว่า GDP

ของประเทศนั้น ๆ อีกด้วย และจากภาพที่ 2.6 แสดงให้เห็น 5 อันดับประเทศที่มีการใช้ระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) มากที่สุด โดยประเทศไทยติดอยู่ในอันดับที่ 4 ของโลกในด้านการใช้งานระบบการเงินแบบระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) อันเนื่องมาจากความแพร่หลายของการใช้งานระบบพรอมเพย์ (PromptPay) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Plan) ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในประเทศไทย อย่างไรก็ตาม แม้ระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) จะมอบความรวดเร็วและสะดวกสบาย แต่กลับกลายเป็นการเปิดโอกาสให้มิจฉาชีพสามารถทำการฉ้อโกงได้ง่ายขึ้นเช่นกัน เนื่องจากธุรกรรมทางการเงินที่เกิดขึ้นแบบทันทีทำให้การยกเลิกหรือเรียกคืนเป็นไปได้ยากหรือแทบเป็นไปไม่ได้เลย เมื่อถูกโอนไปบัญชีผู้รับ เงินจะถูกย้ายไปทันที ทำให้มิจฉาชีพสามารถหลบหนีไปได้อย่างรวดเร็ว ก่อนที่ผู้เสียหายหรือธนาคารจะสามารถตรวจสอบหรือระงับการทำธุรกรรมได้ นี่เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้การหลอกลวงทางออนไลน์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในประเทศที่มีการใช้งานระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) อย่างแพร่หลาย (คมเพชร กรองกระจ่าง, 2566; ACI Worldwide, 2023)

ภาพที่ 2.6

5 อันดับแรกของประเทศที่มีการใช้งานระบบการเงินแบบโอนและรับเงินได้ทันทีตลอด 24 ชั่วโมง (Real-time payment) สูงสุดทั่วโลกในปี 2022

หมายเหตุ. จาก IT'S PRIME TIME FOR REAL-TIME 2023, โดย ACI Worldwide, 2023

Oksanen and Keipi (2013) ได้ทำการศึกษาการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตในกลุ่มเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปีชาวฟินแลนด์ ซึ่งคือกลุ่มเจนเอเรชันวายในฟินแลนด์ พบว่า เยาวชนที่มีการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์และอินเทอร์เน็ตในปริมาณมาก มีแนวโน้มที่จะตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์หรือการข่มขู่มากขึ้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อ ได้แก่ ระดับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งเราไม่อาจรู้ได้เลยว่าผู้ใช้งานในสื่อสังคมออนไลน์คนอื่นจะนำข้อมูลที่เราเปิดเผยไปใช้กระทำการใด อีกทั้งยังความขาดรู้ด้านความปลอดภัยทางออนไลน์ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เยาวชนมีความเสี่ยงสูงขึ้นต่อการตกเป็นเหยื่อ การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อ สุขภาพจิตและความเชื่อมั่นของเยาวชน มักแสดงความรู้สึกเครียด วิตกกังวล มีปัญหาในการไว้วางใจผู้อื่น และยังกระทบไปถึงการลดความเชื่อมั่นในการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ซึ่งงานวิจัยนี้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ในเรื่องการป้องกันภัยทางออนไลน์แก่เยาวชน เพื่อให้พวกเขามีทักษะในการตระหนักรู้และป้องกันภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2.2.4 ปัญหาอาชญากรรมทางออนไลน์ในไทย

ในปัจจุบัน การหลอกลวงทางออนไลน์ในได้กลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างมากสอดคล้องกับหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จากข้อมูลของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พบว่า ปัญหาการหลอกลวงทางออนไลน์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านจำนวนคดีและมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้น ปัญหานี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในการใช้งานเทคโนโลยีและบริการทางออนไลน์อีกด้วย

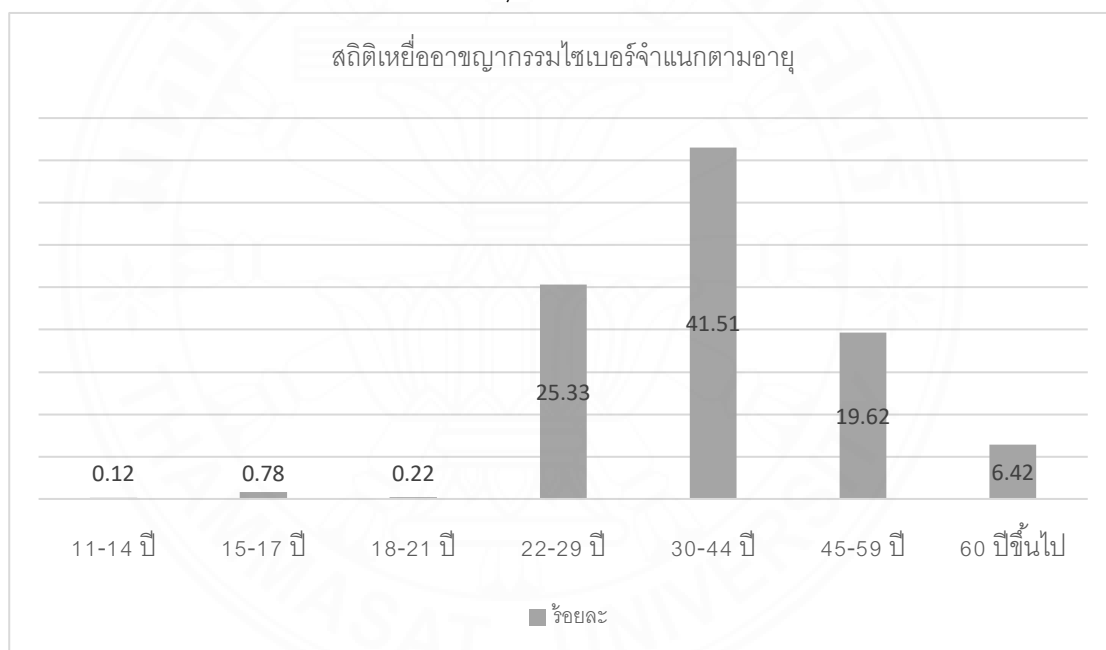
ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์อย่างแพร่หลาย โดยจากข้อมูลจาก สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2567) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2565 ประชากรไทยที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 80 ใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นประจำซึ่งการใช้งานนี้ครอบคลุมทั้งการสื่อสาร การทำธุรกรรมการเงิน การซื้อขายสินค้าออนไลน์ และการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ การขยายตัวของการใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ช่วยส่งเสริมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ในขณะเดียวกันก็เปิดช่องให้มิจฉาชีพสามารถใช้ประโยชน์จากช่องโหว่ด้านความปลอดภัยเพื่อหลอกลวงผู้ใช้งานออนไลน์ด้วยเช่นเดียวกัน

การหลอกลวงทางออนไลน์ยังมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจอย่างมาก ไม่เพียงแต่การสูญเสียทรัพย์สินและข้อมูลส่วนบุคคลอาจนำไปสู่ความเสียหายในชื่อเสียงและความมั่นใจในการใช้บริการออนไลน์ ข้อมูลจากการสำรวจในปี 2566 พบว่าประชากรไทยมากกว่า 36 ล้านคน เคยถูกหลอกลวงผ่านช่องทางออนไลน์ และในจำนวนนี้มีประมาณ 18 ล้านคน ที่ตกเป็นเหยื่อเสียหาย (ธน หาพิพัฒน์, 2567) ซึ่งคิดเป็นกว่าร้อยละ 50 ถือเป็นสัดส่วนที่สูงมาก มีมูลค่าความเสียหาย

ทั้งหมดประมาณ 49,845 ล้านบาท โดยเจนวายมีมูลค่าความเสียหายประมาณ 31,376 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 62.95 จากมูลค่าความเสียหายทั้งหมดเป็นกลุ่มที่ตกเป็นผู้เสียหายสูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลสถิติเหยื่ออาชญากรรมไซเบอร์จากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเมื่อสิ้นเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา จากการรวบรวมข้อมูลสถิติสะสมตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2565 ถึง 30 มิถุนายน 2567 ระบุว่า สถิติการแจ้งความออนไลน์ 575,507 เรื่อง พบว่ากลุ่มคนวัยทำงานมีอายุระหว่าง 30-44 ปี ตกเป็นเหยื่อจากการหลอกลวงทางออนไลน์มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ลำดับรองลงมาเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 22-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.51 และ 25.33 ตามลำดับ

ภาพที่ 2.7

สถิติเหยื่ออาชญากรรมไซเบอร์จำแนกตามอายุ

หมายเหตุ. จาก สถิติเหยื่ออาชญากรรมไซเบอร์จำแนกตามอายุ (ข้อมูลสะสม 1 มี.ค. 2565 – 30 มิ.ย. 2567), โดย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567

จากภาพรวมปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ในประเทศไทย ข้อมูลสถิติที่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า กลุ่มคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงทางออนไลน์มากที่สุด คือ กลุ่มคนเจนเอเรชันวาย (Generation Y) หรือ เจนวาย อ้างอิงจาก Bolton et al. (2013) กล่าวว่า กลุ่มคนเจนวายจะเป็นกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี ค.ศ. 1981-1999 หรือประมาณปี พ.ศ. 2524-2542 หากนับอายุถึงปีปัจจุบันพ.ศ. 2567 จะเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 24-43 ปี ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยของประเทศไทย กล่าวว่า กลุ่มคนเจนวายจะเป็นกลุ่มคนที่เกิด

ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2539 และมีสัดส่วนประชากรเจนวายในประเทศไทย ณ สิ้นปี 2559 พบว่ามีสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 28 ของประชากรไทยทั้งหมด มีจำนวนประมาณ 18.7 ล้านคน เป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมกับความเจริญของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจเติบโตเป็นอย่างมาก มีความคุ้นเคยและเชื่อมั่นในความสะดวกสบายของระบบดิจิทัล ทำให้ขาดความระมัดระวัง และไม่ใส่ใจถึงภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นในบางสถานการณ์ เป็นปัจจัยที่ทำให้คนไทยเจนวายตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงทางออนไลน์มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จากพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวัน อีกทั้งคนกลุ่มนี้มักมีรายได้ค่อนข้างสูง กำลังอยู่ในช่วงเติบโตเพื่อที่จะก้าวขึ้นสู่ระดับผู้บริหารหรือพนักงานระดับสูงในทั้งองค์กรและภาครัฐ ทำให้กลายเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่มีฉพาะมุ่งหวังจะเข้าถึงเพื่อหลอกลวง จากข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาการหลอกลวงทางออนไลน์ในกลุ่มเจนวายนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นการสร้างความรู้ตระหนักรู้และการให้ความรู้ พร้อมทั้งเสนอแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนวาย จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อช่วยให้คนกลุ่มนี้ รวมทั้งกลุ่มอื่น ๆ สามารถใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างปลอดภัยและลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อในอนาคต (ธนาคารไทยพาณิชย์, 2561; สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), 2559; Bolton et al., 2013; GASA, 2022)

คดีหลอกลวงออนไลน์ที่คนไทยถูกหลอกมากที่สุดคือการหลอกลวงซื้อขายสินค้าและบริการ รองลงมาเป็นการหลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน การหลอกให้กู้เงิน การหลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และการข่มขู่ทางโทรศัพท์ ตามลำดับ ซึ่งการหลอกลวงที่มีมูลค่าความเสียหายมากที่สุดคือการหลอกลวงลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ถึงแม้จะเป็นการหลอกลวงที่พบบ่อยเป็นอันดับที่ 4 แต่มูลค่าความเสียหายรวมสูงมากที่สุดเปรียบเทียบกับหลอกลวงแบบอื่นตามตารางที่ 2.1 นอกเหนือจากผลกระทบทางการเงิน การหลอกลวงทางออนไลน์ยังสามารถส่งผลกระทบในเชิงจิตใจและสังคม ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักเผชิญกับความเครียดและการสูญเสียความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีและบริการออนไลน์ หรือแม้กระทั่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบดิจิทัลของประเทศไทย อีกทั้งปัญหานี้ยังส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว และการใช้ชีวิตประจำวันของผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออีกด้วย (ธน หาพิพัฒน์, 2567; สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567)

ตารางที่ 2.1

ตารางเปรียบเทียบ 5 อันดับ รูปแบบที่คนไทยโดนหลอกมากที่สุด และมูลค่าความเสียหาย

อันดับที่	รูปแบบการหลอกลวงทางออนไลน์	จำนวนคดีที่มีการแจ้งความ	มูลค่าความเสียหาย (ล้านบาท)
1	หลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ	41.23%	2,306
2	หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน	12.96%	6,344
3	หลอกให้กู้เงิน	11.07%	1,926
4	หลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์	8.33%	17,194
5	ข่มขู่ทางโทรศัพท์ (Call Center)	7.08%	6,156

หมายเหตุ. ตารางเปรียบเทียบ 5 อันดับ รูปแบบที่คนไทยโดนหลอกมากที่สุด และมูลค่าความเสียหาย (ข้อมูลสะสม 1 มี.ค. 2565 – 20 ธ.ค. 2566), จาก สถิติอาชญากรรมไซเบอร์, โดย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2567

2.2.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางออนไลน์ในประเทศไทย

แนวทางกฎหมายในโลกความเป็นจริง อาชญากรรมออนไลน์ถูกมองว่าเป็นอาชญากรรมรูปแบบเดียวกับอาชญากรรมทั่วไป เพียงแต่มีการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต กล่าวคือเป็นอาชญากรรมแบบเดียวกันแต่ต่างกันตรงเครื่องมือและช่องทางที่ใช้ ในขณะที่แนวทางกฎหมายที่ออกแบบมาเฉพาะสำหรับโลกออนไลน์มองว่าอาชญากรรมบนพื้นที่ไซเบอร์มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบังคับใช้และป้องกันแบบเฉพาะเจาะจงและครอบคลุม ที่กฎหมายในโลกความเป็นจริงอาจไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โจวาน เฮอร์บาเลีย, 2558)

พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2566 พระราชกำหนดฉบับนี้ ตราขึ้นเพื่อคุ้มครองประชาชนผู้สุจริตซึ่งถูกหลอกลวงจนสูญเสียไปซึ่งทรัพย์สิน โดยผ่านโทรศัพท์หรือวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (สำนักงานพระธรรมนูญทหาร, 2566) แต่每天有ผู้ถูกหลอกลวงจำนวนมากและมีมูลค่าความเสียหายสูง เห็นสมควรมีมาตรการเพื่อป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้ให้หมดไปโดยเร็ว เพื่อความปลอดภัยของประเทศ สาธารณะและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยในมาตรา 3 ได้ให้นิยาม “อาชญากรรมทางเทคโนโลยี” ว่า การกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อฉ้อโกง กรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน

บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือโดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย หรือกระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์สิน โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ

สรุปสาระสำคัญของพระราชกำหนดฯ ฉบับนี้ ได้ 3 ส่วน ดังนี้

1) การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ในมาตรา 4 - 5 ให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในการ แบ่งปันข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล สนับสนุนด้านเทคนิค และทำงานร่วมกันในเชิงปฏิบัติการ เพื่อยกระดับความสามารถในการปราบปรามและป้องกัน ในกรณีมีเหตุสงสัยว่ามีหรืออาจมีการกระทำความผิด สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่เปิดเผยข้อมูลแก่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้ทราบโดยทันที

2) การป้องกันอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ในมาตรา 6 – 8 กล่าวถึงการยับยั้งธุรกรรมที่มีความน่าสงสัยจะเกี่ยวข้องกับข้อกีดกันการกระทำความผิดและการแจ้งข้อมูลหรือร้องทุกข์ในความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี โดยหากสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจ พบเหตุสงสัย ได้รับข้อมูล หรือได้รับแจ้งจากผู้เสียหาย ว่าบัญชีเงินฝากใดอาจถูกใช้เกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือการฟอกเงิน ให้ดำเนินการระงับธุรกรรมพร้อมทั้งเปิดเผยข้อมูลและแจ้งสถาบันการเงินที่รับโอนทุกทอดทราบเพื่อระงับธุรกรรมดังกล่าวไว้ชั่วคราวไม่เกิน 7 วัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจตรวจสอบต่อไป ส่วนการแจ้งเหตุสามารถกระทำได้ผ่านทางโทรศัพท์หรืออิเล็กทรอนิกส์ การร้องทุกข์สามารถแจ้งต่อพนักงานสอบสวน ณ สถานที่ตำรวจแห่งใดก็ได้ หรือต่อกองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีก็ได้ หรือจะโดยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ ถือเป็นการร้องทุกข์โดยชอบตามกฎหมายอาญา

3) การดำเนินคดีและปราบปราม ในมาตรา 9 – 12 กล่าวถึงรูปแบบความผิดและโทษที่จะได้รับ ได้แก่

มาตรา 9 ผู้ใดเปิดหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝากหรือหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ โดยรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิด มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 10 ผู้ใดเป็นธุระจัดหา โฆษณา เพื่อให้มีการซื้อ ขาย ให้เช่า หรือยืมบัญชีเงินฝากเพื่อใช้ในการกระทำความผิด มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 – 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000 – 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 11 ผู้ใดเป็นธุระจัดหา โฆษณา เพื่อให้มีการซื้อ หรือ ขาย หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่มีการลงทะเบียนผู้ใช้บริการแล้ว แต่ไม่สามารถระบุตัวผู้ใช้บริการได้ มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 – 5 ปี หรือปรับตั้งแต่ 200,000 – 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 12 หมายความว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล จะไม่มีผลบังคับใช้กับการเปิดเผยแลกเปลี่ยนข้อมูลตามกฎหมายนี้ แต่จะเปิดเผยให้บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องไม่ได้

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ

2.3.1 ความหมายของเหยื่อ

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายคำว่า “เหยื่อ” หมายถึงอาหารของสัตว์, เครื่องล่อ, ตัวรับเคราะห์ ซึ่งเป็นคำอธิบายพื้นฐานที่เข้าใจกันในบริบททั่วไป อย่างไรก็ตาม ในบริบทของงานวิจัยนี้ คำว่า “เหยื่อ” หมายถึงบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของการทำร้ายร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สิน หรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่า “เหยื่ออาชญากรรม” ตามที่ จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย ได้ให้นิยามคำว่า “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึงบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอันตรายทางร่างกายและจิตใจ หรือได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สิน หรือได้รับผลกระทบจากการประกอบอาชญากรรม หรือการเสื่อมเสียสิทธิจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา เช่น ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกข่มขืน ถูกลักทรัพย์ ถูกฆ่าถูกชิงทรัพย์ ถูกปล้น เป็นต้น (จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย, 2551 อ้างถึงใน ธัญพิชชา สามารถ, 2566)

Black’s Law Dictionary ได้ให้นิยามของ “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดอาชญาหรือละเมิด ในทางภาษากฎหมายไทยเรียกว่า “ผู้เสียหาย”

Organization for Security and Co-operation in Europe (2011) กล่าวว่า “เหยื่ออาชญากรรม” หมายถึง บุคคลที่ได้รับความเสียหายทางร่างกาย จิตใจ การสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือการเสื่อมเสียของสิทธิขั้นพื้นฐานที่เห็นได้ชัดเจนผ่านการกระทำ หรือความประมาทที่ขัดต่อกฎหมายอาญาของประเทศ

จากที่กล่าวมาทั้งหมดเกี่ยวกับนิยามและความหมายของ “เหยื่อ” และ “เหยื่ออาชญากรรม” ผู้วิจัยขอสรุปว่า คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ หรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะจากบุคคลหรือคณะบุคคลก็ตาม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ “เหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์” ว่าหมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับความเสียหายไม่ว่าทางร่างกาย จิตใจ ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ หรือสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะจากบุคคลหรือคณะบุคคลก็ตามจากการกระทำที่ผิดตามกฎหมายอาญาซึ่งไม่ได้มีกำหนดสถานที่ที่เกิดเหตุ ฉะนั้นถือว่าครอบคลุมถึงการกระทำความผิดผ่าน

ระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ จะศึกษาเกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์

2.3.2 แนวคิดสาเหตุของพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ

พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ซับซ้อนทั้งภายในและภายนอก ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล, พฤติกรรม และสภาพแวดล้อม แนวคิดเหล่านี้ช่วยอธิบายถึงโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ ได้แก่

2.3.2.1 แนวคิดการเกิดพฤติกรรมของบุคคล

ความหมายของ “พฤติกรรม” อ้างอิงจาก พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง น. การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำที่สังเกตได้ เช่น การพูด การเดิน การเต้นของหัวใจ การรับรู้ การคิด การจำ และการรู้สึก การกระทำที่สังเกตไม่ได้ เช่น ผู้กระทำตัวไม่รู้ตัว หรือเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เป็นการกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล ซึ่งสัมพันธ์กับสิ่งที่กระตุ้นภายในและภายนอก (โยธิน ศันสนยุทธ, 2533)

Bandura (1977, อ้างถึงใน Jaishankar, 2011) ได้นำเสนอทฤษฎีซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism Theory) ซึ่งช่วยชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของบุคคลในมิติต่าง ๆ โดย แสดงให้เห็นการเกิดพฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เป็นผลมาจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่เป็นผลลัพธ์ของการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 3 ปัจจัย ได้แก่ บุคคล (Person), พฤติกรรม (Behavior), สภาพแวดล้อม (Environment) ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัย มีลักษณะต่อเนื่องกันเป็น 3 เหลี่ยม โดยแต่ละปัจจัยต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ตามรูปภาพที่ 1.5 ดังนี้

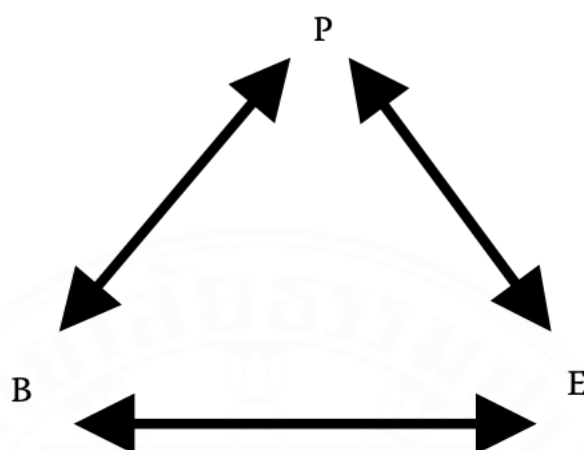
1) ปัจจัยส่วนบุคคล (Person) หมายถึง คุณลักษณะภายในของบุคคล เช่น ความคิด ความเชื่อ อารมณ์ และบุคลิกภาพ ซึ่งส่งผลต่อการแสดงออกและการตอบสนองต่อสถานการณ์แวดล้อม

2) ปัจจัยด้านพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของตัวบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การเลือก การตัดสินใจ หรือการตอบสนอง ซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามบุคคลหรือสภาพแวดล้อม

3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคล เช่น สังคม วัฒนธรรม หรือเทคโนโลยี ที่มีผลกระทบต่อพฤติกรรมและต่อปัจจัยส่วนบุคคล

ภาพที่ 2.8

Theory of Reciprocal Determinism

หมายเหตุ. Theory of Reciprocal Determinism จาก *Bandura's Theory of Reciprocal Determinism* (1977, 1994), โดย Jaishankar, 2011

โดยสรุป คือ พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการตอบสนองของบุคคลที่แสดงออกทางร่างกายและจิตใจ เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งพฤติกรรมเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของ 3 ปัจจัยที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมา ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล (คุณลักษณะภายใน), ปัจจัยด้านพฤติกรรม (การกระทำหรือการตอบสนอง), และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (สังคมวัฒนธรรม) ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกมามีทั้งลักษณะที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคล

2.3.2.2 แนวคิดและทฤษฎีพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ

แนวคิดและทฤษฎีที่จะนำมาอธิบายถึงพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ ได้เลือกทฤษฎีการเปิดรับตามรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle-Exposure) ที่อธิบายให้เห็นว่ารูปแบบการดำเนินชีวิตของเหยื่อหรือสิ่งที่เหยื่อเลือกทำนั้น มีส่วนทำให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ ต่อมาคือทฤษฎีกิจวัตรประจำวันหรือทฤษฎีปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ในการอธิบายถึงองค์ประกอบที่จะทำให้เกิดอาชญากรรมทั้งสามประการ ได้แก่ ผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำความผิด เหยื่อที่เหมาะสม และภาวะของการขาดการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะอธิบายในรายละเอียดของแต่ละทฤษฎีต่อไป

(1) ทฤษฎีการเปิดรับตามรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle-Exposure Theory)

ทฤษฎีการเปิดรับตามรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle-Exposure Theory) ของ Hindelang et al., (1978) ชี้ให้เห็นว่า รูปแบบในการดำเนินชีวิต มีส่วนทำให้บุคคลนั้นตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม เช่น การเลือกที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีความเสี่ยง เล่นพนัน ดื่มสุรา เป็นต้น (พลิสสุภา พจนะลาวัณย์, 2560; Jaishankar, 2011)

(2) ทฤษฎีกิจวัตรประจำวันหรือปกตินิสัย (Routine Activity Theory)

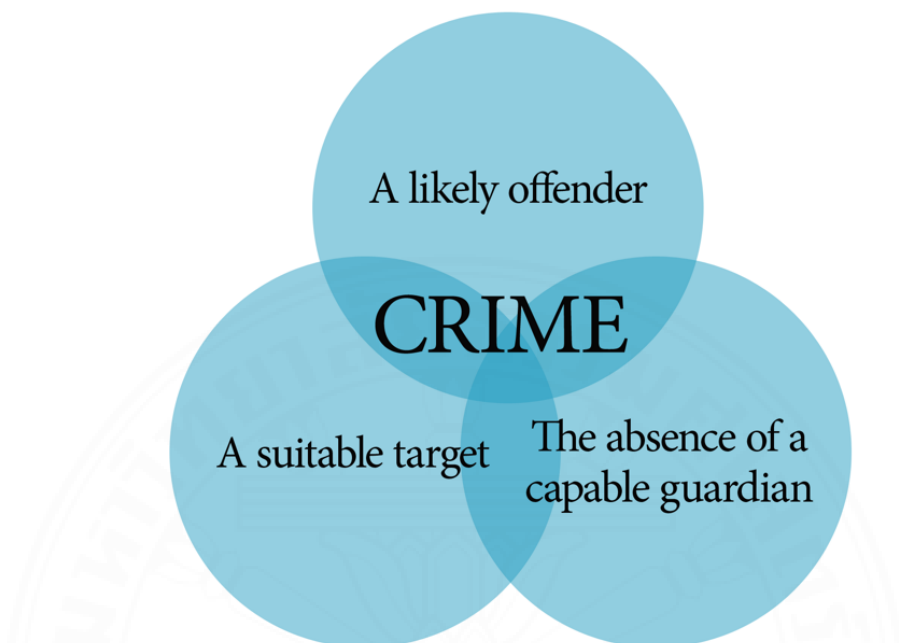
ทฤษฎีนี้ถูกพัฒนาขึ้นโดย Cohen and Felson (1979, อ้างถึงใน ัญพิชชา สามารถ, 2566) มีแนวคิดว่าการที่มนุษย์มีกิจวัตรประจำวันหรือมีกิจกรรมที่กระทำบ่อยครั้งจนเกิดเป็นกิจวัตรประจำสม่ำเสมอ และรวมถึงลักษณะของบุคคลที่อาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้ง่าย เช่น ผู้หญิง เด็ก คนชรา เป็นต้น จะเป็นการเป็นช่องให้ผู้กระทำความผิด สามารถวางแผนกระทำความผิดต่อบุคคลนั้นได้ โดยมีสมมติฐานหลักของทฤษฎีนี้ว่า อัตราการเกิดเหยื่ออาชญากรรมของบุคคลจะเพิ่มขึ้น เมื่อมีองค์ประกอบครบทั้งสามประการ ได้แก่

- 1) ผู้ที่มีแนวโน้มหรือแรงจูงใจที่จะกระทำความผิด (A likely offender)
- 2) เหยื่อหรือเป้าหมายที่เหมาะสม (A suitable target)
- 3) ภาวะของการขาดการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ (The absence of a

capable guardian)

ภาพที่ 2.9

องค์ประกอบสามประการที่ทำให้เกิดเหตุอาชญากรรมของ Routine Activity Theory

หมายเหตุ. องค์ประกอบสามประการที่ทำให้เกิดเหตุอาชญากรรม จาก Routine Activity Theory, โดย Cohen and Felson, 1979 อ้างถึงใน ธัญพิชชา สามารถ, 2566

แนวคิดของนักวิชาการชาวไทย สุดสงวน สุธีสร (2547) ได้วิเคราะห์และระบุถึงแนวคิดที่อธิบายถึงสาเหตุของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม โดยแบ่งออกเป็น 6 ประเด็นหลักดังนี้

1) พฤติกรรมของผู้ตกเป็นเหยื่อ: เหยื่ออาจจะชั่วๆ เชื้อชน หรือเป็นต้นเหตุของการกระทำผิด หรือวิถีชีวิตของเหยื่อเป็นสาเหตุของการตกเป็นเหยื่อ เหยื่อมักแสดงพฤติกรรมที่เพิ่มความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อ เช่น การละเลยความปลอดภัยด้วยการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวในพื้นที่สาธารณะ การเข้าไปในพื้นที่หรือสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเป้าหมาย

2) บุคลิกภาพของผู้ตกเป็นเหยื่อ: บุคคลที่มีลักษณะบุคลิกภาพบางประเภท เช่น ขาดความมั่นใจในตนเอง มีความประมาททางจิตใจ หรือมีความมั่นใจในตนเองมากเกินไป จนไม่รับฟังคำเตือนจากผู้อื่น อาจเพิ่มโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ

3) ลักษณะทางชีวภาพของผู้ตกเป็นเหยื่อ: เช่น เพศ อายุ หรือความแข็งแรงของร่างกาย มีผลต่อการถูกเลือกเป็นเป้าหมายของผู้กระทำความผิด

4) สถานที่: สถานที่ที่มีความปลอดภัยต่ำ หรือมีการควบคุมดูแลไม่เพียงพอ เพิ่มความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ

5) สภาพเศรษฐกิจและสังคม: สังคมที่มีสถิติอาชญากรรมน้อย เหลืออาชญากรรมก็จะน้อยตามไปด้วย ความยากจนหรือความไม่เท่าเทียมทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้ผู้คนบางกลุ่มตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยง ถ้าสังคมมีความกินอยู่ที่ดี คนในสังคมอยู่ดีกินดี เชื่อได้ว่าปัญหาอาชญากรรมย่อมลดลง

6) การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม: เนื่องจากจำนวนอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น การดำเนินการหรือขั้นตอนในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษมีความล่าช้าหรือการขาดประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม เช่น การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวด ขั้นตอนการดำเนินงานที่ล่าช้าไม่สะดวก บทลงโทษที่ไม่รุนแรง มีช่องว่างของกฎหมาย ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่มีความเกรงกลัวต่อบทลงโทษและลงมือกระทำความผิด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงทางออนไลน์ในประเทศไทย พลิสสุภา พจนะลาวัณย์ (2560) ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อในกรณีแชร์ลูกโซ่นั้นเกี่ยวข้องกับลักษณะของเหยื่อและพฤติกรรมของผู้กระทำผิด ปัจจัยสำคัญประการแรกคือความโลภของเหยื่อที่ต้องการผลตอบแทนสูงในระยะเวลาสั้น โดยเหยื่อมักเชื่อในข้อเสนอที่เกินจริง โดยไม่มีการตรวจสอบแหล่งข้อมูล ปัจจัยสำคัญประการที่สองคือความไม่รู้หรือขาดความเข้าใจในหลักการลงทุนและการเงิน เหยื่อบางรายไม่มีความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการลงทุนและหลงเชื่อข้อมูลที่ผู้ชักชวนให้มา นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในบุคคลใกล้ชิด เช่น เพื่อนหรือญาติที่เป็นผู้ชักชวนยังเพิ่มโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ ปัจจัยสำคัญประการที่สามคือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มุ่งแสวงหาผลกำไรหรือผลตอบแทนโดยไม่ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มา รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยไม่ได้อะไรหือข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอ ปัจจัยประการสุดท้ายคือการขาดสติและปัญญาในการพิจารณาข้อมูล ผู้ตกเป็นเหยื่อมักขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบและหลงเชื่อคำพูดหรือการโน้มน้าวของผู้ชักชวนโดยง่าย

กชพรรณ มณีภาค (2562) ระบุว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อในโลกไซเบอร์ โดยเฉพาะในกรณีการรังแกในโลกไซเบอร์ในรูปแบบการคุกคามทางเพศ มีความเกี่ยวข้องกับ 3 ปัจจัยหลักดังนี้

1) พฤติกรรม บุคลิกภาพ และลักษณะทางชีวภาพของเหยื่อ เช่น มีพฤติกรรมที่ประมาท มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวในพื้นที่สาธารณะหรือการรับบุคคลที่ไม่รู้จักเป็นเพื่อนในโซเชียลมีเดีย ซึ่งทำให้ผู้กระทำผิดสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวเพื่อข่มขู่หรือคุกคามได้

2) แรงจูงใจให้เกิดการตกเป็นเหยื่อ เช่น ความเป็นนิรนามของพื้นที่ไซเบอร์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลจริง ไม่เห็นหน้าซึ่งกันและกัน อีกทั้งความอ่อนแอของกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำผิด ทำให้ผู้กระทำผิดไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและกล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำ

3) การขาดการควบคุมดูแลจากครอบครัวหรือผู้ปกครอง ซึ่งทำให้เยาวชนตกอยู่ในสถานการณ์เสี่ยงมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มที่ขาดความรู้เกี่ยวกับการป้องกันภัยออนไลน์ การขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในโลกไซเบอร์และมาตรการป้องกันยังทำให้เหยื่อมีความเสี่ยงสูงขึ้น

ธัญพิชชา สามารถ (2566) ศึกษาเรื่องการตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงทางไซเบอร์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย จากการหลอกลวง 4 รูปแบบ ได้แก่ การหลอกลวงลงทุน แก๊งคอลเซนเตอร์ การหลอกลวงขายสินค้าออนไลน์ และการหลอกลวงให้รัก พบว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อเหมือนกันทั้ง 4 รูปแบบคือ การรู้ไม่เท่าทันการหลอกลวง และมีสาเหตุที่ต่างกันออกไปตามรูปแบบการหลอกลวง เช่น เกิดจากที่ตัวเหยื่อเองไม่มีความรู้ไม่เข้าใจในการลงทุน ความโลภของเหยื่อ ความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีการตรวจสอบแหล่งที่มาให้ดีก่อน การไม่คุ้นเคยเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต สภาพความเป็นอยู่ของเหยื่อ การอยู่เพียงลำพังขณะเกิดเหตุ ความเปราะบางทางเศรษฐกิจ วิธีการขอมิจฉาชีพในการสร้างความน่าเชื่อถือปลอม สร้างความกดดันและความกลัว โปรโมชันข้อเสนอที่ถูกผิดปกติ

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเกิดอาชญากรรมผู้วิจัยจึงได้พิจารณา วิเคราะห์ สังเคราะห์โดยได้เลือกนำทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน (Routine Activity Theory) ที่อธิบายถึงการเกิดอาชญากรรมมาจัดกลุ่มแสดงความเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ด้านตามตารางด้านล่าง

ตารางที่ 2.2

จัดกลุ่มแนวคิดการเกิดอาชญากรรม

การเกิดอาชญากรรม	ผู้มีแนวโน้มกระทำความผิด	เหยื่อที่เหมาะสม	การขาดการป้องกัน
สุดสงวน สุธีธร (2547)			
1.) พฤติกรรมของผู้ตกเป็นเหยื่อ		1	
2.) บุคลิกภาพของผู้ตกเป็นเหยื่อ		1	
3.) ลักษณะทางชีวภาพของผู้ตกเป็นเหยื่อ		1	
4.) สถานที่			1
5.) สภาพเศรษฐกิจและสังคม			
6.) การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม			1

ตารางที่ 2.2

จัดกลุ่มแนวความคิดการเกิดอาชญากรรม (ต่อ)

การเกิดอาชญากรรม	ผู้มีแนวโน้ม กระทำความผิด	เหยื่อที่ เหมาะสม	การขาดการ ป้องกัน
พลิสสุภา พจนะลาวัณย์ (2560)			
1.) ความโลภของเหยื่อ		1	
2.) ความไม่รู้หรือขาดความเข้าใจในหลักการ ลงทุนและการเงิน		1	
3.) ไม่ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มา		1	
4.) ขาดสติในการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ		1	
กชพรรณ มณีภาค (2562)			
1.) พฤติกรรม บุคลิกภาพ และลักษณะทาง ชีวภาพของเหยื่อ		1	
2.) แรงจูงใจให้เกิดการตกเป็นเหยื่อ	1	1	1
3.) การขาดการควบคุมดูแลจากครอบครัว			1
ธัญพิชชา สามารถ (2566)			
1.) การรู้ไม่เท่าทันการหลอกลวง		1	
2.) ไม่เข้าใจในเรื่องการลงทุน		1	
3.) ความโลภของเหยื่อ		1	
4.) ความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ฟังคำเตือนผู้อื่น		1	
5.) ไม่ตรวจสอบแหล่งที่มา		1	
6.) การไม่คุ้นเคยเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต		1	
7.) สภาพความเป็นอยู่ของเหยื่อ			1
8.) อยู่ลำพังขณะเกิดเหตุ			1
9.) ความเปราะบางทางเศรษฐกิจ			
10.) ความน่าเชื่อถือปลอมของมิชฉาชีพ	1		
11.) การสร้างความกดดันและความกลัว	1	1	
12.) โปรโมชัน/ข้อเสนอที่ถูกผิดปกติ	1	1	
รวม	4	15	6

หมายเหตุ: จากการสรุปโดยผู้วิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามของแต่ละองค์ประกอบที่ปรากฏในงานค้นคว้าอิสระฉบับนี้ไว้ดังนี้

1) ผู้มีแนวโน้มกระทำความผิด เนื่องจากความผิดที่เกี่ยวกับการหลอกลวงทางออนไลน์ตัวผู้กระทำความผิดต้องเป็นผู้มีความรู้และชำนาญในการใช้เทคโนโลยี เทคนิคการสื่อสาร การสร้างความน่าเชื่อถือปลอม การตลาดเพื่อกระตุ้นความต้องการสินค้า การใช้จิตวิทยาให้ การกดดันเหยื่อหรือพูดคุยให้คล้อยตาม นอกจากนี้ การกระทำความผิดผ่านช่องทางออนไลน์นั้นสามารถกระทำจากสถานที่ใดก็ได้ ผู้กระทำความผิดไม่ต้องแสดงตัว การเฝ้าติดตามการเคลื่อนไหวของเหยื่อผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตจึงไม่ใช่เรื่องยาก และการที่จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดไม่ใช่เรื่องง่าย หากผู้กระทำความผิดมีความระมัดระวังตัวและเตรียมการมาอย่างดี ความเสียหายด้านนี้จึงปรากฏให้เห็นอยู่เป็นประจำ

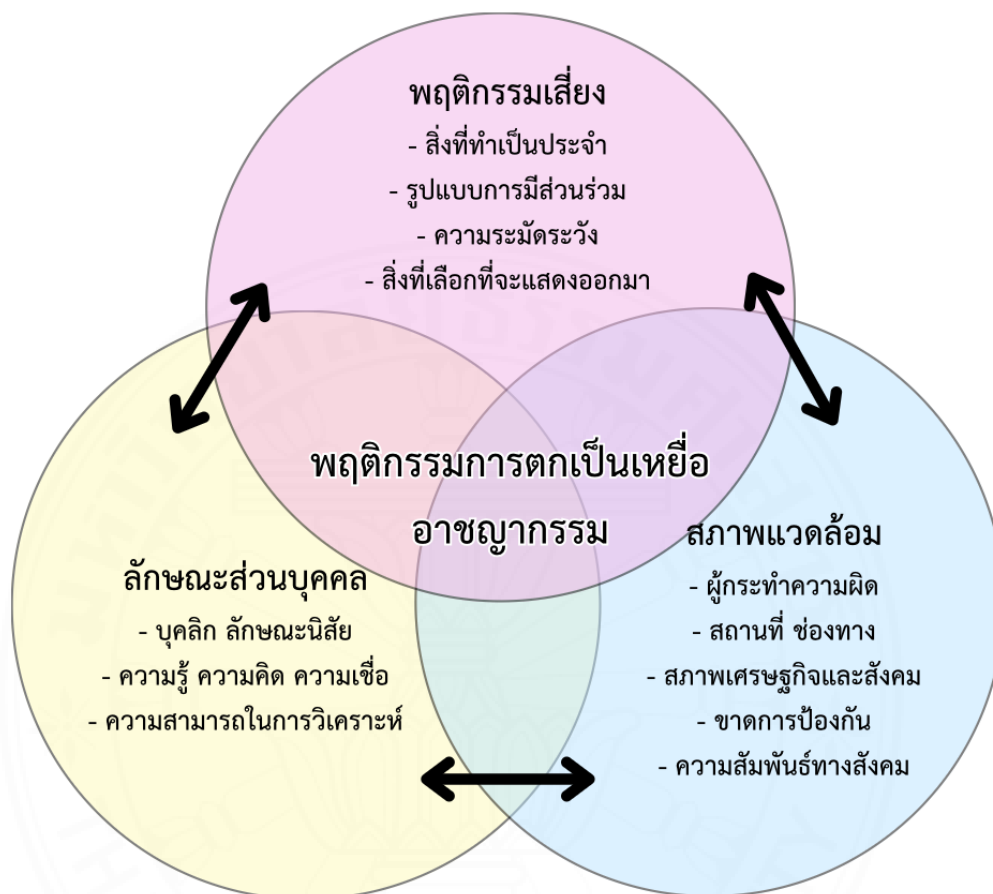
2) เหยื่อที่เหมาะสม คือ ผู้ที่ใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ เช่น ใช้เพื่อทำงาน ซื้อขายสินค้าเป็นประจำย่อมเพิ่มโอกาสในการตกเป็นเหยื่อมากขึ้น ประกอบกับการขาดความรู้ ความเข้าใจและความระมัดระวังในการทำงาน ความเท่าทันเล่ห์กลของมิจฉาชีพ ความสามารถในการป้องกันตนเองและทรัพย์สิน พฤติกรรมของเหยื่อที่มีการตรวจเช็คแหล่งที่มาและความน่าเชื่อถือของข้อมูลและข้อเสนอก่อน ความสามารถในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานทางดิจิทัลตลอดจนความสามารถในการให้เบาะแสแก่เจ้าหน้าที่ หากบุคคลใดขาดความระมัดระวังเท่าที่ควรก็อาจตกเป็นเหยื่อได้

3) การขาดการป้องกัน หมายถึง การไม่มีมาตรการหรือกลไกการป้องกันที่เพียงพอ เช่น การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้า กฎหมายที่มียังตามไม่ทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัว การอาศัยอยู่คนเดียวทำให้เหยื่อขาดบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาหรือปกป้องได้ ส่งผลให้เหยื่อไม่มีความสามารถในการป้องกันตนเองในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจอย่างเร่งด่วน หรือเมื่อต้องเจอกับการหลอกลวงที่ซับซ้อน

จากตารางที่ 2.2 จะเห็นได้ว่าความถี่ของการเกิดอาชญากรรมส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับตัวเหยื่อเองมากกว่าผู้ที่มีแนวโน้มกระทำความผิด ดังนั้น การวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดการตกเป็นเหยื่อจึงเป็นหัวใจสำคัญเพื่อที่จะนำไปสู่สิ่งที่งานวิจัยนี้มุ่งเน้นโดยใช้ทฤษฎีซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ที่อธิบายถึงการเกิดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ทฤษฎีกิจวัตรประจำวันหรือปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ที่อธิบายถึงการเกิดอาชญากรรมและทฤษฎีการเปิดรับตามรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle-Exposure Theory) ที่ช่วยเสริมให้เข้าใจว่ารูปแบบที่เหยื่อเลือกในการดำเนินชีวิตมีผลต่อการตกเป็นเหยื่อ เข้ามาผนวกเข้าด้วยกันและจัดกลุ่มแสดงความเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวแบ่งออกเป็น 3 ด้านตามรูปภาพด้านล่าง

ภาพที่ 2.10

องค์ประกอบสามประการที่ทำให้เกิดการพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์

หมายเหตุ. องค์ประกอบสามประการที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์จากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยโดยการนำเอาทฤษฎีซึ่งกันและกัน (Reciprocal Determinism) ที่อธิบายถึงการเกิดพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ทฤษฎีกิจวัตรประจำวันหรือปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ที่อธิบายถึงการเกิดอาชญากรรมและทฤษฎีการเปิดรับตามรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle-Exposure Theory) ที่กล่าวถึงสิ่งที่เหยื่อเลือกในการดำเนินชีวิตมีผลต่อการตกเป็นเหยื่อมาผนวกเข้าด้วยกัน

2.4 ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์

การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ส่งผลกระทบในหลากหลายด้านไม่ว่าจะเป็นต่อตัวเหยื่อเองโดยตรง คนรอบข้าง สังคมโดยรวม ตลอดจนเศรษฐกิจในระดับประเทศ โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน

วีระพล ตั้งสุวรรณ (2539, อ้างถึงใน ัญญพิชชา สามารถ (2566) ได้กล่าวถึงผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมว่า สามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

2.4.1 ผลกระทบต่อผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมโดยตรง

(1) ผลกระทบต่อชีวิตและร่างกาย ผู้ตกเป็นเหยื่อได้รับอันตรายแก่ร่างกาย บางรายได้รับอันตรายสาหัส หรือบางรายอาจถึงแก่ความตาย หรือการได้รับบาดเจ็บ หรือมีแผลเป็น ติดตัว ความพิการอาจส่งผลให้ไม่สามารถประกอบอาชีพปกติได้ตลอดชีวิต เป็นภาระแก่คนอื่นที่ต้อง เลี้ยงดูต่อไป

(2) ผลกระทบต่อทรัพย์สิน พิจารณาได้หลายกรณี คือ เหยื่ออาชญากรรม ต้องสูญเสียทรัพย์สินจากการกระทำของอาชญากร อาจได้รับบาดเจ็บจึงต้องใช้จ่ายเงินในการรักษาตัว จำเป็นจะต้องใช้ประกันชีวิตหรือการประกันสังคมหรือการกู้ยืมเงินจากผู้อื่น และเหยื่ออาชญากรรม เป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรม อาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อการดำเนินคดีต่าง ๆ

(3) ผลกระทบต่อจิตใจ เหยื่ออาชญากรรมที่ได้รับความเสียหายจากการ ประกอบอาชญากรรมส่งผลกระทบในลักษณะรุนแรง และรบกวนจิตใจ ผังแนวนอยู่ในกันบึงแห่ง ความรู้สึกเป็นเวลานานนับปีหรืออาจตลอดชีวิต

2.4.2 ผลกระทบต่อญาติพี่น้องและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในแวดวงของเหยื่ออาชญากรรม บุคคลกลุ่มนี้จะได้รับผลกระทบด้านสังคม จิตใจ และได้รับผลกระทบ อันเนื่องมาจากการที่มีเหตุการณ์ผิดปกติเกิดขึ้นแก่ญาติพี่น้อง ในครอบครัว เดียวกัน และบางครั้งอาจได้รับผลกระทบถึงขั้นโยกย้ายถิ่นฐานบ้านพักอาศัยหนีจากสังคมเดิมไปอยู่ สังคมใหม่ที่ไม่มีใครทราบเรื่องราว

2.4.3 ผลกระทบต่อพยานผู้เห็นเหตุการณ์

หมายถึง เฉพาะพยานที่เป็นประจักษ์พยาน ผู้บังเอิญไปอยู่ ณ จุดและช่วงเวลา ที่เกิดเหตุ พยานอาจได้รับผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมที่บกพร่อง

2.4.4 ผลกระทบต่อชุมชนและสังคม

ส่งผลทั้งในแง่ลบและแง่บวก กล่าวคือ ผลในแง่ลบ เมื่อมีอาชญากรรมเกิดขึ้นใน ชุมชนใด ก็จะทำให้เกิดความกลัวขึ้นในชุมชนนั้นหรือหากมีอาชญากรรมเกิดขึ้นทั่วไปในเกือบทุกชุมชน ก็ทำให้เกิดความหวาดกลัวขึ้นในสังคม ความกลัวอาชญากรรมอาจทำให้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และ แนวทางการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไป ส่วนผลในแง่บวก แม้ว่าอาชญากรรมและผลพวงจากการ เกิดเหยื่ออาชญากรรมและเหยื่อของกระบวนการยุติธรรมจะก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากมายหลาย ประการก็ตาม แต่ขณะเดียวกันการมีเหยื่ออาชญากรรมจำนวนหนึ่งที่น่าจะทำให้เป็นไปในสิ่งที่พึง ประสงค์ เช่น เป็นการเตือนให้สังคมรับรู้อันตรายที่มีต่อสังคมเป็นการทำให้เกิดการพัฒนาในด้าน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อค้นหาว่าอาชญากรคือใคร ตกเป็นเหยื่อได้อย่างไร มีอะไรเป็นสาเหตุ จะแก้ไขได้อย่างไร หรือทำให้เกิดการสร้างสรรค์งานเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เป็นต้น

งานวิจัยของ Borwell, Jansen, and Stol (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมไซเบอร์ในสองมิติหลัก ได้แก่ ผลกระทบทางจิตใจและผลกระทบทางการเงิน จากผู้ให้ข้อมูลชาวดัตช์จำนวนกว่า 30,000 คน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเหยื่ออาชญากรรมไซเบอร์ประเภทต่าง ๆ ได้รับผลกระทบแตกต่างกัน ดังนี้

1) ผลกระทบทางจิตใจ (Psychological Impact)

1.1) ผลกระทบต่อความเป็นอยู่ทางอารมณ์ (Emotional Well-being)

เหยื่ออาชญากรรมไซเบอร์ที่มุ่งเป้าต่อบุคคล เช่น การข่มขู่ การหมิ่นประมาท หรือการสะกดรอยตาม มักประสบกับความรู้สึกด้านลบที่รุนแรง (Negative Impact) เช่น ความโกรธ ความกลัว ความเครียด สะสมจากการย่ำคิด ภาวะการนอนไม่หลับ ยิ่งหากเหยื่อรู้จักกับผู้กระทำความผิดเป็นการส่วนตัว เช่น เป็นเพื่อน คนรัก หรือคนใกล้ชิด เหยื่อมักจะได้รับผลกระทบทางจิตใจที่รุนแรงกว่าเหยื่อที่ถูกหลอกจากบุคคลที่ไม่รู้จัก

1.2) ผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในโลกดิจิทัล (Cybercrime-related Sense of Security)

เหยื่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับการหลอกลวงทางการเงิน มักประสบกับการขาดความเชื่อมั่นในโลกดิจิทัล เช่น มีความกลัวว่าจะถูกโจมตีหรือหลอกลวงซ้ำอีกครั้ง สูญเสียความมั่นใจในความปลอดภัย เกิดความกังวลที่จะใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต

2) ผลกระทบทางการเงิน (Financial Impact)

เหยื่อที่พบกับการหลอกลวงทางการเงิน ต้องสูญเสียเงินจำนวนมากซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินในระยะยาว ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหา เช่น จากการกู้คืนข้อมูล การฟ้องร้อง หรือค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงหรือเพิ่มการรักษาความปลอดภัยให้ตนเองมากขึ้น

Oksanen and Keipi (2013) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่สำคัญจากอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่มีต่อเยาวชนในประเทศฟินแลนด์ โดยพบว่าเยาวชนมีแนวโน้มตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมากกว่ากลุ่มอื่น สาเหตุหนึ่งอาจมาจากพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต ช่องทางออนไลน์ที่มีความเสี่ยงสูง การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สามารถสร้างผลกระทบต่อเหยื่อไม่ได้ต่างจากอาชญากรรมแบบออฟไลน์ ได้แก่ (1) ประสบกับความเครียด ความวิตกกังวล และความกลัวที่จะถูกหลอกลวงซ้ำ (2) ปัญหาด้านจิตใจ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมักจะประสบกับภาวะซึมเศร้าและรู้สึกโดดเดี่ยว เหยื่ออาจรู้สึกอับอายและไม่กล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลเพื่อขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น (3) มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เหยื่อหลายคนมีการหลีกเลี่ยงการทำธุรกรรมออนไลน์หรือใช้งานอินเทอร์เน็ต มีการหลีกเลี่ยงแพลตฟอร์มที่เคยใช้บริการหรือแพลตฟอร์มที่ทำให้เกิดการหลอกลวง

เนื่องจากสูญเสียความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยในระบบเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตลดลง

Button et al. (2014) พบว่าเหยื่อที่ถูกหลอกลวงทางออนไลน์มีแนวโน้มที่จะได้รับความเสียหายทางการเงินมากกว่ารูปแบบอื่น เนื่องจากเป้าหมายหลักของมิจฉาชีพคือการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเงิน เช่น การหลอกให้โอนเงิน การปลอมแปลงบัญชีธนาคาร หรือการใช้ข้อมูลส่วนตัวของเหยื่อเพื่อเข้าถึงบัญชีธนาคารของเหยื่อ เหยื่อที่สูญเสียทรัพย์สินหรือข้อมูลส่วนตัวมักไม่สามารถเรียกคืนสิ่งที่เสียหายไปได้เนื่องจากความรวดเร็วของการเคลื่อนย้ายของเงินและความยากในการตรวจสอบ อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าการหลอกลวงทางออนไลน์ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยตรงภาคธุรกิจที่ตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรรมทางออนไลน์ต้องสูญเสียทรัพย์สินมหาศาล และยังเผชิญกับความเสื่อมเสียในชื่อเสียงและความไว้วางใจจากผู้บริโภค ซึ่งส่งผลให้ยอดขายลดลงและธุรกิจต้องเผชิญกับความท้าทายในการฟื้นตัวทางการเงิน

Jaiswal (2023) ยังชี้ให้เห็นว่าอาชญากรรมไซเบอร์ไม่ได้เพียงแค่สร้างภาระให้กับธุรกิจ แต่ยังเป็นภาระทางเศรษฐกิจสำหรับรัฐบาลเช่นกัน รัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในการพัฒนาระบบรักษาความปลอดภัย ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการป้องกันภัยทางไซเบอร์ รวมถึงการจัดทำโครงการส่งเสริมความปลอดภัยในระบบดิจิทัล ซึ่งงบประมาณเหล่านี้มีผลกระทบต่อการเติบโตของเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคมดิจิทัลในระยะยาว จากทรัพยากรที่ควรนำไปใช้เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานถูกดึงมาใช้ในส่วนนี้แทน

Lewis (2018) รายงานเรื่อง Economic Impact of Cybercrime กล่าวว่าในปี 2014 อาชญากรรมไซเบอร์ได้สร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจโลกสูงเกือบ 500 พันล้านสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.7 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม (Gross Domestic Product) ของโลก และคาดการณ์ว่าตัวเลขนี้จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความเสียหายที่เกิดขึ้นเพียงเกิดกับองค์กรที่ตกเป็นเหยื่อเท่านั้น ยังรวมถึงต้นทุนที่ซ่อนเร้น (Hidden Cost) ของอาชญากรรมไซเบอร์ที่ไม่ได้แสดงออกชัดเจนเป็นตัวเลขโดยตรง เช่น ต้นทุนด้านชื่อเสียง ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟู ผลกระทบทางจิตวิทยา และการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น อีกทั้งยังย้ำถึงความสำคัญของความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนากลยุทธ์การป้องกัน เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในโลกไซเบอร์และลดผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในระยะยาว

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของอาชญากรรมทางออนไลน์ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์มักส่งผลกระทบทางตรงที่ที่รุนแรงในระดับบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในด้านการทรัพย์สิน จิตใจ ร่างกาย จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ซึ่งผลกระทบจากการหลอกลวงเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นลูกโซ่ไปยังระดับ

สังคมและภาคเศรษฐกิจ ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างกว้างขวางในหลายมิติ ซึ่งมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อภัยคุกคามทางออนไลน์มีความซับซ้อนและเพิ่มจำนวนมากขึ้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้คำนิยามของแต่ละผลกระทบที่ปรากฏในงานค้นคว้าอิสระฉบับนี้ไว้ดังนี้

1) ผลกระทบต่อเหยื่อ คือ ผลลัพธ์หรือผลเสียที่เกิดขึ้นกับเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในเชิงด้านจิตใจ การเงิน ส่งผลถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของเหยื่อ โดยเป็นผลจากการกระทำที่เหยื่อประสบจากการถูกล่อลวง ผลกระทบจากอาชญากรรมออนไลน์ส่งผลกระทบรุนแรงไม่ได้แตกต่างไปจากอาชญากรรมแบบปกติ แต่อาจมีลักษณะเฉพาะที่ทำให้ผลกระทบเหล่านี้แตกต่างออกไป เช่น การเกิดขึ้นในโลกดิจิทัล ความสามารถในการระบุผู้กระทำผิดได้ยากขึ้น เป็นต้น

2) ผลกระทบต่อสังคม คือ ผลกระทบที่ไม่ได้แสดงผลทันที แต่มีผลต่อเนื่องในระยะยาว ต่อพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลในสังคม อันเนื่องมาจากอาชญากรรมที่ได้รับรู้มา ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว ญาติ เพื่อน คนรู้จัก คนในชุมชน หรือคนในประเทศก็ตาม ส่งผลให้เกิดความกลัว ความไม่ไว้วางใจ และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและพฤติกรรม แต่การอาจจะส่งผลกระทบในด้านบวกได้เช่นกันจากการที่คนในสังคมได้รับทราบและตระหนักถึงรูปแบบวิธีการหลอกลวง และภัยที่อาจจะเกิดได้

3) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ คือ ผลกระทบต่อทรัพยากรทางการเงินหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจขององค์กร หรือประเทศ เกิดจากการสูญเสียทรัพย์สิน ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูและป้องกัน และต้นทุนแฝงอื่น ๆ ที่ไม่ได้แสดงออกชัดเจนเป็นตัวเลขโดยตรง เช่น ต้นทุนด้านชื่อเสียง ผลกระทบทางจิตวิทยา และการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น

2.5 กลยุทธ์แนวทางการป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางออนไลน์

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน อาชญากรรมออนไลน์ก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์แนวทางการป้องกันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อป้องกันปัญหาอาชญากรรมออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ

สุดสงวน สุธีสร (2547) กล่าวว่า การป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมยังไม่มีมาตรการชัดเจนว่าควรเป็นรูปแบบใด เท่าที่ปรากฏในสังคมทุกวันนี้ ได้เสนอแนวทางการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมอาจจะแยก จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในการเข้ามาช่วยในการป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

1) การป้องกันการเกิดอาชญากรรมโดยตนเอง

เนื่องจากประชาชนทั่วไป หรือ บุคคลธรรมดา เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการถูกล่อลวงทางออนไลน์ โดยผู้ที่มักตกเป็นเหยื่อมักจะเป็นผู้ที่ใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตแบบขาดความระมัดระวัง ขาดความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยที่อาจจะเกิดขึ้น การเพิ่มความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์ขั้นพื้นฐานบ่มเพาะให้กับบุคคลธรรมดาในการป้องกันปัญหานี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งไม่เพียงแต่สามารถป้องกันตัวเองได้ แต่ยังสามารทำให้คำเตือนหรือนำพร้อมยังกระจายความรู้ไปยังคนรอบข้างได้เช่นกัน ความตระหนักรู้ในระดับบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ บุคคลควรจะต้องมีความตระหนักรู้ถึงรูปแบบการหลอกลวง อีกทั้งควรเรียนรู้หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยขั้นพื้นฐาน เช่น การไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือรหัสผ่านให้ผู้อื่นรับรู้ ตั้งรหัสให้คาดเดาได้ยาก ตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลก่อนจะทำการกดคลิกหรือเปิดลิงก์ใด ๆ ก็ตามที่ไม่น่าไว้วางใจ การศึกษาและพัฒนาความตระหนักรู้ไม่เพียงแค่ปกป้องตัวบุคคลเองเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสังคมด้วยการแบ่งปันข้อมูลและเตือนภัยต่อผู้อื่นที่เรารู้จัก

2) การป้องกันการเกิดอาชญากรรมโดยครอบครัว เพื่อนบ้าน หรือ ชุมชน

การปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนบ้านหรือชุมชน ในที่นี้คือ ความห่วงใย อาทร ให้มีความร่วมมือร่วมใจ ดูแลซึ่งกันและกัน โดยควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก การป้องกันวิธีนี้ คือ การนำแนวความคิด ความเชื่อของคนในชุมชนมาใช้กับสังคมเมืองที่มีความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ในขณะที่สังคมชนบทจะมีความรักใคร่ ห่วงใยกันมากกว่า เพราะเพื่อนบ้านหรือชุมชนช่วยเหลือกันและกันจะสามารถปิดช่องโอกาสไม่ให้เกิดการกระทำความผิดและการตกเป็นเหยื่อ

3) การป้องกันการตกเป็นเหยื่อโดยรัฐ

ส่วนของภาครัฐมีอำนาจหน้าที่ในการสร้างและบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงจัดหาบริการในการป้องกันภัยให้แก่สมาชิกในสังคม โดยต้องไม่มีการแบ่งแยกเพศ อายุ หรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

4) การป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยลักษณะการผสมผสาน

การนำเอาแนวทางข้างต้นมาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันการตกเป็นเหยื่อ เช่น การร่วมมือกันระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนจัดทำโครงการร่วมกันในการป้องกันอาชญากรรม

สำนักงานกิจการยุติธรรม (2560) ได้เสนอกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1) การป้องกันอาชญากรรมโดยสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดการกับพื้นที่ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรมได้ ได้แก่ การจัดให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ การติดป้ายเตือน ติดตั้งกล้อง CCTV ในพื้นที่เสี่ยง เพื่อไม่ให้เอื้อต่อการก่ออาชญากรรม รวมถึงสร้างความสะดวกในการเฝ้าระวัง และติดตามผู้กระทำความผิด

2) การป้องกันอาชญากรรมโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม รวมถึงการสร้างจิตสำนึกเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันสังคมจากปัญหาอาชญากรรม ได้แก่ ส่งเสริมการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แจ้งให้ประชาชนรับทราบถึงสถานการณ์และแนวโน้ม มีการจัดกิจกรรมให้ความรู้พร้อมส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกของประชาชนพร้อมวิธีการแก้ไขปัญา สร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวัง เพื่อแจ้งข่าวและให้เบาะแส

3) การป้องกันอาชญากรรมด้วยการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ หมายถึง ป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูในชุมชนหรือพ้นโทษแล้วกลับมากระทำผิดซ้ำอีกหลังจากพ้นโทษ ได้แก่ จัดให้มีระบบติดตามผล มีการพัฒนาทักษะในการใช้ชีวิตและส่งเสริมอาชีพหลังจากพ้นโทษ จัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนทัศนคติ รมรงค์ให้สังคมยอมรับและให้โอกาสผู้กระทำความผิดเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้หลังพ้นโทษ

4) การป้องกันอาชญากรรมโดยการเฝ้าระวังกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสกระทำความผิด หมายถึง มีการเฝ้าระวังกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะสุมเสี่ยงที่อาจจะกระทำความผิดได้

5) การป้องกันอาชญากรรมโดยการลดโอกาสการตกเป็นเหยื่อ หมายถึง สร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน ได้รู้จักการป้องกันและระวังภัยที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ เช่น จัดทำระบบเตือนภัยแก่ประชาชน ทำสื่อประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสตกเป็นเป้าได้ง่าย พัฒนาระบบศูนย์รับแจ้งเหตุรวมถึงเจ้าหน้าที่ให้ความพร้อม เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึงและทันเหตุการณ์

6) การพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรในการป้องกันอาชญากรรม หมายถึง การพัฒนาองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมให้รู้เท่าทันผู้กระทำความผิด รวมถึงพัฒนาและส่งเสริมระบบปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น

โดยจากกรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมทั้ง 6 ด้านนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรม มองว่าเป็นหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมโยธาธิการและผังเมือง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมราชทัณฑ์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 2.11

กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรม 6 ด้าน

หมายเหตุ. จาก กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ, โดย สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2560

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ Keipi et al. (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Tie Strength) กับความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อจากการหลอกลวงทางออนไลน์ โดยเน้นไปที่กลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 15-30 ปีของ 4 ประเทศ ได้แก่ ฟินแลนด์, สหรัฐอเมริกา, เยอรมัน และ อังกฤษ พบว่ากลุ่มเยาวชนที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่เข้มแข็ง เช่น ความผูกพันกับครอบครัว กลุ่มเพื่อน มักมีความเสี่ยงต่ำในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ เนื่องจากพวกเขามักมีการสนับสนุนซึ่งกันและกันที่สามารถให้คำแนะนำและเตือนภัยจากการหลอกลวงที่อาจเกิดขึ้น ในทางกลับกัน เยาวชนที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ไม่

ค่อยดีมั่งจะตกเป็นเป้าหมายของมิจฉาชีพได้ง่ายกว่า เนื่องจากขาดคนคอยให้คำแนะนำและเตือนภัย งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ความเข้มแข็งของความสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างความตระหนักรู้และช่วยป้องกันความเสี่ยง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยในการรับมือและหลีกเลี่ยงการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์แนวทางการป้องกันปัญหาอาชญากรรมทางออนไลน์ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า ความร่วมมือจากหลายภาคส่วนถือเป็นกุญแจสำคัญในการช่วยลดความเสี่ยงและป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถสรุปแนวทางออกมาได้ 3 ระดับ ดังนี้

1) ระดับบุคคลธรรมดา ควรเสริมสร้างความรู้และความตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยอาชญากรรมที่อาจเกิดขึ้น เช่น รูปแบบการหลอกลวงที่พบบ่อย วิธีการป้องกันการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ และการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย เพื่อให้เท่าทันกลลวงของมิจฉาชีพและไม่ทำตัวเองให้ตกไปอยู่ในจุดที่เสี่ยง จะช่วยลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่แข็งแกร่งในครอบครัว ชุมชน และสังคม เป็นปัจจัยที่ช่วยลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อได้ เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวหรือชุมชนสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูล ตักเตือน ให้คำปรึกษาได้อย่างทันทั่วถึง นอกจากนี้การจัดตั้งเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยในระดับชุมชน เพื่อให้ความรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ล้วนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความปลอดภัยในระดับสังคม

3) ระดับภาคหน่วยงาน องค์กร และภาครัฐ ควรมีบทบาทในการสร้างและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมทางออนไลน์ มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรม ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการพัฒนาระบบการรับแจ้งเหตุที่เข้าถึงได้ง่ายและตอบสนองอย่างรวดเร็ว รวมถึงการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังภัยทางไซเบอร์ และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อลดความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในอนาคต นอกจากนี้ภาครัฐควรจัดการฝึกอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงความช่วยเหลือและสนับสนุนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

งานวิจัยเรื่องแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 แบบแผนการวิจัย
- 3.2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
 - 3.2.1 เกณฑ์ในการคัดเลือกเข้า-ออก
- 3.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)
 - 3.3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)
- 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.4.1 แบบสัมภาษณ์
 - 3.4.2 เครื่องมือการจดบันทึกถ้อยคำและบันทึกเสียง
- 3.5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - 3.5.1 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล
 - 3.5.2 เตรียมความพร้อมก่อนการดำเนินการเก็บข้อมูล
 - 3.5.3 ดำเนินการเก็บข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 จรรยาบรรณการวิจัย
 - 3.7.1 หลักความเคารพในบุคคล
 - 3.7.2 หลักความยุติธรรม

3.1 แบบแผนการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตก

เป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ในกลุ่มคนไทยเจนวาย การวิจัยเชิงคุณภาพช่วยให้สามารถศึกษาพฤติกรรม ทักษะและประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างละเอียด เพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับเหตุที่นำไปสู่ความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ ซึ่งผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เป็นวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย

3.2 การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ในการวิจัยนี้ประกอบไปด้วยคนไทยที่เกิดระหว่างปีพ.ศ. 2524-2542 ซึ่งเรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่าเจนเอเรชั่นวาย โดยจะพิจารณาจากประสบการณ์เกี่ยวกับการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้สัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ถูกหลอกลวงทางออนไลน์ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- การหลอกซื้อขายสินค้าและบริการ จำนวน 2 คน
- หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน จำนวน 2 คน
- หลอกให้กู้เงิน จำนวน 2 คน
- หลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 คน
- ข่มขู่ทางโทรศัพท์ จำนวน 2 คน

เพื่อหาสาเหตุเชิงลึกในการตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรมออนไลน์และความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีการลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ

3.2.1 เกณฑ์ในการคัดเข้า-ออก

การคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกที่มีคุณสมบัติตรงกับที่กำหนดไว้ คนไทยหรือผู้ที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2542 ซึ่งเรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่าเจนเอเรชั่นวาย ต้องเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ถูกหลอกลวงทางออนไลน์ใน 5 รูปแบบที่คนไทยถูกหลอกลวงมากที่สุด โดยผู้ให้ข้อมูลจะถูกทำการคัดออกเมื่อผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถร่วมให้ข้อมูลจนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยได้

3.3 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผ่านชุดคำถามที่พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมของผู้วิจัยเพื่อเก็บข้อมูล ประสบการณ์ และสิ่งที่ค้นพบจากผู้ให้สัมภาษณ์

3.3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า สืบค้น รวบรวม และทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร (Document Research) จากแหล่งข้อมูลทั้งหนังสือ บทความ เว็บไซต์ จากฐานข้อมูลออนไลน์และฐานข้อมูลห้องสมุด ทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงทางแนวคิดและทฤษฎีและนำมาพัฒนาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพฤติกรรมของบุคคล องค์ประกอบของการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม พบว่างานวิจัยส่วนมากได้กล่าวถึงสาระสำคัญในทิศทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มองค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรม การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ โดยอ้างอิงตามการค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

ตารางที่ 3.1

สรุปองค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์

องค์ประกอบ	ความหมาย	องค์ประกอบย่อย
ลักษณะส่วนบุคคล	คุณลักษณะภายในของบุคคลนั้น	-บุคลิก ลักษณะนิสัย -ความรู้ ความคิด ความเชื่อ -ความสามารถ
พฤติกรรมเสี่ยง	การกระทำหรือการตอบสนองของบุคคลนั้นที่มีความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น	-รูปแบบการดำเนินชีวิต -สิ่งที่เลือกกระทำ -สิ่งที่ทำเป็นประจำ -ความขาดการระมัดระวัง

ตารางที่ 3.1

สรุปองค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ (ต่อ)

องค์ประกอบ	ความหมาย	องค์ประกอบย่อย
สภาพแวดล้อม	สภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคล สถานที่ สภาพเศรษฐกิจ การขาดบุคคลที่สามารถให้คำแนะนำ	-ผู้กระทำความผิด -ขาดการป้องกัน -สถานที่ ช่องทาง -สภาพเศรษฐกิจ -การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม -ความสัมพันธ์ทางสังคม

หมายเหตุ: จากการสรุปโดยผู้วิจัย

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์กับทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถสรุปได้ตามตารางด้านล่าง

ตารางที่ 3.2

สรุปแนวคิดและทฤษฎีขององค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	แนวคิดและทฤษฎี
ลักษณะส่วนบุคคล	-บุคลิก ลักษณะนิสัย -ความรู้ ความคิด ความเชื่อ -ความสามารถ	ทฤษฎีซึ่งกันและกัน โดย Bandura, (1977) อ้างถึงใน Jaishankar, (2011) แนวคิดของสุดสงวน สุธีสร, (2547)
พฤติกรรมเสี่ยง	-รูปแบบการดำเนินชีวิต -สิ่งที่เลือกกระทำ	ทฤษฎีการเปิดรับตามรูปแบบการดำเนินชีวิต โดย Hindelang et al., (1978) อ้างถึงใน Jaishankar, (2011) ทฤษฎีซึ่งกันและกัน โดย Bandura, (1977)
	-สิ่งที่ทำเป็นประจำ	ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน โดย Cohen and Felson, (1979) อ้างถึงใน ัญพิชชา สามารถ, (2566)

ตารางที่ 3.2

สรุปแนวคิดและทฤษฎีขององค์ประกอบของการเกิดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	แนวคิดและทฤษฎี
	-ความขาดการระมัดระวัง	ทฤษฎีซึ่งกันและกัน โดย Bandura, (1977) อ้างถึงใน Jaishankar, (2011)
สภาพแวดล้อม	-ผู้กระทำความผิด -ขาดการป้องกัน	ทฤษฎีกิจวัตรประจำวัน โดย Cohen and Felson, (1979) อ้างถึงใน ธัญพิชชา สามารถ, (2566)
	-สถานที่ ช่องทาง -สภาพเศรษฐกิจ -การดำเนินงานของ กระบวนการยุติธรรม -ความสัมพันธ์ทางสังคม	แนวคิดของสุดสงวน สุธีสร, (2547) ทฤษฎีซึ่งกันและกัน โดย Bandura, (1977) อ้างถึงใน Jaishankar, (2011)

หมายเหตุ: จากการสรุปโดยผู้วิจัย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.4.1 แบบสัมภาษณ์

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาประสบการณ์ ผลกระทบ และพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อเพื่อหาแนวทางกลยุทธ์ในการลดพฤติกรรมดังกล่าว โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจะใช้แบบสัมภาษณ์ที่มาจากการทบทวนวรรณกรรมเป็นเครื่องมือหลัก โดยใช้แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งได้มีการจัดเตรียมร่างแนวคำถามในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า ที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถตอบคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถถ่ายทอดประสบการณ์มุมมอง ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการหลอกลวงทางออนไลน์ที่เคยเผชิญ พฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต รวมถึงความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันการตกเป็นเหยื่อได้อย่างละเอียดและยืดหยุ่นและสามารถให้ข้อมูลรายละเอียดในเชิงลึกได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยมีการกำหนดคำสำคัญ (Keywords) เป็นกรอบในการดำเนินการสัมภาษณ์ซึ่งจะปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ระหว่างการสัมภาษณ์ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัย ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องนำมา

วิเคราะห์และประมวลร่วมกับประสบการณ์ของผู้วิจัยเพื่อออกแบบคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยส่วนสำคัญหลัก 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ช่วงรายได้

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนย่อย ได้แก่ รูปแบบการหลอกลวงทางออนไลน์ได้ที่เผชิญ และ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นั้น

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนย่อย ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรม และ สภาพแวดล้อม

ส่วนที่ 4 แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนวาย บทบาทของบุคคลธรรมดา บทบาทของครอบครัว ชุมชนและสังคม และบทบาทของหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ รวมถึงข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นอื่นเพิ่มเติมของผู้ถูกสัมภาษณ์

ทั้งนี้แนวทางคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้สัมภาษณ์ จะถามตามลำดับข้อมูลในตารางด้านล่างนี้

ตารางที่ 3.3

แนวทางคำถามการสัมภาษณ์

ลำดับ	คำถาม	ส่วนที่เกี่ยวข้อง
1	กรุณาแจ้งชื่อของท่าน หากไม่สะดวกเปิดเผย สามารถใช้นามแฝงได้	ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
2	ท่านอยู่ในกลุ่มคนเจนเอเรชันวายหรือไม่ ไม่ทราบว่าเป็นปี พ.ศ. ไດ	ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
3	ระดับการศึกษาสูงสุดของท่านคือระดับใด	ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
4	ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร ช่วงรายได้เฉลี่ยของท่านอยู่ที่ประมาณเท่าใด	ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล
5	โดยปกติท่านใช้งานอินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์อะไรบ้าง	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (พฤติกรรม)
6	ท่านทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางออนไลน์บ่อยเพียงใด	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (พฤติกรรม)

ตารางที่ 3.3

แนวทางคำถามการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	คำถาม	ส่วนที่เกี่ยวข้อง
7	ท่านใช้งานอินเทอร์เน็ตวันละประมาณกี่ชั่วโมงและมักใช้งานในช่วงเวลาใด	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (พฤติกรรม)
8	ท่านเคยมีประสบการณ์ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์รูปแบบใด กรุณาเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น	ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ (รูปแบบ)
9	เมื่อท่านได้รับข้อเสนอที่น่าสนใจหรือข้อมูลผ่านทางช่องทางออนไลน์ ท่านมีการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลก่อนหรือไม่ ท่านดำเนินการอย่างไร	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (พฤติกรรม)
10	ท่านคิดว่าสิ่งใดคือจุดที่ทำให้ตัวท่านเองตกเป็นเหยื่อได้ง่าย	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (ลักษณะส่วนบุคคล)
11	ท่านเคยเข้าร่วมการอบรม หรือเคยเห็นข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมออนไลน์หรือไม่ จากแหล่งใด	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (ลักษณะส่วนบุคคล)
12	สถานะเศรษฐกิจในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อการเงินของท่านหรือไม่ และส่งผลต่อการตัดสินใจรับข้อเสนอแนะหรือไม่ เพราะเหตุใด	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (สภาพแวดล้อม)
13	รูปแบบและวิธีการหลอกลวงของมิจฉาชีพที่ท่านประสบเป็นอย่างไร และส่งผลต่อการตัดสินใจของท่านหรือไม่	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (สภาพแวดล้อม)
14	ในขณะที่เกิดเหตุดังกล่าว ท่านอยู่ที่ใด และมีผู้อื่นอยู่ด้วยหรือไม่	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (สภาพแวดล้อม)
15	ท่านมีความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน หรือคนใกล้ชิดที่ดีหรือไม่ ท่านสามารถขอคำแนะนำหรือปรึกษาพวกเขาหรือไม่เพราะเหตุใด	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (สภาพแวดล้อม)
16	หลังจากที่ท่านได้รับคำปรึกษาจากครอบครัว เพื่อน หรือคนใกล้ชิด มีผลต่อการตัดสินใจของท่านอย่างไร	พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (ลักษณะส่วนบุคคล)
17	เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อท่านอย่างไรบ้าง	ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ (ผลกระทบ)

ตารางที่ 3.3

แนวทางคำถามการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ลำดับ	คำถาม	ส่วนที่เกี่ยวข้อง
18	มูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สินมีมูลค่าเท่าใด	ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ (ผลกระทบ)
19	เหตุการณ์นั้นส่งผลต่อสภาพจิตใจของท่านหรือไม่ อย่างไร	ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ (ผลกระทบ)
20	เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อร่างกายของท่านหรือไม่ อย่างไร	ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ (ผลกระทบ)
21	ท่านได้ดำเนินการแจ้งความหรือไม่ หากแจ้ง กรุณาเล่าขั้นตอนการดำเนินการและผลลัพธ์	ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ
22	ท่านคิดว่าประชาชนทั่วไปควรทำอะไรเพื่อช่วยป้องกันตนเองไม่ให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรม (บทบาทของบุคคลธรรมดา)
23	ท่านคิดว่าครอบครัว ชุมชน หรือสังคมรอบตัวควรมีบทบาทอย่างไรในการช่วยลดปัญหาอาชญากรรมออนไลน์	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรม (บทบาทของครอบครัว ชุมชน หรือสังคม)
24	หน่วยงาน องค์กร และรัฐบาลมีมาตรการป้องกันเพียงพอหรือไม่ ท่านคิดว่าควรมีการดำเนินการเพิ่มเติมอย่างไร	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรม (บทบาทของภาครัฐ)
25	ท่านมีคำแนะนำหรือแนวคิดใดที่อยากเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการลดปัญหาการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรม

หมายเหตุ: จากการสรุปโดยผู้วิจัย

3.4.2 เครื่องมือการจดบันทึกถ้อยคำและบันทึกเสียง

ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผ่านการใช้เครื่องบันทึกเสียง และการจดบันทึก โดยผ่านการขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลทุกครั้งที่ในการทำกรเก็บข้อมูล

เพื่อให้สามารถย้อนกลับไปฟังรายละเอียดและศึกษาถ้อยคำระหว่างสัมภาษณ์ได้ และนำไปสู่กระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ค้นหาผู้ให้สัมภาษณ์จากคนไทยที่เกิดระหว่างปีพ.ศ. 2524-2542 ซึ่งเรียกกลุ่มคนเหล่านี้ว่าคนไทยเจนเอเรชันวาย โดยเริ่มต้นจากการสำรวจคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมตามที่กำหนดไว้ก่อนที่จะทำการติดต่อเพื่ออธิบายรายละเอียดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและประโยชน์ของงานวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยได้เลือกคนไทยเจนวายจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ถูกหลอกลวงทางออนไลน์ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- การหลอกซื้อขายสินค้าและบริการ	จำนวน 2 คน
- หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน	จำนวน 2 คน
- หลอกให้กู้เงิน	จำนวน 2 คน
- หลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์	จำนวน 2 คน
- ข่มขู่ทางโทรศัพท์	จำนวน 2 คน

เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและครอบคลุมสำหรับการตอบคำถามงานวิจัยและสอบถามแนะนำผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ที่อาจจะรู้จักกันต่อ หากไม่พบผู้ให้ข้อมูลที่รู้จักกันแล้ว ผู้วิจัยจะทำการหาผู้ให้ข้อมูลจากแหล่งใหม่ให้ได้จำนวนรวมทั้งสิ้นตามจำนวนและประสบการณ์ที่กำหนด โดยการสอบถามนัดหมายวันเวลา สถานที่ หรือรูปแบบที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวกให้ข้อมูล มีความพร้อมและสบายใจมากที่สุด

3.5.2 การเตรียมพร้อมก่อนดำเนินการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษางานวิจัย ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องรวมถึงทบทวนกรอบแนวคิดงานวิจัย วัตถุประสงค์ โครงสร้างคำถามแบบสัมภาษณ์ และศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์พร้อมทั้งจัดเตรียมคำถามสำรองเพื่อสร้างความยืดหยุ่นและสร้างพื้นที่ให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างอิสระ อีกทั้งมีการปรับเปลี่ยนคำถามและการเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนโดยคงสาระสำคัญไว้ดังเดิมเพื่อให้มั่นใจว่าคำตอบจากการสัมภาษณ์สอดคล้องกับประเด็นคำถามและมีรายละเอียดเพียงพอต่อการตอบวัตถุประสงค์งานวิจัย รวมทั้งเตรียมอุปกรณ์ในการจดบันทึกรายละเอียดและบันทึกเสียงผู้ให้สัมภาษณ์ จากนั้นติดต่อนัดหมายวัน เวลา สถานที่นัดพบ เช่น สถานที่ทำงานร่วมกันในที่ทำงาน (Co-Working Space) สถานที่

ส่วนกลางของที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูล ร้านอาหาร ร้านกาแฟ เป็นต้น หรือนัดสัมภาษณ์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ เช่น Zoom, Line หรือ Microsoft teams โดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์คนละประมาณ 1 ชั่วโมง ตามรูปแบบที่ผู้ให้ข้อมูลสะดวกและแจ้งรายละเอียดเบื้องต้นเกี่ยวกับหัวข้อการวิจัยครั้งนี้

3.5.3 การดำเนินการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1) ติดต่อไปยังผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยจะจัดส่งข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับงานวิจัยเบื้องต้นให้ผู้ให้สัมภาษณ์ศึกษาและทำความเข้าใจล่วงหน้า รวมถึงอธิบายคำชี้แจงก่อนการสัมภาษณ์ ในกรณีที่ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกไม่สามารถให้ข้อมูลได้เนื่องจากเนื้อหาที่เป็นความลับหรือไม่สะดวกด้วยประการใดก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลได้ นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถยุติการให้ข้อมูลเมื่อต้องการได้เช่นเดียวกัน

2) เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ตอบตกลงและกรอกแบบฟอร์มยินยอมการให้ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนัดหมายวันเวลา สถานที่ ตามความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์

3) ดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ชั่วโมงต่อคนโดยมีระยะเวลาสัมภาษณ์ในเดือนมกราคม-เมษายน 2568 ทั้งนี้ระหว่างการสัมภาษณ์จะขอความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์อีกครั้งก่อนการจดบันทึกข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรและการบันทึกเสียง

4) ผู้วิจัยจะถอดเสียงสัมภาษณ์ออกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้รับไปตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์จะถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ประเด็น (Thematic Analysis) ตามแนวทางของ Braun & Clarke (2006, อ้างถึงใน Fleming, 2023) มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiarization) โดยการอ่านหรือฟังข้อมูลซ้ำหลายครั้ง เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาจากข้อมูลที่ได้

2) สร้างรหัสข้อมูล (Coding) หาความสำคัญในข้อมูล และกำหนดรหัสเพื่อใช้ในการจัดหมวดหมู่ หรือกลุ่มข้อมูลที่มีความคล้ายคลึงกันให้อยู่ด้วยกัน

3) วิเคราะห์ประเด็น (Identifying Themes) ทำการรวบรวมรหัสที่คล้ายกันและจัดกลุ่มเป็นหัวข้อหลัก

4) ตรวจสอบประเด็น (Review Themes) ตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลทั้งหมดว่าสามารถตอบคำถามการวิจัยได้อย่างครอบคลุม

5) กำหนดประเด็น (Define Themes) ทำการตั้งชื่อและกำหนดความหมายของประเด็นที่มีความกระชับและชัดเจน ที่สามารถอธิบายความหมายเนื้อหาได้อย่างครอบคลุม

6) ทำรายงาน (Write-up) นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาทำเป็นรายงาน เพื่อตอบวัตถุประสงค์งานวิจัย

3.7 การฟังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล (Playback Method)

เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องและสะท้อนมุมมองของผู้ให้ข้อมูลได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยใช้วิธีการฟังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล (Playback Method) โดยนำข้อมูลที่ทำกรวิเคราะห์แล้วนำเสนอผลแก่ผู้ให้ข้อมูลร่วมตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องของข้อมูลที่ได้ ว่าข้อสรุปและการตีความของผู้วิจัยถูกต้องและเป็นไปตามทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมากน้อยเพียงใด เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ลดความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นจากการตีความหรืออคติของผู้วิจัย และจะทำการปรับแก้ไขข้อมูลตามข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลต่อไป (ชาย โพธิ์สิตา, 2554)

3.8 การตรวจสอบความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation)

การตรวจสอบความอิ่มตัวของข้อมูล (Data Saturation) เป็นวิธีที่ใช้ในการประเมินว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมานั้นเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์หรือไม่ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลต่อเนื่องจนกว่าเนื้อหาหรือคำตอบของผู้ให้ข้อมูลเริ่มมีลักษณะซ้ำซ้อนกัน และไม่มีประเด็นใหม่เพิ่มเติมแล้ว และคำตอบเหล่านั้นสามารถตอบคำถามการวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ทั้งหมด เพื่อลดการเก็บข้อมูลเกินความจำเป็นและเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์ (วรรณวดี พูลพอกสิน, 2566)

3.9 จรรยาบรรณการวิจัย

ผู้วิจัยได้ผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เบื้องต้น (Basic Human Subject Protection Course) และผ่านการทดสอบแล้ว เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2567 โดยในการปฏิบัติการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงหลักการในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมการวิจัยในคนกับผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อจากอาชญากรรมทางออนไลน์ที่ร่วมในการวิจัยครั้งนี้

3.9.1 หลักความเคารพในบุคคล

หลักความเคารพในบุคคล (Respect for Person) ผู้วิจัยเคารพในบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีการขอความยินยอมให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตัดสินใจได้อย่างอิสระ และมีการเก็บรักษาความลับของผู้ให้สัมภาษณ์ และยังต้องรักษาไว้ซึ่งหลักคุณประโยชน์ที่จะไม่เสี่ยงให้อันตรายทั้งกายใจกับผู้ให้สัมภาษณ์ โดยหากผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกอึดอัดหรือไม่สบายใจในการตอบคำถามก็มีสิทธิ์ในการไม่ตอบคำถามเหล่านั้น รวมถึงสิทธิ์ในการถอนตัวออกจากการวิจัย ซึ่งข้อมูลในการสัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาไว้ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะมีการรายงานผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น และจะดำเนินการทำลายข้อมูลที่เกี่ยวข้องหลังการวิจัยเสร็จสิ้น

3.9.2 การดำเนินการเก็บข้อมูล

หลักความยุติธรรม (Justice) ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ด้วยหลักความยุติธรรมที่ไม่มีอคติ และการดูแลต่อเนื่องสถานะทางสังคมของผู้ร่วมวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งการติดต่อและวิธีการเข้าถึงผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ผู้วิจัยตระหนักถึงความเป็นส่วนตัว ต้องมีการนัดหมายล่วงหน้า และส่งเอกสารชี้แจงเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้พิจารณาก่อนตัดสินใจในการเข้าร่วมในการให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัยนี้

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการศึกษาแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวาย โดยผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นคนไทยที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2542 หากนับอายุถึงปีปัจจุบันพ.ศ. 2567 จะเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 24-43 ปี จำนวน 10 คน และมีประสบการณ์เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ใน 5 รูปแบบที่พบมากที่สุดในประเทศไทย สามารถรายงานผลการวิจัยประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนวาย

4.1.1 บริบทผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล

4.1.2 ผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ

4.1.2.1 ด้านรูปแบบอาชญากรรมที่เคยตกเป็นเหยื่อ

4.1.2.2 ด้านช่องทาง

4.1.2.3 ด้านผลกระทบ

4.1.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ

4.1.3.1 ด้านลักษณะนิสัยส่วนบุคคล

4.1.3.2 ด้านพฤติกรรมเสี่ยง

4.1.3.3 ด้านสภาพแวดล้อม

4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวาย

4.2.1 แนวทางระดับบุคคลธรรมดา

4.2.2 แนวทางระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

4.2.3 แนวทางระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ

4.1 ผลการศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนวาย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวายที่เคย

ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ ผู้วิจัยขอแจกแจงรายละเอียดที่ได้รับจากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ บริบทผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ และพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ ซึ่งแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1 บริบทผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล

4.1.1.1 ผู้ให้ข้อมูลที่ 1 : จี

จี (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 1 เพศหญิง อายุ 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่งสัตวแพทย์ ช่วงรายได้ 35,000-40,000 บาท ต่อเดือน โดยถูกละเมิดให้ซื้อโทรศัพท์มือถือไอโฟน (iPhone) ผ่านเฟซบุ๊ก (Facebook) จากผู้ชายที่ ดูน่าเชื่อถือ มีการโอนเงินจำนวน 15,000 บาท แต่ไม่ได้รับสินค้าตามที่ตกลงและถูกบล็อกจากทุกช่องทาง แม้มีการเข้าแจ้งความแล้ว แต่ไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ อีกทั้งยังเคยถูกละเมิดให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้เสริม โดยถูกละเมิดให้โอนเงิน 500 บาท เพื่อซื้ออุปกรณ์สำหรับทำงาน ประดิษฐ์จากผู้ที่เพื่อนบ้านแนะนำ เมื่อส่งงานให้ผู้ว่าจ้างแล้วกลับไม่ได้รับค่าตอบแทนตามที่ตกลงไว้

4.1.1.2 ผู้ให้ข้อมูลที่ 2 : มิว

มิว (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 2 เพศหญิง อายุ 29 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายขาย ช่วงรายได้ 30,000-35,000 บาทต่อเดือน โดยมีมิวเคยตกเป็นเหยื่อของการหลอกลวงซื้อขายสินค้าออนไลน์ผ่าน อินสตาแกรม (Instagram) ซึ่งเป็นรูปแบบการพรีออเดอร์ (Pre-order) สินค้าจากต่างประเทศ มิวได้ สั่งซื้อเสื้อผ้าจากร้านค้าออนไลน์ที่อ้างว่ารับหิ้วสินค้าจากฮ่องกง โดยมีการโพสต์รูปสินค้าจริงจากหน้าร้านที่ต่างประเทศ และให้ลูกค้าสั่งผ่านไลน์ (LINE) ของร้าน เธอจึงโอนเงิน 890 บาท เพื่อสั่งซื้อสินค้า เนื่องจากเห็นว่าเป็นร้านที่มีอินฟลูเอนเซอร์ (influencer) ในยูทูบ (YouTube) เคยรีวิว และมียอดผู้ติดตามสูงทำให้เชื่อถือได้ อย่างไรก็ตาม หลังจากโอนเงินไปแล้ว ผ่านไป 1 สัปดาห์ก็ยังไม่ได้รับสินค้า มิวพยายามเช็กเลขพัสดุ แต่ไม่มีชื่อของเธอ และเมื่อสอบถามไปทางร้านค้า แม้ค้ากลับบ่ายเบี่ยง อ้างว่ากำลังทยอยจัดส่งและเลื่อนวันส่งไปเรื่อย ๆ จนกระทั่ง ผ่านไป 1 เดือนก็ยังไม่ได้รับของ เมื่อมิว เข้าไปดูที่อินสตาแกรมของร้านค้า ก็พบว่ามีการหลอกลวงหลายรายที่ประสบปัญหาเดียวกัน มีคนไปถามได้ โพสต์ของร้าน แต่แม้ค้ากลับบล็อก (Block) ไม่ให้คอมเมนต์ (Comment) และสั่งให้ลูกค้าทุกคน ทักไปในไลน์ เท่านั้น เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้ร้านดูเหมือนมีปัญหา สุดท้ายเมื่อเธอตามทวงถามหลายครั้ง ทางร้านก็เงียบหายไปและบล็อกการติดต่อทุกช่องทาง

4.1.1.3 ผู้ให้ข้อมูลที่ 3 : สุรพงษ์

สุรพงษ์ (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 3 เพศชาย อายุ 42 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ช่วงรายได้ 25,000-30,000 บาทต่อเดือน ถูกหลอกให้โอนเงินเพื่อทำงานออนไลน์ โดยมีผู้ชักชวนผ่านโทรศัพท์ให้เข้ากลุ่ม LINE สุรพงษ์ถูกเรียกเก็บค่าสมัคร 150 บาท เพื่อเข้าร่วมงาน โดยต้องดูคลิปวิดีโอจนจบและกดไลค์เพื่อรับค่าตอบแทน ในช่วงแรกได้รับเงินจริง ต่อมาถูกชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ โดยต้องโอนเงินเพิ่มเพื่อเลื่อนระดับสมาชิกและรับค่าตอบแทนที่สูงขึ้น แต่หลังจากโอนเงินเพิ่ม กลับไม่จ่ายเงินและยังมีการกดดันให้โอนเงินเพิ่มขึ้นเพื่อปลดล็อกการถอนเงิน เมื่อรู้ตัวว่าถูกหลอก สุรพงษ์พยายามติดต่อกลับแต่ไม่สามารถติดต่อได้ รวมสูญเสียเงินไป 3,500 บาท เขาไม่ได้เข้าแจ้งความเนื่องจากเห็นว่าเป็นจำนวนเงินไม่มากและไม่มั่นใจว่าจะได้รับความยุติธรรม เคยตกเป็นเหยื่อการหลอกซื้อขายสินค้าหรือบริการมาก่อน

4.1.1.4 ผู้ให้ข้อมูลที่ 4 : แมน

แมน (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 4 เพศชาย อายุ 41 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่งผู้จัดการ ช่วงรายได้ 25,000-30,000 บาทต่อเดือน ถูกหลอกให้ลงทุนออนไลน์ แมนเป็นแฟนคลับฟุตบอลทีมหนึ่งและมีการติดตามเพจ/กลุ่มเกี่ยวกับทีมฟุตบอลนั้นบน Facebook ต่อมาได้มีผู้หญิงคนหนึ่งเข้ามาคอมเมนต์และส่งข้อความมาทำความรู้จักเป็นการส่วนตัว หลังจากพูดคุยกันสักระยะ ผู้หญิงคนนั้นได้ชักชวนให้ลงทุนหารายได้เสริม แมนถูกดึงเข้ากลุ่ม LINE ที่มีสมาชิกประมาณ 35-40 คน ภายในกลุ่มมีการแชร์สลิปรับเงินและพูดคุยเกี่ยวกับกำไรที่ได้รับ ทำให้เขารู้สึกว่าน่าเชื่อถือ ในช่วงแรกมีจางาชีพมีการโอนค่าตอบแทนให้จริง ทำให้เขาเชื่อมั่นและตัดสินใจลงทุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ต่อมาเมื่อยอดเงินสะสมในระบบมากขึ้น แมนต้องการถอนเงิน แต่ระบบแจ้งว่าต้องโอนเงิน 15,000 บาท เพื่อปลดล็อกบัญชี เมื่อโอนแล้วกลับถูกเรียกเก็บค่าภาษีเพิ่มอีก 40,000 บาท หากไม่จ่ายจะไม่สามารถถอนเงินได้แมนเริ่มสงสัยและปฏิเสธการโอนเงินเพิ่ม แต่ถูกกดดันจากสมาชิกในกลุ่มที่อ้างว่าการถอนเงินล่าช้าทำให้ทุกคนเดือดร้อน และถูกข่มขู่เรื่องการดำเนินคดี โดยมีการส่งเอกสารปลอมอ้างว่าเป็นข้อกำหนดทางกฎหมายให้ดู สุดท้ายแมนตัดสินใจไม่โอนเงินเพิ่ม และสงสัยว่าตัวเองจะถูกมิจฉาชีพหลอกหลวงจึงได้ปรึกษากับทางตำรวจไซเบอร์ รวมสูญเสียเงินไป 98,000 บาท โดยมีการโอนเงินไป 7 ครั้ง ซึ่งเป็นบัญชีที่มีชื่อไม่ซ้ำกัน แม้เข้าแจ้งความ แต่ไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ นอกจากนี้ แมนยังเกือบถูกหลอกซ้ำโดยเพจปลอมที่อ้างว่าเป็นหน่วยงานปราบปรามอาชญากรรมทางไซเบอร์ โดยเสนอว่าสามารถช่วยนำเงินที่เสียไปคืนได้ แต่แมนรู้ทันและบล็อกไปทันที อีกทั้งยังเคยถูกหลอกให้กู้เงินออนไลน์ผ่านเพจ Facebook ที่อ้างว่าเป็นของธนาคารกรุงศรีอยุธยา มีการให้กรอกข้อมูลส่วนตัว แต่เมื่อทางมิจฉาชีพแจ้งว่าแมนมีการกรอกเลขบัตรประชาชนผิด และต้องมีการโอนเงิน 20,000 บาท เพื่อแก้ไขข้อมูลที่กรอกผิด จึงทำให้

ปฏิเสธการทำรายการต่อเนื่องจากสงสัยในการดำเนินการ แมนได้มีการปรึกษาเพื่อนแล้วจึงไปแจ้งความลงบันทึกประจำวัน หลังจากเหตุการณ์นั้น 2 วัน แมนได้รับสายปริศนาที่อ้างตัวเป็นตำรวจจาก สก. สุราษฎร์ธานี โดยอ้างว่าเขามีชื่อเป็นเจ้าของบัญชีที่เกี่ยวข้องกับคดียาเสพติด ซึ่งทำให้แมนเกิดความกังวลใจว่าจะมาจากเหตุการณ์ที่ตนได้ให้ข้อมูลส่วนตัวแก่มิฉาจากเหตุการณ์ก่อนหน้านี้

4.1.1.5 ผู้ให้ข้อมูลที่ 5 : แอม

แอม (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 5 เพศหญิง อายุ 40 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดซื้อ ช่วงรายได้ 15,000-20,000 บาทต่อเดือน โดยถูกหลอกให้กู้เงินผ่านเว็บไซต์ที่อ้างว่าเป็นของธนาคารกรุงศรีอยุธยา มีการกรอกข้อมูลส่วนตัวและโอนเงินให้ 20,000 บาท โดยอ้างว่าเป็นค่าปลดลือระบบ เนื่องจากเธอกรอกข้อมูลผิด แต่หลังจากโอนเงินแล้วไม่ได้รับการอนุมัติเงินกู้ จึงปรึกษาเพื่อนแล้วโทรเช็คกับศูนย์บริการลูกค้ากรุงศรีของจริง จึงทราบว่าตนถูกหลอก จึงไปแจ้งความลงบันทึกประจำวันไว้ เคยตกเป็นเหยื่อการหลอกซื้อขายสินค้าหรือบริการมาก่อน

4.1.1.6 ผู้ให้ข้อมูลที่ 6 : ต้น

ต้น (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 6 เพศชาย อายุ 32 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เจ้าของธุรกิจร้านค้าออนไลน์ มีรายได้ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับการขายสินค้า ประมาณ 50,000-100,000 บาท โดยต้นต้องการกู้เงิน 500,000 บาท เพื่อนำมาหมุนเวียนธุรกิจระยะสั้นไม่เกิน 4 เดือน เขาเคยขอสินเชื่อจากธนาคารหลายครั้ง แต่พบปัญหาเรื่องเอกสารที่ยุ่งยากและต้องใช้ระยะเวลาในการอนุมัติที่ล่าช้า จึงลองหาทางเลือกอื่น พบกับกลุ่ม Facebook ที่มีการโฆษณาว่าให้กู้เงินด่วน อนุมัติไว ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน ต้นพบโพสต์ของบุคคลหนึ่งที่อ้างว่า ให้กู้เงินได้จริง พร้อมรีวิวจากคนที่บอกว่าได้รับเงินจริง จึงลองทักไปพูดคุย เบื้องต้นผู้ปล่อยกู้แจ้งว่า สามารถให้กู้ได้ 500,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 2 ต่อเดือน ผ่อนชำระเป็นงวด และ ไม่ต้องเช็คเครดิตบูโร ขอเพียงมีธุรกิจจริงก็พอ อย่างไรก็ตาม ผู้ปล่อยกู้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมดำเนินการ 10,000 บาท โดยอ้างว่าเป็นค่าธรรมเนียมเปิดบัญชีและต้องโอนมาก่อนเพื่อยืนยันตัวตน แม้จะลังเลแต่ต้นเห็นว่าอีกฝ่ายมีเอกสารบริษัทที่ดูน่าเชื่อถือ และเมื่อพยายามต่อรองให้หักค่าธรรมเนียมจากเงินกู้ได้หรือไม่ อีกฝ่ายอ้างว่าไม่ได้เพราะต้องใช้เป็นหลักฐานทางการเงิน สุดท้ายเขาตัดสินใจโอนเงินไป 10,000 บาท หลังจากโอนเงินต้นไม่ได้รับเงินกู้ตามที่ตกลงไว้ เมื่อสอบถามไปอีกฝ่ายแจ้งว่าต้องโอนค่าประกันวงเงินเพิ่มอีก 50,000 บาท เพราะยอดเงินกู้ของเขาสูงเกินไป ตอนแรกไม่ได้แจ้งเงื่อนไขไว้ ต้นเริ่มสงสัยแต่ยังคงเชื่อใจเพราะคิดว่าก็เริ่มไปแล้วถอยไม่ได้แล้ว สุดท้ายจึงโอนเพิ่ม 50,000 บาท หลังจากรออีก 24 ชั่วโมง เงินก็ยังไม่ถูกโอนเข้าบัญชี เมื่อสอบถามไป ผู้ปล่อยกู้แจ้งว่ามีปัญหาทางระบบธนาคาร

ต้องจ่ายค่าดำเนินการเพิ่ม 30,000 บาท ตอนนี้นั้นเริ่มเอะใจ จึงลองค้นหาข้อมูลและพบว่ามีคนอื่นที่ถูกหลอกในลักษณะเดียวกัน ทำให้เขารู้ว่าตัวเองโดนโกงแล้วจึงได้เข้าแจ้งความ

4.1.1.7 ผู้ให้ข้อมูลที่ 7 : แอนนา

แอนนา (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 7 เพศหญิง อายุ 35 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ย 25,000-30,000 บาทต่อเดือน โดยแอนนาต้องการนำเงินเก็บไปลงทุนเพื่อให้เกิดผลตอบแทนที่สูงขึ้น วันหนึ่งเธอเห็นโพสต์ในกลุ่ม Facebook เกี่ยวกับการหาผู้ร่วมลงทุน โดยผู้โพสต์อ้างว่าเป็นธุรกิจที่กำลังเติบโต มีรายได้ปีที่แล้ว 24 ล้านบาท และปีนี้จะขยายมากขึ้นเพราะได้รับคำสั่งซื้อจากลูกค้ารายใหญ่ที่กำลังจะเข้าขายในร้านสะดวกซื้อชื่อดัง โดยสามารถลงทุนระยะสั้น หลักหมื่นบาท คืนทุนใน 30 วัน พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อเดือน หากลงทุนระยะยาวจะได้ส่วนแบ่งจากกำไรที่คาดว่าจะได้ปีนี้ 30 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 10 ต่อเดือน หากไม่ประสงค์จากลงทุนต่อสามารถถอนคืนได้ทุกเมื่อ แอนนาเห็นว่ามีคอมเมนต์จำนวนมากที่บอกว่าได้รับเงินคืนจริง เธอจึงเริ่มสนใจและติดต่อไปสอบถามรายละเอียด ทางผู้ให้ลงทุนอธิบายอย่างละเอียด ตอบกลับไว มีเอกสารรับรองธุรกิจ ใบจดทะเบียน และหลักฐานคำสั่งสินค้าจากลูกค้ารายใหญ่ สุดท้ายเธอจึงลงทุน 50,000 บาทก่อน และเดือนแรกก็ได้รับเงินปันผล 5,000 บาท ตามที่ตกลงไว้ ทำให้เธอมั่นใจมากขึ้น จึงลงทุนเพิ่มอีก 150,000 บาท แต่พอถึงเดือนที่สาม เงินปันผลไม่เข้าตามกำหนด เมื่อสอบถามไปกลับแจ้งว่ามีปัญหาทางบัญชีและขอเลื่อนจ่ายออกไปก่อน พอถึงกำหนดใหม่เงินก็ยังไม่เข้าอีกเช่นเคยและเริ่มมีสมาชิกในกลุ่ม Facebook โพสต์ถามถึงเงินปันผล แต่ไม่นานโพสต์เหล่านั้นก็ถูกลบและสุดท้ายแอดมินก็ปิดกลุ่มหนีไป ทำให้แอนนา รู้ตัวว่าถูกโกง ได้มีการแจ้งความ แต่ไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ เคยตกเป็นเหยื่อการหลอกซื้อขายสินค้าหรือบริการมาก่อน

4.1.1.8 ผู้ให้ข้อมูลที่ 8 : फिल्म

ฟิล์ม (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 1 เพศชาย อายุ 28 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ช่วงรายได้ 15,000-20,000 บาทต่อเดือน รูปแบบอาชญากรรมที่เคยตกเป็นเหยื่อคือลงทุน ฟิล์มมีเงินเก็บและต้องการลงทุนให้ดอกเบี้ย จึงหาข้อมูลและพบโฆษณาการลงทุนที่อ้างว่าได้กำไรสูงร้อยละ 10-30 ต่อสัปดาห์ ผ่านทาง Facebook จึงได้เข้าร่วมกลุ่ม LINE ที่มีสมาชิกจำนวนมาก มีการพูดคุยโชว์กำไรและสลิปรับเงินทำให้ฟิล์มหลงเชื่อและเริ่มลงทุน ในช่วงแรกฟิล์มได้รับผลกำไรและสามารถถอนเงินได้ทำให้เกิดความมั่นใจและลงทุนเพิ่ม แต่หลังจากนั้นระบบแจ้งว่าบัญชีถูกระงับต้องโอนเงินเพื่อปลดล็อคจึงได้ยืมเงินทางบ้านมา แต่ก็ยังไม่สามารถถอนเงินได้ ต้องมีการโอนเงินเพิ่มอีกจึงเริ่มเอะใจและรู้ว่าตัวเองถูกหลอก เมื่อฟิล์มกลับไปสอบถามในกลุ่มไลน์ ก็ถูกเตะออกจากกลุ่มและแอดมินปิดบัญชีหนีไป ฟิล์มสูญเงินไป 70,000 บาท

ได้มีการแจ้งความ แต่ไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ เคยตกเป็นเหยื่อการหลอกซื้อขายสินค้าหรือบริการมาก่อน

4.1.1.9 ผู้ให้ข้อมูลที่ 9 : อันอัน

อันอัน (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 9 เพศหญิง อายุ 29 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่งเลขานุการ ชำนาญได้ 20,000-25,000 บาทต่อเดือน รูปแบบอาชญากรรมที่เคยตกเป็นเหยื่อคือการถูกข่มขู่จากแก๊งคอลเซ็นเตอร์ เหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 4 ปีที่แล้ว โดยอันอันได้รับสายโทรศัพท์จากบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ไทย แจ้งว่ามีพัสดุผิดกฎหมายที่ได้ทำการส่งในนามของเธอ จากนั้นมีการโอนสายไปยังบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจจาก สภ.นครราชสีมา ซึ่งบอกว่าเธออาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรมและต้องถูกสอบสวนและตรวจสอบ มีฉาชีพสั่งให้อันอันแยกตัวออกมาอยู่คนเดียวและให้ทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด โดยทำการสอบถามเกี่ยวกับบัญชีธนาคาร และให้ทำการโอนเงินที่มีทุกบัญชีไปให้ทางบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ เนื่องจากความกลัวและกังวลว่าจะถูกดำเนินคดี จึงทำให้โอนเงินไปจำนวน 15,000 บาท หลังจากนั้นเธอได้ไปคุยกับพี่สาวจึงได้มีการเข้าแจ้งความ อย่างไรก็ตามไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ และอันอันไม่ได้รับเงินคืน เคยตกเป็นเหยื่อการหลอกซื้อขายสินค้าหรือบริการมาก่อน โดยถูกหลอกให้ซื้อบัตรคอนเสิร์ตผ่าน Twitter (X) จากผู้ขายที่อ้างว่าสามารถซื้อบัตรได้และนำมาปล่อยขายต่อในราคาที่สูงกว่าหน้าบัตร เพื่อทำกำไร อันอันโอนเงิน 7,000 บาท และนับรับบัตรวันคอนเสิร์ต แต่เมื่อถึงเวลาจริงกลับไม่สามารถติดต่อผู้ขายได้ ภายหลังพบว่ามีผู้เสียหายหลายรายและผู้ขายใช้บัญชีม้าในการรับเงิน เธอแจ้งความลงบันทึกประจำวัน และเธอดำเนินการติดตามเงินคืนจากบัญชีม้าด้วยตัวเอง แต่ไม่สามารถจับตัวผู้ขายที่แท้จริงได้

4.1.1.10 ผู้ให้ข้อมูลที่ 10 : กอไก่

กอไก่ (นามสมมติ) ผู้ให้ข้อมูลที่ 10 เพศหญิง อายุ 33 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นพนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่จัดซื้อต่างประเทศ ชำนาญได้ 35,000-40,000 บาทต่อเดือน รูปแบบอาชญากรรมที่เคยตกเป็นเหยื่อคือการถูกข่มขู่จากแก๊งคอลเซ็นเตอร์ กอไก่ได้รับสายโทรศัพท์จากบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ไทย แจ้งว่ามีพัสดุผิดกฎหมายที่ได้ทำการส่งโดยใช้ชื่อของเธอ จากนั้นมีการโอนสายไปยังบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ อ้างว่าเธออาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีอาชญากรรม มีฉาชีพสั่งให้กอไก่แยกตัวออกมาอยู่คนเดียวและทำตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด โดยทำการสอบถามเกี่ยวกับบัญชีธนาคาร และให้ทำการโอนเงินที่มีทุกบัญชีไปให้ทางบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบ เนื่องจากความกลัวและกังวลว่าจะถูกดำเนินคดีจึงทำให้โอนเงินไปจำนวน 50,000 บาท หลังจากนั้นเธอได้ไปเล่าให้ครอบครัวฟังจึงได้มีการ

เข้าแจ้งความ อย่างไรก็ตามไม่สามารถติดตามตัวผู้กระทำความผิดได้ เคยตกเป็นเหยื่อการหลอกล้อขายสินค้าหรือบริการมาก่อน

ตารางที่ 4.1

สรุปข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ลำดับ	ชื่อ	เพศ	อายุ	ระดับการศึกษา	อาชีพ	ช่วงรายได้ (บาท)
1	จี	หญิง	30	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	35,000-40,000
2	มิว	หญิง	29	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	30,000-35,000
3	สุรพงษ์	ชาย	42	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	25,000-30,000
4	แมน	ชาย	41	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	25,000-30,000
5	แอม	หญิง	40	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	15,000-20,000
6	ตัน	ชาย	32	ปริญญาตรี	ธุรกิจส่วนตัว	50,000-100,000
7	แอนนา	หญิง	35	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	25,000-30,000
8	ฟิล์ม	ชาย	28	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	15,000-20,000
9	อันอัน	หญิง	29	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	20,000-25,000
10	กોકี้	หญิง	33	ปริญญาตรี	พนักงานบริษัทเอกชน	35,000-40,000

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

4.1.2 ผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ

ผู้วิจัยแจกแจงผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประการ ได้แก่ รูปแบบอาชญากรรมที่เคยตกเป็นเหยื่อ ช่องทาง และผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.2.1 ด้านรูปแบบอาชญากรรมที่เคยตกเป็นเหยื่อ

จากผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน โดยมีการเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ในแต่ละรูปแบบอาชญากรรมออนไลน์ที่คนไทยตกเป็นเหยื่อมากที่สุด 5 รูปแบบ รูปแบบละ 2 คน ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4.2

สรุปรูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์ที่เคยตกเป็นเหยื่อ

ลำดับ	ชื่อ	รูปแบบอาชญากรรมทางออนไลน์				
		หลอกซื้อ ขายสินค้า/ บริการ	หลอกให้โอน เงินเพื่อ ทำงาน	หลอก ให้กู้เงิน	หลอกให้ลงทุนผ่าน ระบบคอมพิวเตอร์	ข่มขู่ทาง โทรศัพท์
1	จี	/*	/			
2	มิว	/*				
3	สุรพงษ์	/	/*			
4	แมน		/*	/		/
5	แอม	/		/*		
6	ตัน			/*		
7	แอนนา	/			/*	
8	ฟิล์ม				/*	
9	อันอัน	/				/*
10	กอไก่	/				/*
รวม		7	3	3	2	3

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

“*” จะหมายถึงรูปแบบการหลอกลวงหลัก ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ถึงประสบการณ์และพฤติกรรม
การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล

พบว่าเหยื่อส่วนใหญ่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์มากกว่าหนึ่งรูปแบบ ผู้ให้ข้อมูล 7 คน เคยตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยมีการโอนเงินไปให้กับทางมิฉาชีพแล้วไม่ได้รับสินค้าตามที่ตกลงไว้ ผู้ให้ข้อมูล 3 คน เคยถูกหลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน โดยมิฉาชีพอ้างว่ามีงานออนไลน์ที่ทำแล้วได้เงินจริง แต่ต้องเสียค่าสมัครหรือค่าอุปกรณ์ก่อน ผู้ให้ข้อมูล 3 คนถูกหลอกให้กู้เงิน โดยถูกหลอกให้โอนเงินเพื่อเป็นค่าดำเนินการ ผู้ให้ข้อมูล 2 คน เคยถูกหลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีการหลอกล่อด้วยผลตอบแทนที่สูงเกินจริง และ ผู้ให้ข้อมูล 3 คน เคยถูกข่มขู่ทางโทรศัพท์จากบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ

วิธีการหลอกลวงของมิฉาชีพที่พบจากการสัมภาษณ์มีหลากหลายวิธี โดยสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

(1) การเสนอข้อเสนอที่น่าสนใจเกินจริง

จากผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับการหลอกลวงด้วยการเสนอข้อเสนอที่น่าสนใจเกินจริง ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ไปเจอโฆษณาเกี่ยวกับการลงทุนในแพลตฟอร์มซื้อขายทองคำออนไลน์ เขาอ้างว่าลงทุนกับเขา ไม่ต้องทำอะไรเลย แค่เอาเงินไปให้เขาบริหาร เดียวก็ได้กำไร 10-30% ต่อเดือน ผมก็สนใจเลยตัดสินใจแอดไลน์ไป” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“เขาบอกว่าถ้าลงทุน 1 แสนบาท จะได้กำไร 10% ต่อเดือน หรือถ้าไม่อย่างลงทุนระยะยาว ก็ลงแค่หลักหมื่นแล้วคืนทุนใน 30 วัน พร้อมดอกเบี้ย 10% ได้” (แอนนา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2568)

อีกทั้งยังสามารถพบได้ในรูปแบบหลอกล่อซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยมีการเสนอขายสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดที่ดูเหมือนจะเป็นข้อเสนอที่คุ้มค่า เพื่อให้เหยื่อตัดสินใจซื้อโดยเร็ว

“เรามีตังค์ไม่ถึง 20,000 ก็เลยคิดว่าซื้อออนไลน์มันเป็นทางเลือกที่ดีกว่าไปซื้อหน้าร้าน” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ไม่เช็คเครดิตบูโร ไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน แค่มัธยัสถ์จริงก็พอ ผมก็รู้สึกว่าจะเข้าทางพอดี เขาบอกว่าให้กู้ได้ 500,000 บาท ดอกเบี้ย 2% ต่อเดือน ผ่อนจ่ายเป็นงวดได้” (ต้น, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

มีงานวิจัยที่เสนอข้อเสนอที่ดูดีเกินความเป็นจริง เพื่อดึงดูดความสนใจของเหยื่อ สร้างความประทับใจให้เหยื่อ และทำให้เหยื่อตัดสินใจได้ง่ายขึ้นโดยขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ ได้แก่ การให้ผลตอบแทนสูง การให้เงื่อนไขพิเศษ หรือการให้โอกาสที่ดูเหมือนจะคุ้มค่าเกินจริง โดยเฉพาะในรูปแบบการหลอกล่อให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ มีงานวิจัยจะเสนอการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนสูงเกินจริง ภายในระยะเวลาที่สั้นกว่าการลงทุนทั่วไป นอกจากนี้ ในรูปแบบหลอกล่อให้กู้เงิน มีงานวิจัยมีการเสนอการให้กู้โดยมีเงื่อนไขพิเศษ เช่น การไม่ตรวจสอบประวัติ ดอกเบี้ยต่ำ ระยะเวลาผ่อนชำระยาว สิ่งเหล่านี้ทำให้เหยื่อหลงเชื่อว่าตนได้รับข้อเสนอที่พิเศษ

(2) การเข้าหาแบบเป็นมิตร

จากผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับการหลอกลวงด้วยการเข้าหาแบบเป็นมิตร ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“มีบุคคลคนหนึ่งเขาก็คอมเมนต์ด้วย แต่เขาหักแซ่มาส่วนตัวผมมาต่างหาก เป็นผู้หญิงโปรไฟล์สวยเลย ชวนคุยเราชอบแมนยูเหมือนกัน คุณชื่ออะไรเนี่ย ก็คุยกันลูกฟุตบอลทั่วทั่วไป คุยกันได้ประมาณสองครั้ง เขาก็เริ่มเปลี่ยนเรื่อง” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“คือเขามาแนบเนียน ไม่ได้เร่รังไรให้โอนเงิน คุยแบบสโลว์ไลฟ์แบบเป็นเพื่อนที่แบบว่าค่อยค่อยโอน ทำให้เราแบบว่าเชื่อใจ” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

มีงานวิจัยบางรายใช้วิธีการสร้างความสัมพันธ์แบบเป็นมิตรเพื่อสร้างความไว้วางใจในช่วงแรก โดยการเข้าหาเหยื่อผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยจะเริ่มต้นสนทนาในเรื่องที่เหยื่อสนใจ อาจใช้เวลาทำความรู้จักเพื่อให้เหยื่อรู้สึกคุ้นเคย สบายใจ ซึ่งวิธีการนี้ช่วยให้เหยื่อรู้สึกเชื่อใจ ก่อนที่จะเริ่มชักจูงหรือชวนให้ทำสิ่งที่ตนแนะนำต่อ พบในรูปแบบหลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน

(3) การเข้าหาแบบข่มขู่

จากผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับวิธีการหลอกลวงด้วยการเข้าหาแบบข่มขู่ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“มีเบอร์โทรมาว่ามีพัสดุไปรษณีย์ไทย จำหน้าเป็นชื่อเป็นชื่อเรา เหมือนมันเป็นของผิดกฎหมาย เขาก็เหมือนแบบประมาณว่า ให้อยู่กับสถานีตำรวจที่สภ.นครราชสีมา เขาว่าต้องตรวจสอบบัญชีเรา แล้วตอนนั้น เราก็แบบรน คือคนที่แบบมันเจอแบบตำรวจมาคุยด้วย มันก็เลยแบบมีความรู้สึกแอบแบบรนๆ นิดนึง” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

“วันนั้นอยู่ดีๆ ก็มีเบอร์แปลกโทรเข้ามา พอรับสาย เขาบอกว่าโทรมาจากไปรษณีย์ไทย แจ้งว่าฉันมีพัสดุส่งไปต่างประเทศ แล้วในนั้นมีเอกสารผิดกฎหมาย ...บอกว่าถ้าไม่ทำตามจะมีผลทางกฎหมาย ต้องขึ้นศาล อาจจะโดนจับเข้าคุก” (กอไก่, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

มีงานวิจัยบางรายใช้วิธีการข่มขู่หรือกดดันให้เหยื่อรู้สึกกลัว เพื่อบังคับให้เหยื่อทำตามคำสั่ง มักใช้กับรูปแบบข่มขู่ทางโทรศัพท์โดยการแอบอ้างเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่มีอำนาจ เพื่อให้เหยื่อรู้สึกว่าตนกำลังประสบปัญหาทางกฎหมาย ทำให้เหยื่อรู้สึกว่าเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเร่งด่วนที่ต้องรีบแก้ไข

(4) การสร้างความน่าเชื่อถือปลอม

จากผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับวิธีการหลอกลวงด้วยการสร้างความน่าเชื่อถือปลอม ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“เขาก็โพสต์เป็นร้านขายโทรศัพท์ ทัวทั่วไปเหมือนที่เราเห็นก็คือตามห้าง เขาก็โพสต์เหมือนเขาน่าเชื่อถือ เราก็เลยไม่ได้เช็ค ไม่ได้หาข้อมูลรายละเอียดเลย” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“เป็นร้านที่อินฟลูเอนเซอร์ใน Youtube เคยรีวิว ก็ดูน่าเชื่อถือ แล้วก็มียอดผู้ติดตามเยอะ แล้วก็เห็นว่าใน LINE ของร้านค้า ก็มีการอัปเดตชื่อกับเลขพัสดุทุกวัน ก็เลยไม่คิดว่าเขาอาจจะโกง” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“เข้าเว็บไซต์หาข้อมูลใน Google แบบว่าจะไปสมัครการกู้เงินของกรุงศรี เจออันนี้ น่าจะเคยเห็นใน TikTok ด้วย ก็เลยเชื่อใจคิดว่าเป็นของกรุงศรีจริงๆ เพราะว่าพอเราแอด LINE ไปแล้ว ก็เป็นรูปเจ้าหน้าที่ ใส่เสื้อของพนักงานกรุงศรี มีป้ายบัตรแขวนกรุงศรี เราก็เลยเชื่อ” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

มิจฉาชีพมีการสร้างภาพลักษณ์ที่ดูน่าเชื่อถือ เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับเหยื่อ ทำให้เหยื่อเชื่อถือและตัดสินใจทำธุรกรรมด้วย ซึ่งพบในการหลอกลวงรูปแบบหลอกให้ซื้อขายสินค้าหรือบริการ โดยการใช้รูปภาพที่ดูน่าเชื่อถือ มีการโพสต์ทุกวันเป็นประจำ รวมถึงอาจมีการใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์ มารีวิวสินค้าด้วย และอีกวิธีที่พบคือการแอบอ้างใช้ชื่อองค์กรที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักทั่วไป

4.1.2.2 ด้านช่องทางที่ถูกหลอกลวง

จากผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน ด้านช่องทางที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“พอติดอนช่วงที่อยู่มหาลัย อยากได้โทรศัพท์ iPhone เครื่องใหม่ ช่วงนั้นเขาก็เริ่มมีการซื้อของออนไลน์ ไม่ว่าจะข้าวของอะไรต่าง ๆ เนี่ย เป็นการซื้อขายผ่านทาง Facebook” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“เขา (ร้าน/มิจฉาชีพ) ไปต่างประเทศ แล้วก็ถ่ายรูปมา แล้วก็ลงโพสต์ในไอจี (Instagram) ร้านของตัวเอง ใครจะเอาสินค้าตัวไหนก็แคปรูปในไอจีแล้วก็ทักไป LINE ของแม่ค้า แล้วก็ส่งรูป โอนเงิน พร้อมกับส่งชื่อที่อยู่ให้” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“มีคนโทรมาทางโทรศัพท์ ก็บอกว่ามีงานพิเศษให้ทำ ให้โพสต์ขายสินค้าทาง TikTok ให้เราไปโพสต์ แล้วก็ได้อะคอมมิชชั่น แค่ว่าแอด LINE มาปุ๊บแล้วก็ให้เราสมัครเข้าไปในกลุ่ม เพื่อให้อยู่ในกลุ่มโพสต์งานแบบสร้างรายได้” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“มันก็จะมีการ Facebook แมนยู ที่คนที่ชอบแมนยูเนี่ยเขาจะเข้ามาคอมเมนต์กัน เราก็เข้าไปคอมเมนต์แสดงความคิดเห็นสโมสรเราปกติทั่วไป แต่มีบุคคลคนหนึ่งเขาก็คอมเมนต์ด้วย แต่เขาทักแชทมาส่วนตัวผมมาต่างหาก เป็นผู้หญิงโปรไฟล์สวยเลย ชวนคุยเราชอบ

แมนยูเหมือนกัน คุณซื้ออะไรเนี่ย ก็คุยกันลูกฟุตบอลทั่วทั่วไป คุยกันได้ประมาณสองครั้ง เขาก็เริ่มเปลี่ยนเรื่องล่ะว่า เธอสนใจหารายได้ไหม ไม่ยากเลย แรก ๆ ก็จะมีคลิปวิดีโอ ซึ่งเกี่ยวกับโฆษณาเกี่ยวกับขายสินค้า พอผมดูเสร็จเขาบอกว่าให้คุณกดดู คลิปวิดีโอพวกนี้ แล้วก็กด ไลค์อย่างเดียวหรือ กดแชร์ต่อ คุณก็จะได้คลิปละ 10 บาท ก็ลองดูประมาณสัก 3-4 คลิปได้ ดูจบขอเลขที่บัญชีผมไป เขาโอนตั้งมาให้ผมประมาณ 60 บาท ผมก็เออ ก็โอเคดีนะ สักพักก็บอกว่า เนี่ยถ้าเธอสนใจนะ เรามีกลุ่มเพื่อนนะทำงานหารายได้เสริมที่ได้เงินมากกว่านี้อีก คุณสนใจไหม เขาก็ให้ผมแอด LINE ไปหาคนคนหนึ่ง” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“...หลังจากนั้น 2 วันนะครับเขาโทรมาเลย รู้เบอร์รู้ชื่อผมได้ยังไง ผมมั่นใจเลยเป็นแก๊งเครือข่ายเดียวกันเลย เพราะว่า 2 วันที่เรากรอกไปอะครับ มันรู้ชื่อนามสกุลเบอร์โทรเราเลย คิดว่า จะเป็นแก๊งเดิม แล้วก็บอกได้ว่าเราเปิดบัญชีธนาคารกับกรุงศรี เพราะเราก็เพิ่งอยู่กับกรุงศรีเอง เขาบอกว่าพบว่ามีนายคนหนึ่งที่เขาจับกุมได้เนี่ยเข้าข่ายเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด และตรวจสอบพบว่า มีสมุดบัญชีที่เปิดบัญชีเป็นชื่อของคุณ จากธนาคารกรุงศรี หมายเลขบัญชีเขาไล่ได้เลย 10 ตัว ผมบอกว่าไม่รู้จัก ผมไม่เคยทำธุรกรรมกับทางกรุงศรี ผมวางสายไปเลย...” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“คือว่าตอนเริ่มจากว่าตอนแรก คือเข้าเว็บไซต์หาข้อมูลใน Google แบบว่าจะไปสมัครการกู้เงินของกรุงศรี เจออันเนี่ย น่าจะเคยเห็นใน TikTok ด้วย ก็เลยเชื่อใจคิดว่าเป็นของกรุงศรีจริงๆ เพราะว่าพอเราแอด LINE ไปแล้ว ก็เป็นรูปเจ้าหน้าที่ ใส่เสื้อของพนักงานกรุงศรี มีป้ายบัตรแขวนกรุงศรี เราก็เลยเชื่อ” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ตอนแรกก็ลองหาสินเชื่อจากธนาคาร แต่เอกสารเยอะและใช้เวลานาน ผมเลยลองหาทางเลือกอื่น เลยไปเจอใน กลุ่ม Facebook ครับ เป็นกลุ่มที่ประกาศให้กู้เงินด่วน มีคนมารีวิวว่าได้เงินไว อนุมัติง่าย ไม่ต้องใช้เอกสารเยอะ ผมเห็นโพสต์ของคนหนึ่งที่บอกว่ากู้ได้จริงเลยลองทักไป” (ต้น, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“เรามีเงินเก็บก้อนหนึ่ง ก็เลยอยากหาทางทำให้มันงอกเงย เพราะดอกเบี้ยเงินฝากในธนาคารก็น้อยมาก แล้วช่วงนั้นเรากำลังสนใจเรื่องการลงทุน พอได้เห็นโพสต์ในกลุ่ม Facebook เกี่ยวกับการหาผู้ร่วมลงทุน เขาบอกว่าเป็นธุรกิจที่กำลังเติบโต” (แอนนา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2568)

“วันหนึ่งผมเลื่อน Facebook ไปเจอโฆษณาเกี่ยวกับการลงทุนในแพลตฟอร์มซื้อขายทองคำออนไลน์ เขาอ้างว่าลงทุนกับเขา ไม่ต้องทำอะไรเลย แค่อำเงินไปให้เขาบริหาร เดียวก็ได้กำไร 10-30% ต่อเดือน ผมก็สนใจเลยตัดสินใจแอด LINE ไป พอเข้ากลุ่มมาเห็นมี

สมาชิกอยู่ประมาณ 50 กว่าคน ส่วนใหญ่ก็มาคุยกันเรื่องกำไรที่ได้รับ แอร์สลิปปรับเงิน” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“ประมาณ 3-4 ที่แล้ว ก็คือ ตอนที่โดนหลอก มีเบอร์โทรมาว่ามีพัสดุไปรษณีย์ไทย จ่าหน้าเป็นชื่อเป็นชื่อเรา เหมือนมันเป็นของผิดกฎหมาย” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

“รู้ข่าวว่าวงที่เราชอบจะมาแสดงที่ไทย ก็อยากไป กดบัตรเองแต่กดไม่ทัน บัตรหมดไวมาก 2 วิ กดรีทีเดียวคือ Sold out เลย เราเลยไปหาบัตรที่คนปล่อยต่อบน X (เดิมคือ Twitter) ตอนนั้นยังเป็น Twitter อยู่ ไปเจอคนนึง ขายโซนที่เราอยากได้” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

“วันนั้นอยู่ดี ๆ ก็มีเบอร์แปลกโทรเข้ามา พอรับสาย เขาบอกว่าโทรมาจากไปรษณีย์ไทย แจ้งว่าฉันมีพัสดุส่งไปต่างประเทศ แล้วในนั้นมีเอกสารผิดกฎหมาย ฉันก็งงสิ เพราะไม่เคยส่งของอะไรไปต่างประเทศเลย” (กอไก่, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

ตารางที่ 4.3

สรุปช่องทางที่ถูกหลอกลวงทางออนไลน์

ลำดับ	ชื่อ	ช่องทางที่ถูกหลอกลวงทางออนไลน์					
		Social Media				Website	โทรศัพท์
		Facebook	Twitter (X)	Instagram	LINE		
1	จี	/*					
2	มิว			/*	/(Con.)		
3	สุรพงษ์				/(Con.)		/*
4	แมน	/*			/(Con.)	/	/
5	แอม				/(Con.)	/*	/
6	ต้น	/*					
7	แอนนา	/*					
8	ฟิล์ม	/*			/(Con.)		
9	อันอัน		/				/*

ตารางที่ 4.3

สรุปช่องทางที่ถูกหลอกลวงทางออนไลน์ (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อ	ช่องทางที่ถูกหลอกลวงทางออนไลน์					
		Social Media				Website	โทรศัพท์
		Facebook	Twitter (X)	Instagram	LINE		
10	กอไก่						/*
รวมเหตุการณ์		5	1	1	5	2	5
รวมผู้เสียหาย		9				2	5

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

“*” จะหมายถึงรูปแบบการหลอกลวงหลัก ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ถึงประสบการณ์และพฤติกรรม การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล

“Con.” จะหมายถึงช่องทางที่ถูกหลอกลวงต่อจากช่องทางหลัก โดยมีฉาชีฟใช้เพื่อทำการโน้มน้าว หรือล่อลวงเหยื่อต่อ (Continue)

จากการศึกษาพบว่าสามารถจำแนกออกเป็น 3 ช่องทางหลักที่มีฉาชีฟใช้ในการหลอกลวงเหยื่อ ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media), เว็บไซต์ (Website) และ โทรศัพท์ ซึ่งแต่ละช่องทางมีรูปแบบการล่อลวงที่แตกต่างกัน โดยมีผู้ให้ข้อมูลถึง 9 คน เคยถูกหลอกลวงผ่านสื่อสังคมออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มที่มีการใช้งานแพร่หลายในปัจจุบัน ได้แก่ Facebook, Twitter (X), Instagram และ LINE โดยมีฉาชีฟมักจะใช้แพลตฟอร์มเหล่านี้ในการโฆษณาชวนเชื่อ สร้างโปรไฟล์ปลอม หรือแฝงตัวในกลุ่มเพื่อล่อลวงเหยื่อให้หลงเชื่อ นอกจากนี้ LINE มักถูกใช้เป็นช่องทางต่อเนื่อง สำหรับการพูดคุยและโน้มน้าวให้เหยื่อโอนเงิน มีผู้ให้ข้อมูล 2 คน เคยถูกหลอกลวงผ่านทางเว็บไซต์ที่มีการเลียนแบบเป็นสถาบันการเงิน เพื่อหลอกให้เหยื่อเข้าใจผิดว่าเป็นเว็บไซต์จริง มีฉาชีฟใช้วิธีการสร้างหน้าเว็บที่ดูน่าเชื่อถือ มีสัญลักษณ์และรูปแบบคล้ายของจริง เพื่อให้เหยื่อกรอกข้อมูลส่วนตัวหรือทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียเงินหรือข้อมูลสำคัญ และผู้ให้ข้อมูล 5 คน เคยถูกหลอกลวงทางโทรศัพท์ โดยการอ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อข่มขู่เหยื่อให้เกิดความหวาดกลัว กดดันให้เหยื่อตกใจและโอนเงิน

4.1.2.3 ด้านผลกระทบที่ได้รับ

จากผลการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล ด้านผลกระทบที่ได้รับจากการตกเป็นเหยื่อ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ตอนนั้นที่ซื้อก็คือเราขายโทรศัพท์ที่มีไปแล้ว เราก็สั่งซื้อใช้คอมพิวเตอร์ แหหหหหเพื่อสั่งซื้อแล้วเราก็หวังว่าเขาจะส่งมา เพราะตอนนั้นเราก็ไม่มีโทรศัพท์ใช้เลย แล้วก็ไม่มีตังค์ เพราะว่ายังเรียนอยู่ตอนนั้น แล้วทีนี้ก็ลำบาก เพราะว่าติดต่อใครก็ได้ กว่าจะติดต่อใครได้ก็ต้องแหกผ่านเฟซบุ๊ก เครียด ไม่กล้าบอกครอบครัว เพราะกลัวโดนว่า เพราะเราเอาค่าขนม แล้วก็โทรศัพท์เครื่องเก่าเราที่ขายได้ไปซื้อ ก็เกือบเดือนเลยกว่าจะแบบยอม กล้าบอกที่บ้าน” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“เสียความรู้สึก เพราะว่าซื้อของออนไลน์บ่อยมากๆ เพิ่งเคยเจอแค่ครั้งนี้นะ หลังจากนั้นต้องเลือกร้านอันที่มันเป็นร้านแบบทางการ (Official) จริง ๆ ถ้าซื้อในไอจี แต่ว่าถ้าไม่ได้ซื้อจากร้าน Official ก็จะไปซื้อในช้อปปี้ (Shopee) แทน” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“ทำให้เชื่อใจคนยากขึ้น กลัวการติดต่อทางออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นการซื้อของผ่านทางเว็บหรือ Facebook ไปเลย ไม่กล้าซื้อของออนไลน์” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ผมเสียเวลางานด้วย ผมต้องไปแจ้งความ ต้องลาออกไป บางทีไปไม่เจอเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่อง บางทีไปได้เรื่องนิดหน่อย หรือบางทีไปเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลืออะไรไม่ได้ เสียทั้งงานเสียทั้งสุขภาพจิตเสียทั้งเงิน” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“เสียใจ เสียความรู้สึก เราจำเป็นต้องใช้เงิน ก็อยากใช้เงินใหม่ แล้วเราก็กองกวดแบบไปเสียเงินให้เขาอีก เราต้องกลายเป็นเสียเงินเยอะเพิ่มขึ้น ทำให้เราแบบต้องคิดหนักใหม่อีก จนทำให้เราเกิดภาวะความเครียดด้วย” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“จากที่ผมจะได้เงินมาหมุน ผมต้องเสียเงินไป 150,000 บาท กระทบสภาพคล่องธุรกิจ เครียดมากเสียศูนย์ไปเลย” (ตัน, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“เครียด รู้สึกผิดหวัง ไม่กล้าลงทุนอะไรอีกแล้ว เก็บมันไว้ธนาคารพอ” (แอนนา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2568)

“ผมเสียเงินไปทั้งหมด 70,000 บาท ซึ่ง 20,000 บาทในนั้น มันเป็นเงินที่ผมไปขอยืมแม่มา ไม่ได้บอกว่าเรื่องอะไรนะ ตอนนั้นก็ทยอย ๆ คืนอยู่ เรื่องจิตใจผมก็เครียด เสียความมั่นใจในตัวเองมากๆ รู้สึกแบบว่าตัวเองไม่น่าเลย น่าจะเช็คให้ดี ๆ ก่อนลงทุน ที่แน่คือ ผมไม่กล้าบอกพ่อแม่ว่าเอาเงินไปทำอะไรแบบนี้” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“ฉันทเสียเงินไปทั้งหมด 50,000 บาท ซึ่งเป็นเงินเก็บที่ตั้งใจจะใช้ในอนาคต ตอนนั้นเครียดมาก นอนไม่หลับไปหลายวัน เพราะรู้สึกว่าตัวเองโง่มากที่เชื่อพวกนี้ ตอนแรกก็ไม่กล้าบอกใครเลย อาย แต่สุดท้ายก็ตัดสินใจเล่าให้ครอบครัวฟัง น้ำหนักลดไปเป็น 10 กิโลเลยในเดือนเดียว” (กอไก่, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

ผลการศึกษาด้านผลกระทบที่ได้รับจากการตกเป็นเหยื่อ ผู้ให้ข้อมูลได้รับผลกระทบทั้งทางด้านการเงิน จิตใจ และการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน ประสบกับการสูญเสียทางการเงิน ซึ่งมีมูลค่าตั้งแต่หลักร้อยจนถึงหลักแสนบาท บางคนต้องนำเงินเก็บที่ตั้งใจไว้ใช้ในอนาคต หรือถึงขั้นต้องไปกู้ยืมเงินเพิ่มเติม ส่งผลให้เกิดปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน และหนี้สินตามมา นอกจากนี้ด้านจิตใจและอารมณ์ก็ได้รับผลกระทบอย่างหนัก หลายคนเกิดความเครียด วิตกกังวล และเสียความมั่นใจในตัวเอง ผิดหวังในตัวเอง ทำให้เกิดเป็นความระแวง ไม่กล้าไว้วางใจใครง่ายๆ โดยเฉพาะในโลกออนไลน์ ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตที่เปลี่ยนไป อีกหนึ่งผลกระทบที่พบคือ การเสียเวลาและโอกาสในการดำเนินชีวิต ผู้ให้ข้อมูลบางรายต้องเสียเวลาทำงานไปกับการแจ้งความและติดตามคดี ซึ่งส่งผลกระทบต่อการงาน และภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ

4.1.3 ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการตกเป็นเหยื่อ

ผู้วิจัยแจกแจงผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ โดย สามารถแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าว ได้แก่ ด้านลักษณะส่วนบุคคล ด้านพฤติกรรม และ ด้านสภาพแวดล้อม ซึ่งแต่ละด้านมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการตกเป็นเหยื่อในรูปแบบที่แตกต่างกัน

4.1.3.1 ด้านลักษณะส่วนบุคคล

จากผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล ด้านลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลให้ตกเป็นเหยื่อ ผู้ให้ข้อมูลหลายรายยอมรับว่าลักษณะนิสัยส่วนตัวของพวกเขามีอิทธิพลต่อการตกเป็นเหยื่อ ดังนี้ ได้แก่ ความใจร้อน ความอยากได้อะไรก็มี การเชื่อคนง่าย การขาดความรู้เกี่ยวกับภัยออนไลน์ ความมั่นใจในตัวเองสูง ความสามารถในการตัดสินใจหรือคิดวิเคราะห์ภายใต้แรงกดดัน ซึ่งลักษณะเหล่านี้ส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลหลายคนมักจะตัดสินใจอย่างรวดเร็วโดยไม่ตรวจสอบหรือพิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบ พบได้บ่อยในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ต้องการได้รับสินค้าหรือกลัวว่าจะพลาดโอกาส โดยเฉพาะเมื่อพบกับข้อเสนอที่น่าสนใจ ทำให้ตัดสินใจทันทีโดยไม่พิจารณาถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

“ถ้าคิดถึงตอนที่เราเป็นเหยื่อในครั้งนั้นก็คงความอยากได้ อยากมี แล้วก็เห็นว่ามันราคา เราเข้าถึงได้ เราซื้อได้ ก็เลยตัดสินใจซื้อ” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“คิดว่าเป็นคนตัดสินใจในการซื้อที่ค่อนข้างเร็ว รู้สึกถูกใจก็จะแบบตัดสินใจซื้อเลย” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“ปกติเป็นคนนิสัยใจร้อน ไม่รอบคอบ ไม่ตรวจสอบเชื่อคนง่าย” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“เชื่อใจคนง่าย” (แอนนา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2568)

“ผมเป็นคนใจร้อน เวลาจะทำอะไรแล้ว ถ้ารู้สึกว่ามันเป็นโอกาสดี ผมก็ตัดสินใจเร็วแบบไม่ได้คิดเยอะ” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

บางคนกล่าวว่า การต้องตัดสินใจภายใต้แรงกดดันหรือสถานการณ์ที่ทำให้รู้สึกตื่นตระหนกหรือกลัว ส่งผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ ทำให้ผู้ให้ข้อมูลทำตามคำแนะนำของมิจาชีพ

“บางทีก็เป็นคนซื่อ เวลาโดนกดดันก็รน คิดไม่ทัน” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

“ฉันเป็นคนซื่อตกใจ แล้วก็กลัวเรื่องกฎหมายมาก คิดอะไรไม่ออก ก็เลยทำตามที่เขาบอก” (กอไก่, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลหลายคนยอมรับว่าตนเอง ขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับภัยอาชญากรรมออนไลน์ โดยเฉพาะในช่วงที่อาชญากรรมออนไลน์เริ่มแพร่หลาย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้ตระหนักถึงความเสี่ยง และตกเป็นเป้าหมายของมิจาชีพได้ง่าย

“ไม่รู้เรื่องเลยจริง ๆ ถ้าเรื่องภัยออนไลน์ เราก็เพิ่งมารู้ในช่วงหลังๆ ไม่กี่ปีมานี้ที่เป็นข่าวบูม แต่ ณ ตอนนั้นช่วงเกือบ 10 ปี ปีที่แล้ว ตอนนั้นอายุแค่ 20-21 เอง” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ตอนนั้นยังไม่มี มันเป็นเรื่องใหม่” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ไม่มีความรู้” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ไม่รู้ ตอนนั้นมันยังไม่ค่อยมีข่าวเกี่ยวกับ อ้างตัวเป็นไปรษณีย์” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายมีทัศนคติ ความคิดความเชื่อที่ว่า “ไม่คิดว่ามันจะเกิดขึ้นกับตัวเอง” หรือแม้กระทั่ง “รู้ว่าเสี่ยง แต่ถ้าไม่ลองก็จะเสียโอกาสไป” ซึ่งเป็นทัศนคติที่ส่งผลให้พวกเขาละเลยการป้องกัน หรือเลือกที่จะเสี่ยงแม้จะทราบถึงความปลอดภัยก็ตาม แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในตัวเองสูง

“ก็ไม่คิดว่าจะถูกโกงแบบนี้” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ฉันไม่คิดว่ามันจะเกิดขึ้นกับตัวเอง” (กอไก่, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ก็รู้ว่ามันมีความเสี่ยงมากกว่า แต่ว่าบางร้าน เขาไม่ได้เปิดเผยใน Shopee ก็เลยต้องเลือกซื้อผ่านช่องทางที่เค้ามีขาย ถ้าเกิดอยากได้จริงๆ ก็ต้องซื้อจากทางไอจี” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“ผมก็รู้ว่าการลงทุนมันมีความเสี่ยง แต่ตอนนั้นผมคิดว่ามันเป็นโอกาสดี” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“ผมคิดว่าถ้าไม่เสี่ยงก็ไม่มีโอกาส ผมเลยเลือกที่จะลองเองมากกว่า” (ตัน, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“คิดว่าตัวเองคุมความเสี่ยงได้ ลงทุนทีละน้อย ได้กำไรค่อยลงทุนเพิ่ม” (แอนนา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2568)

“ผมคิดว่าถ้าผมไม่ลอง ผมอาจจะเสียโอกาสไป” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

จากการสัมภาษณ์ประเด็นนี้จึงสามารถสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลต่างรับรู้และตระหนักถึงลักษณะส่วนบุคคลของตนเอง เช่น นิสัย ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ความรู้ ทักษะ หรือความคิดความเชื่อส่วนบุคคล ซึ่งลักษณะเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงจุดอ่อนที่ส่งต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ได้อย่างชัดเจน

4.1.3.2 ด้านพฤติกรรมเสี่ยง

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน ด้านพฤติกรรมเสี่ยงที่ส่งผลให้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ สามารถแบ่งออกได้หลายประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์การใช้งานอินเทอร์เน็ต ความถี่ในการใช้งาน การไม่ติดตามข่าวสาร การไม่ตรวจสอบแหล่งที่มา และการไม่ปรึกษาผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ขาดความระมัดระวังและไม่ได้พิจารณาถึงความปลอดภัยอย่างเพียงพอ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง การติดต่อสื่อสาร การซื้อสินค้าออนไลน์ หาความรู้ และการทำงาน ซึ่งอินเทอร์เน็ตแทบจะกลายเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการใช้งานโซเชียลมีเดียต่าง ๆ

“ใช้ติดต่อกับที่บ้าน กับเพื่อนสมัยเรียน เพื่อนที่ทำงาน แล้วก็ซื้อของออนไลน์ แล้วก็ดูหนังเล่นเกมทั่วไป” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“มีไว้ทั้งข้อปึงแล้วก็ด้วยความบันเทิง” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“หาความรู้ แล้วก็ติดต่อสื่อสารในเรื่องการทำงาน แล้วก็ด้านบันเทิง” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ใช้ตอนทำงาน ดูคอนเทนต์ทั่วไป หรือมีสิ่งซื้อสินค้าบ้าง” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ดูข้อมูลทั่วไป แบบศึกษาทุกอย่างแบบว่า ถ้าเราอยากรู้อะไร แล้วก็ เสิร์ชกูเกิลดู แต่ว่าถ้าใช้อินเทอร์เน็ตจริง ๆ แล้วเล่นโซเชียลด้วย” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ผมก็ใช้เน็ตทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่ก็เล่น Facebook ดู YouTube หาข้อมูลบ้าง แต่ว่าไม่ได้เจาะลึกเรื่องอะไรเป็นพิเศษ” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“ส่วนใหญ่ก็จะเป็นไว้หาข้อมูลในที่เราไม่รู้ แล้วก็ในเรื่องของการทำงานก็เข้าไปกดบัตรคอนเสิร์ตประมาณนี้ ซื้อมา” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

พฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่มีความถี่สูง พบว่าหลายคนใช้อินเทอร์เน็ตตลอดทั้งวัน บางรายระบุว่าใช้งานอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งก่อนเข้านอน ไม่มีการควบคุมช่วงเวลาในการใช้งาน

“ใช้ตลอดเลย จะหยุดใช้อีกทีนึง ก็คือก่อนเข้านอนเลย” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“จันทร์ถึงศุกร์ก็จะใช้แค่ตอนพักแล้วก็ช่วงหลังเลิกงาน พอเป็นเสาร์อาทิตย์ก็น่าจะทั้งวัน” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“วันหนึ่งก็ใช้เยอะ วันนั้นก็ตกประมาณ 8 ชั่วโมงได้” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ถ้ามีเวลาว่าง ถ้าวันหยุดก็ทั้งวัน” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ผมเล่นเน็ตทุกวันนะครับ ส่วนใหญ่ก็ใช้ช่วงหลังเลิกงาน กลับมาถึงบ้านก็นั่งไถมือถือไปเรื่อย ๆ จนตึกเลย” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“ถืออยู่ ช่วงตอนกลางวันถึงตอนกลางคืนที่เราแบบใกล้จะนอนแล้วหลังจากทำงาน ก็จะดูช่วงแบบเย็น ๆ อะส่วนใหญ่” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

การติดตามข่าวสารของผู้ให้ข้อมูลส่วนมากจากโซเชียลมีเดีย โดยพวกเขา มักจะไม่ได้ติดตามแหล่งข่าวที่เฉพาะเจาะจง แต่จะเลือกดูเนื้อหาที่ปรากฏบนฟีดหรือเนื้อหาที่ได้รับ ความนิยมในขณะนั้น

“ดู Facebook, TikTok, Youtube แต่ไม่มีช่องที่ตามเป็นพิเศษ” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ติดตามข่าวสารผ่าน Youtube ไลฟ์สด บางทีก็ติดตามข่าวสารผ่าน TikTok ที่มีคนเอาข่าวมาลงแบบสั้นๆ ไม่ได้มีช่องไหนที่ตามเป็นพิเศษ ดูก็ดูแบบปกติทั่วไปเลื่อนสไลด์ไปเรื่อย ๆ ” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“Youtube, Facebook, TikTok แล้วก็ Google ไม่มีช่องพิเศษ เพราะส่วนมากเราอยากรู้อะไรเราก็จะเสิร์ชใน Google แล้วมันขึ้นเลย” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ปกติก็ดูพวก Facebook แล้วก็ เอ้อ TikTok พวก อีจัน, พี่หนุ่มโหนกระแส, สายไหมต้องรอด” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ส่วนใหญ่จะรู้ข่าวจาก Twitter (X) แล้วก็มีรูปแบบใน Instagram (ไอจี) บ้างเพราะเดี๋ยวนี้แบบ แต่ดูแค่ 2 แอปนี้อย่างเดียว” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยอมรับว่า หลังจากได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารมา พวกเขามักจะไม่ได้ตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างละเอียด หรือไม่ได้ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลที่ได้รับมากนัก โดยเฉพาะหากเป็นเนื้อหาที่ได้รับ ความนิยมสูง หรือหากเป็นข้อมูลที่มีการนำเสนอในรูปแบบที่ดูน่าเชื่อถือ เช่น การตัดข่าวจากสำนักข่าวที่มีชื่อเสียง

“ไม่ค่อย ไม่เคยเช็ค” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ไม่เช็ค” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ไม่ค่อยเช็คละเอียด คือผมดูแค่ที่เขาโพสต์ ดูคอมเมนต์ ดูว่ามีคนอื่นพูดถึงไหม” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“มีบ้าง แต่ว่าแบบจะไม่ได้ดูลึกขนาดนั้น เหมือนพอเราเห็นว่ามีเรื่องนี้ที่แบบเป็นกระแสเยอะ ๆ ส่วนใหญ่คือก็ดูเนื้อหาเหมือนกัน เราก็จะมีเข้าไปหาจุดนิดหน่อยหน่อยว่าเออเรื่องนี้จริงใช่ไหม แค่นิดเดียว จะไม่ได้ไปหาขนาดนั้น” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

“ก็ถ้าเป็นการตัดข่าวมาจากสำนักข่าว มองว่าสามารถเชื่อถือได้เลย เพราะว่ามันโชว์เป็นหน้าผู้ประกาศข่าว แล้วก็จะมีชื่อช่องของสถานีโทรทัศน์ ก็สามารถเชื่อถือได้เลย” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

อีกหนึ่งพฤติกรรมที่พบได้บ่อยคือ การไม่ปรึกษาผู้อื่นก่อนตัดสินใจ ซึ่งเชื่อมโยงกับทัศนคติส่วนบุคคลที่บางรายมีความมั่นใจในตัวเองสูงและคิดว่าตนเองสามารถตัดสินใจได้โดยไม่ต้องขอคำแนะนำจากผู้อื่น

“ไม่ได้ปรึกษาใครเลย เพราะว่าเราคิดว่าเราเลือกดีแล้ว แล้วเรามั่นใจ ก็จะได้ปรึกษาใครเลย ตัดสินใจคิดเอง ทำเองคนเดียว เหมือนเราอยากได้อะไรอยากซื้ออะไรก็คือไม่ปรึกษาใครเลย” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“เราก็รับฟังคนอื่นบ้าง ส่วนมากเราจะเชื่อมั่นในตัวเองมากกว่า” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“เรื่องธุรกิจผมตัดสินใจเองมาตลอด ไม่ค่อยปรึกษาใคร เพราะรู้สึกว่าคุณไม่ได้เข้าใจธุรกิจแบบที่ผมทำ” (ตัน, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

สรุปผลการศึกษาได้ว่าพฤติกรรมเสี่ยงของผู้ให้ข้อมูล เช่น วัตถุประสงค์ในการใช้งานอินเทอร์เน็ต การไม่มีการควบคุมระยะเวลาการใช้งาน การไม่ติดตามข่าวสาร ไม่มีการ

ตรวจสอบแหล่งที่มา และการตัดสินใจโดยไม่ปรึกษาผู้อื่น ล้วนเป็นพฤติกรรมที่เพิ่มความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพได้อย่างชัดเจน

4.1.3.3 ด้านสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูลทั้ง 10 คน พบว่าสภาพแวดล้อม เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่เอื้อต่อความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นหัวข้อหลัก ๆ ได้ดังนี้

(1) ความต้องการทางเศรษฐกิจ

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความต้องการทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ผมทำธุรกิจขายสินค้าออนไลน์ มีลูกค้าประจำอยู่แล้ว แต่ช่วงนั้นเงินสดขาดมือ เพราะต้องสต็อกของล็อตใหญ่ ผมต้องใช้เงิน” (ต้น, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“เงินเดือนผมน้อย มีเงินเก็บก้อนหนึ่งก็อยากให้มันงอกเงยผมเห็นคนอื่นเขาหาเงินจากการลงทุนกัน ผมก็เลยอยากลองบ้าง” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“เราอยากได้โทรศัพท์ แล้วเรามีตังค์ มันมีตังค์ไม่ถึงจะไปซื้อหน้าร้านก็เลยคิดว่าซื้อออนไลน์มันเป็นทางเลือกที่ดีกว่า” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

ผู้ให้ข้อมูลบางรายยอมรับว่า สภาพเศรษฐกิจและสถานการณ์ทางการเงินของตนเองในขณะนั้น ไม่ว่าจะเป็นการมีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ความต้องการรายได้เพิ่มเติมหรือความจำเป็นต้องใช้เงินเร่งด่วน จึงทำให้เปิดรับโอกาสที่ดูน่าสนใจ ซึ่งกลายเป็นช่องโหว่ที่มิจฉาชีพสามารถเข้าถึงได้ง่าย

(2) การสร้างสภาพแวดล้อมของมิจฉาชีพ

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการสร้างสภาพแวดล้อมของมิจฉาชีพ ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ผมก็สนใจเลยตัดสินใจแอดไลน์ไป พอเข้ากลุ่มมาเห็นมีสมาชิกอยู่ประมาณ 50 กว่าคน ส่วนใหญ่ก็มาคุยกันเรื่องกำไรที่ได้รับ แอร์สลิปโอนเงิน ได้เงินจริงกันหมดเลยดูแล้วไม่น่าจะโกง ผมก็เลยลองดู” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“เขาก็ให้ผมแอดเข้าไปในกลุ่มหนึ่ง ในกลุ่มก็จะมีสมาชิกประมาณ 35 ถึง 40 คนได้ เขาก็จะเข้ามาคุยกันต่าง ๆ นา ๆ แล้วก็ส่งสลิปโอนเงินกันมาเต็มเลยครับ คนหนึ่งได้พันห้า คนหนึ่งได้สองพัน โอ้โฮ เยอะแยะเลย” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ตอนแรกก็ลังเล แต่พอเห็นว่ามีคนมาคอมเมนต์เยอะ บางคนบอกว่าเคยลงทุนแล้วได้เงินคืนจริง ก็เลยเริ่มสนใจ จากนั้นก็เลยติดต่อไปสอบถามรายละเอียด ทางนั้นเขาก็ให้ข้อมูลดีมาก ตอบไว อธิบายละเอียด มีการส่งรูปส่งเอกสารต่าง ๆ มาให้ดูว่าบริษัทมีอยู่จริง มีใบจดทะเบียนธุรกิจ และก็ส่งภาพออเดอร์สินค้าที่ได้รับจากลูกค้ารายใหญ่ให้ดูด้วย” (แอนนา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2568)

“มีกลุ่มเขาก็เหมือนสร้างเพื่อนมาให้เป็นแรงกระตุ้นตรงนี้ เพราะทุกคนได้เงินอะไรกัน” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากการชักชวนด้วยบรรยากาศที่ดูน่าเชื่อถือ มิจฉาชีพยังใช้วิธีการกดดันหรือข่มขู่ทางจิตใจ เช่น การอ้างอิงถึงข้อกฎหมาย ขู่ว่าจะดำเนินคดี แจ้งความ หรือสร้างสถานการณ์เร่งด่วนให้เหยื่อต้องรีบตัดสินใจโดยไม่ทันคิดไตร่ตรอง เช่น การกล่าวหาว่าเหยื่อทำผิดเงื่อนไข ต้องโอนเงินภายในเวลาอันจำกัด มิฉะนั้นจะถูกฟ้องร้องหรือส่งเจ้าหน้าที่เข้าจับกุม การกระทำเหล่านี้สร้างแรงกดดันทางอารมณ์ ทำให้เหยื่อรู้สึกหวาดกลัว ลนลาน และตัดสินใจทำตามคำสั่งของมิจฉาชีพในที่สุด

“คนกลุ่มไลน์นั้นเขามากดดันผม เขาก็เข้ามาโจมตีผมเป็นกลุ่มเป็นก้อนเลยในนั้น เข้ามาต่อว่าผมว่าเนียทำไมทำงานแบบนี้ ทำไมถึงไม่มีความรับผิดชอบรู้ไหมว่าคนอื่นเขาเดือดร้อน” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“เขาบอกไม่ได้ คุณทำคุณทำผิดเงื่อนไข คุณต้องถูกดำเนินคดีเราจะฟ้องคุณ เขาก็เหมือนเอกสารตามกฎหมาย เป็นหัวบริษัทเลยว่าคุณทำผิดกฎหมายของการรับออเดอร์สินค้าเพื่อจำหน่ายต่อ คุณมีความผิดตามมาตรากฎหมายนี้ หากไม่ดำเนินการตามกฎหมายอย่างถูกต้องจะถูกดำเนินคดีและถูกปรับ เป็นรายละเอียดแบบชัดเจนมาก” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“มีเบอร์โทรมาว่ามีพัสดุไปรษณีย์ไทย จำหน้าเป็นชื่อเป็นชื่อเรา เหมือนมันเป็นของผิดกฎหมาย ทีนี้ก็ เขาก็เหมือนแบบประมาณว่า ให้คุยกับสถานีตำรวจที่สภ.นครราชสีมา เขาว่าต้องตรวจสอบบัญชีเรา แล้วตอนนั้น เราก็ก๊แบบรอน คือคนที่แบบมันเจอแบบตำรวจมาคุยด้วย มันก็เลยแบบมีความรู้สึกแอบแบบรอนๆ นิดนึง” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

“เขากดดันหนักมาก บอกว่าถ้าไม่ทำตามจะมีผลทางกฎหมาย ต้องขึ้นศาล อาจจะโดนจับเข้าคุก” (กอไก่, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

มิจฉาชีพใช้การสร้างสภาพแวดล้อมปลอมที่ทำให้เหยื่อเกิดความเชื่อมั่น และคล้อยตามโดยอาศัยกลอุบายทางจิตวิทยา เทคนิคนี้มักพบในการหลอกลวง หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน หรือการข่มขู่ทางโทรศัพท์ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่มียอดประกอบต่าง ๆ เช่น กลุ่มสนทนาที่มีสมาชิกปลอม การปลอมแปลงเอกสาร หรือแม้แต่การอ้างอิงหน่วยงานรัฐเพื่อสร้างแรง

กดดันทางจิตใจและทำให้เหยื่อเชื่อมั่น โดยมีเป้าหมายเพื่อผลักดันให้เหยื่อตัดสินใจโอนเงินหรือกระทำการบางอย่างตามที่มิฉฉาชีพต้องการ

(3) การอยู่ตามลำพังและความสัมพันธ์กับครอบครัว

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล ด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการอยู่ลำพังและความสัมพันธ์กับครอบครัว ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ตอนนั้นอยู่คนเดียว เพราะปกติทำงานคนเดียวเป็นหลัก” (ต้น, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“อยู่ห้องคนเดียว ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เพราะทำงานอยู่กทม พ่อแม่อยู่บ้านที่ต่างจังหวัด” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“เขาก็ให้ฉันแยกตัวออกมา ไม่ให้บอกใคร” (กอกี้, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

ผู้ให้ข้อมูลบางรายอาศัยอยู่เพียงลำพัง หรืออยู่ห่างไกลจากครอบครัว ส่งผลให้การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ มักพึ่งพาตนเองเป็นหลัก ซึ่งอาจส่งผลต่อการตัดสินใจที่ผิดพลาดได้ง่ายหรือการที่มิฉฉาชีพสั่งให้แยกตัวออกมาคนเดียว

“คือเราไม่ได้อยู่ ไม่ได้อยู่กับครอบครัว เพราะว่าครอบครัวพอกับแม่ทำงาน ต่างจังหวัด เราก็จะอยู่หอตั้งแต่เด็กเป็นหลัก” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ผมไม่ค่อยสนิทกับที่บ้านครับ คือครอบครัวผมเป็นข้าราชการ พ่อแม่เป็นครู เขาจะค่อนข้างเข้มงวด ผมไม่กล้าบอกเขาว่าผมจะเอาเงินไปลงทุนอะไรแบบนี้” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน คนใกล้ชิดที่ไม่แน่นแฟ้นเพียงพอ ยังส่งผลให้ผู้ให้ข้อมูลบางรายไม่กล้าปรึกษาหรือเปิดเผยข้อสงสัยที่ตนกำลังเผชิญ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ต้องตัดสินใจสำคัญ ซึ่งส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นจำเป็นต้องพึ่งพาการตัดสินใจของตนเองเพียงลำพัง และอาจนำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด โดยไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองจากมุมมองอื่นหรือการชั่งน้ำหนักอย่างรอบด้าน อันเป็นช่องทางสำคัญที่ทำให้มิฉฉาชีพสามารถเข้าถึงและโน้มน้าวได้ง่ายยิ่งขึ้น

(4) ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ผู้วิจัยได้รวบรวมผลการศึกษาจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“ก็ไม่ค่อยได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจสักเท่าไร เพราะเขามองว่ามันเป็นเคสเล็กมากเลย แล้วก็เขาก็พูดกับเราประมาณว่า เออ มันยอดแค่เท่านี้ คนโดนเป็น 10 ล้านยังไม่ได้คืนเลย แล้วก็ตอนนั้นก็คือรู้สึกแย รู้สึกเคืองกว้าง” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ตอนนี้ระยะเวลาผ่านมาเกือบ 3 เดือนแล้ว ก็คือยังไม่มีความคืบหน้าอะไรเลย ...ผมโทรสอบถามความคืบหน้า เขาก็บอกแล้วว่าดำเนินเรื่องอยู่ แต่ไม่ได้บอกว่าดำเนินถึงไหนแล้ว ได้ออกหมายเรียกมาสักคนหรือยัง เขากลับพูดว่าไอ้เรื่องแบบนี้มันเจอกันทุกวันนะ มาแจ้งความกันวันหนึ่งเป็น 10 เป็น 100 กลับกลายเป็นผมผิดไปอีก คือถูกเขาสวนกลับมาประมาณนี้ ...ผมต้องไปแจ้งความ ต้องลงงานไป บางทีไป ไม่เจอเจ้าหน้าที่ที่รับเรื่อง บางทีไปได้เรื่องนิดหน่อย หรือบางทีไปเจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลืออะไรไม่ได้ เสียทั้งงานเสียทั้งสุขภาพจิตเสียทั้งเงิน เหมือนกับสภาพจิตใจเราแย่อยู่แล้ว แต่เรากลับมาเจอทางเจ้าหน้าที่ของทางรัฐ ไม่ได้ให้การช่วยเหลือใดเร็วเลย กลับซ้ำเติมเรามากกว่าว่าโอ๊ยไปทำไม ก็รู้อยู่ ชาวเขาก็ออกจะ โคม โคม คือมันรู้สึกเหมือนเราว่าเราหนีร้อนมาพึ่งเย็น แต่กลับต้องมาเจอแบบอะไรแบบนี้” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“แค่ลงบันทึกประจำวันไว้แล้ว มันไม่สามารถทำอะไรได้ ตำรวจก็บอกว่าคนอื่นเขาก็โดนอย่างนี้แหละ เขาไม่ได้รับเงินคืนกันหรอก เขาก็โดนกันเยอะ โดนเยอะกว่าน้องอีก เขาพูดแบบเนี่ย” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ผมไปแจ้งความลงบันทึกประจำวัน แต่ก็ไม่ได้อะไรเลย ตำรวจบอกว่าคดีแบบนี้ส่วนใหญ่ตามเงินคืนไม่ได้ ผมก็เลยต้องทำใจ” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“ไปแจ้งความ แต่สุดท้ายก็ ก็รู้สึกว่าได้ไม่อยากเอาเงินคืนแล้ว เพราะว่าเหมือนพอเราให้ปากคำอะไร เขา(ตำรวจ)ก็ยังที่จะไม่ได้แบบ ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือเท่าไรหรือ เพราะว่าคือเขา(ตำรวจ)ยังไม่ทันฟังเรา แต่เขาพูดออกมาแบบ โอเค คุณโดนDHLใช้ไหม โดนแบบนี้ใช้ไหม ซึ่งไอ้เรื่องขนส่งใช้ไหม ไอ้เรื่องของการโดนหลอกเพื่อให้โอนเงินใช้ไหม แต่เขา(ตำรวจ) ยังไม่ได้ฟังที่เราจะอธิบายจนจบ ก็เลยตัดสินใจแบบ โอเค ฉันไม่ทำต่อกับคุณแล้ว” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

ผู้ให้ข้อมูลหลายรายมีประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการเข้าแจ้งความหรือขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่รัฐ โดยบางรายไม่ได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม เช่น การถูกพูดจาซ้ำเติม การไม่ใส่ใจ หรือไม่มีความคืบหน้าในทางคดีอย่างชัดเจน

“ไม่ได้แจ้งความ เพราะว่า ยอดที่เสียหายมันไม่ได้เยอะมาก ซ้ำเกียจไปแจ้งความ” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“ไม่ได้แจ้งความ เพราะเราคิดว่าคือมันเป็นประสบการณ์ของเรา มันเสียไปแล้ว แจ้งความไปมันก็ไม่ได้อะไรขึ้นมา คงไม่ได้รับความยุติธรรม คิดว่าทางเจ้าหน้าที่รัฐจะติดตาม

เรื่องนี้ไปก็จะเป็นการคว้าน้ำเหลว มีขั้นตอนยุ่งยากในการที่ต้องเตรียมเอกสาร” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

ซึ่งทำให้เหี่ยวบางคนเลือกที่จะไม่แจ้งความ เพราะมีความคิดที่ว่าตนคงไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม หรือมองว่ามีความยุ่งยาก ซับซ้อน และไม่คุ้มค่ากับเวลาที่ต้องเสียไป หลายคนจึงเลือกที่จะ “ทำใจ” ยอมรับความเสียหาย และเก็บเหตุการณ์ไว้เป็นบทเรียนส่วนตัวมากกว่าจะดำเนินการทางกฎหมาย ซึ่งสะท้อนถึงความไม่ไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรม และเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงสิทธิในการได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างแท้จริง

4.2 ข้อเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์

จากผลการศึกษาพบว่า การลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์ในกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย สามารถพิจารณาได้ใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับภาครัฐ

4.2.1 ระดับบุคคลธรรมดา

การป้องกันในระดับบุคคลธรรมดา เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถลดความเสี่ยงจากการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนะแนวทางที่หลากหลาย โดยผู้ให้ข้อมูล 2 คน ได้แก่ กอไก่ และจี แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับรูปแบบอาชญากรรมที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ เนื่องจากมีจรรยาวัณพัฒนาวิธีการหลอกลวงให้ซับซ้อนอยู่เสมอ เพื่อให้รับรู้ถึงวิธีการใหม่ ๆ ที่มีจรรยาวัณจะนำมาใช้

“ควรติดตามข่าวสารบ้าง โดยเฉพาะข่าวเกี่ยวกับการหลอกลวงทางออนไลน์ เพราะพวกมิจฉาชีพเขาเปลี่ยนวิธีการตลอด บางทีเราอาจจะเห็นข่าวในโซเชียลว่ามีคนโดนหลอก ก็ถือว่าเป็นการเตือนตัวเองไปในตัวด้วย” (กอไก่, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“เราก็จะเห็นออกข่าวออกทีวี Facebook TikTok ก็จะป้องกันตัวเองเลยว่าไม่รับสายแปลกหน้าหรือว่าไม่รู้จัก หรือถ้ารับแล้วเขาคูแกล้งๆ ไม่ใช่คนที่บ้านเนี่ยก็จะวางเลย เพราะปกติเราก็ไม่ได้ให้ใครเบอร์ ให้ให้เบอร์ใครสุมสุมห่าอยู่แล้ว ถ้าคนที่โทรมามันไม่ใช่คนส่งเวลาที่เราสั่งของมา ก็จะวางสายเลย ก็จะป้องกันตัวเอง ด้วยวิธีนี้อย่างเดียวเลย ต้องติดตามข่าวเรื่อย ๆ เพราะเดี๋ยวนี้เหมือนมิจฉาชีพมันมาทุกช่องทาง ก่อนหน้านี้ ชื่อของออนไลน์เนี่ยมีมาตั้งนานแล้ว แล้วก็พัฒนามาเป็นคอลเซ็นเตอร์ ก็อยากให้ตามข่าวดูข่าวเยอะๆ แล้วก็บอก/เตือนคนรอบตัวรอบ

ข้างเราว่า ตอนนี้มีฉาซีพดูข่าวแล้วมันไปถึงไหนแล้ว มันหลอกลวงได้ไปไกลกว่าที่เราคิดไม่ใช่แค่ออนไลน์” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล 5 คน ได้แก่ แอม แอนนา พิล์ม ตัน และมิว ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า การตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดก่อนทำธุรกรรม โดยเฉพาะต้องตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ หรือผู้ที่ติดต่อเข้ามา ก่อนที่จะดำเนินการทำธุรกรรมใดเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการก่อน

“ต้องตรวจสอบให้ดีกว่าก่อน อย่าเชื่อคนง่าย” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“อยากเตือนให้ทุกคนตรวจสอบข้อมูลให้ดี ๆ ถ้าเจอผลตอบแทนสูงเกินจริงหรือเน้นให้รีบลงทุนโดยไม่ต้องทำอะไร ให้สงสัยไว้ก่อนเลยว่าอาจเป็นมิจฉาชีพ ควรเช็คข้อมูลบริษัท ดูว่ามีใบอนุญาตจริงไหม และพยายามลงทุนผ่านช่องทางที่เชื่อถือได้จะดีที่สุด” (แอนนา, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2568)

“ถ้าจะลงทุนอะไร ควรตรวจสอบแพลตฟอร์มให้ดี ต้องเป็นบริษัทที่ถูกต้อง มีใบอนุญาตจาก ก.ล.ต. และถ้าเจอแพลตฟอร์มไหนที่อ้างว่าให้ผลตอบแทนสูง ๆ แบบง่าย ๆ ในระยะเวลานั้น ๆ อันนั้นต้องระวังให้มาก ที่สำคัญคือ หาข้อมูลจากรีวิวจริง อย่าเชื่อแค่คำโฆษณาในกลุ่มแชท และอย่าโอนเงินเข้าบัญชีบุคคลที่ไม่รู้จักเด็ดขาด” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

“อย่างแรกเลยอย่ากู้เงินจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือ แม้ว่าจะดูรีวิวยะยะแค่นั้นก็ตาม ถ้าไม่มีแบบออฟฟิศสำนักงานจริง ให้สงสัยไว้ก่อน ต้องตรวจสอบชื่อบัญชีที่ให้โอนเงินก่อน ตอนนี้มีเว็บไซต์เช็คบัญชีมิจฉาชีพ ถ้าผมเช็กก่อนก็อาจจะไม่เสียเงิน” (ตัน, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“ก็เวลาซื้อของออนไลน์ หนึ่งเลยก็ต้อง ดูความน่าเชื่อถือของร้าน เดียวนี้ร้านค้าก็จะเป็นเหมือนแบบพวก Official store (ร้านค้าทางการ) กันหมดแล้ว ทั้งในแอปช้อปปิ้งแล้วก็ ใจก็ส่วนใหญ่ก็ต้อง เลือกซื้อของที่เรอาจจะเห็นคนรีวิวมาก่อน หรือไม่ก็เป็นร้านที่มีผู้ติดตามเยอะ หรือมีอินฟลูเอนเซอร์ให้ แต่ว่ามันก็ได้หมายความว่าเขาจะไม่โกงนะ ก็คืออาจจะต้องศึกษาร้านไว้ดี ๆ เลือกร้านที่ดูแบบน่าเชื่อถือที่สุด หรือถ้าเราอยากจะได้ของบางอย่าง แต่ว่าเขาไม่มี Official store ก็แนะนำให้ซื้อผ่านพวกแอปพลิเคชัน อย่างเช่น Shopee ดีกว่า” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

ซึ่งอันอันได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า สามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการลดความเสี่ยงได้ เช่น การติดตั้งแอปพลิเคชันช่วยตรวจสอบหมายเลขโทรศัพท์แปลกปลอมเพื่อช่วยระบุเบอร์ที่อาจเกี่ยวข้องกับมิจฉาชีพได้เบื้องต้น ซึ่งช่วยให้เธอสามารถหลีกเลี่ยงการรับสายที่น่าสงสัย และรู้สึกปลอดภัยมากขึ้น

“ปัจจุบันมีติดตั้งแอปอย่างของเราเองจะใช้เป็น WHO’s Call มีทั้งใน IOS และ Android ก็ใช้ได้ เวลาบีเบอร์แอปปลอมเข้ามา ก็จะขึ้นเลยว่าเบอร์นี้อาจจะเป็นมิจฉาชีพ เพราะว่าอาจจะเคยโดนมาแล้ว แล้วเขาก็เหมือนเอาข้อมูลตรงนี้ไปใส่ในแอปนี้ เพื่อเตือนเรา ก็ทำให้รู้สึกว้าว โอเค เราปลอดภัยมากขึ้นนิดนึง” (อันอัน, สัมภาษณ์, 18 กุมภาพันธ์ 2568)

ผู้ให้ข้อมูลอีก 2 ท่าน ได้แก่ แมน และสุรพงษ์ ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการมีสติและวิจารณญาณในการใช้งานช่องทางออนไลน์ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่มีลักษณะน่าสงสัย

“ไม่มีหรอก คนที่หวังดีกับเราในโลกออนไลน์ มันมีแต่ความหลอกลวง เพราะถ้าเกิดว่าทำแล้วได้เงินจริง เขาไม่มาชวนเราไปลงทุนหรอก เขาทำเองดีกว่า ไม่รับเฟชบุ๊กใครมาแล้ว หรือรับแล้วถ้ามาชวนลักษณะนี้ปั๊บผมบล็อกเลย ทักมาขอเป็นเพื่อน แล้วก็เข้ามาคอมเมนต์หรือเข้ามาแสดงความคิดเห็นกัน หรือเข้ามาดลั๊ก ผมคุยนะ แต่ถ้ามีการแชทส่วนตัวมาแล้วเนี่ย ประมาณเหมือนกับมาเชิงแบบ มันเชิงชอบ มาเชิงจีบมาเชิงแบบชักชวนให้ลงทุน หาเงินใหม่ ผมบล็อกทันทีเลย จะไม่มีทางไปดลั๊กอะไรแปลกๆ แล้วก็ไม่มีการไปติดตั้งแอปพลิเคชันที่นอกเหนือจากในแอปสโตร์ (App store)เลย” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ถ้ามีคนโทรมาเป็นพวกเบอร์แปลกหรืออะไร เราก็จะไม่รับสายเลยดีกว่า หรือไม่ก็คือการที่แบบว่าทางสื่อออนไลน์ มีคนมาขอยืมเงินให้เห็นหน้ากันดีกว่า เปิดวิดีโอคอลว่าเป็นเพื่อนเราจริง มันก็น่าจะป้องกันได้ วิดีโอคอลกันแล้วให้ทำท่าทางงู 3 นิ้ว 2 นิ้ว ให้มันรู้ว่า เออ นั่นมันคือตัวเพื่อนเราจริง ๆ ไม่ใช่ AI มันพัฒนาไปถึงขั้นเป็นภาพเคลื่อนไหวแบบเนียน ๆ แล้ว” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการป้องกันตัวเองในระดับบุคคล ควรมีการพูดคุยหรือปรึกษาผู้อื่น เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อ หรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องก่อนตัดสินใจทำอะไร จะช่วยให้มีมุมมองที่หลากหลาย สามารถช่วยเตือนสติ และประเมินความน่าเชื่อถือของข้อเสนอที่ได้รับ ช่วยให้สามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบมากขึ้น อีกทั้งควรหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวบนพื้นที่ออนไลน์ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ วันเกิด บัญชีธนาคาร ที่อยู่ หรือข้อมูลใด ๆ ก็ตามที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ เพราะมิจฉาชีพสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ไปสร้างโปรไฟล์ปลอมเพื่อหลอกลวงผู้อื่น หรือแม้กระทั่งนำไปใช้ในการปลอมแปลงเอกสารในการเข้าถึงบัญชีส่วนตัวหรือข้อมูลที่สำคัญได้

ตารางที่ 4.4

สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์
สำหรับคนไทยเจนเนอเรชันวายในระดับบุคคลธรรมดา

ระดับบุคคลธรรมดา	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรม ในการตกเป็นเหยื่อของ อาชญากรรมออนไลน์	รายละเอียด
ลักษณะส่วนบุคคล	ปรับเปลี่ยนทัศนคติและนิสัย ส่วนตัว	ฝึกควบคุมอารมณ์ ไตร่ตรองให้รอบคอบ ก่อนตัดสินใจ
	เสริมสร้างความตระหนักรู้	การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในอดีตหรือ ติดตามประกาศหรือข่าวสารเกี่ยวกับภัย ออนไลน์
	เพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ และวิเคราะห์	ฝึกคิดวิเคราะห์สถานการณ์ และเปิดใจ รับฟังคำแนะนำจากผู้อื่น
พฤติกรรมเสี่ยง	ควบคุมการใช้งานอินเทอร์เน็ต	ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีวินัยและปลอดภัย
	ติดตามข่าวสาร	ติดตามข่าวสารให้มากขึ้นและที่เกี่ยวข้อง กับภัยออนไลน์ เพื่อให้รู้เท่าทันรูปแบบ การหลอกลวงใหม่ ๆ
	ตรวจสอบที่มาของข้อมูล	มีการตรวจสอบก่อน หรือนำเทคโนโลยี เข้ามาช่วย
	หลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูล ส่วนตัว	ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัว บนสื่อออนไลน์
	ปรึกษา ขอคำแนะนำจากผู้อื่น	ขอคำปรึกษาผู้อื่นก่อนตัดสินใจในเรื่อง สำคัญ
สภาพแวดล้อม	จัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย	ตั้งค่าและติดตั้งเครื่องมือช่วยเหลือ
	หลีกเลี่ยงการอยู่ลำพังในช่วงที่ ต้องตัดสินใจ	หากต้องตัดสินใจทำธุรกรรมทาง ออนไลน์หรือมีข้อเสนอที่น่าสงสัยเข้ามา การไม่อยู่ตามลำพังจะช่วยให้มีสติ ไม่ ตัดสินใจเพียงลำพัง เพราะอาจทำให้ขาด การไตร่ตรอง

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

4.2.2 ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

การป้องกันในระดับสังคมเป็นการสร้างการรับรู้และการป้องกันร่วมกันในระดับที่กว้างขึ้น โดยการใช้กลยุทธ์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ให้ข้อมูล 3 คน ได้แก่ จี แอม และฟิล์ม แสดงความคิดเห็นว่าครอบครัวและคนใกล้ชิดมีบทบาทสำคัญในการช่วยสร้างความตระหนักรู้ ช่วยคัดกรองข้อมูลและช่วยเตือนเมื่อพบเห็นเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยได้ โดยผ่านการพูดคุยปรึกษา

“ถ้าสมมติว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว มีเพื่อนที่ดี ที่สามารถให้คำปรึกษาหรือแนะนำได้ คิดว่าเราจะไม่ตกเป็นเหยื่อในเหตุการณ์ครั้งนี้ แล้วเขาก็น่าจะไม่ให้เราซื้อออนไลน์ด้วยซ้ำ ณ วันนั้นปรึกษาที่บ้าน หรือปรึกษาเพื่อน ก็คงจะชวนเดินไปซื้อที่ร้านเลยไหม แต่ถ้าตอนนั้นก็อึกเหมือนโดนเขาหลอกล่อด้วยว่าถ้าซื้อออนไลน์แล้วได้ราคานี้ ถ้าซื้อที่ร้านมันก็จะแพงขึ้นไปอีก ซึ่งเราก็มีเงินไม่พอแล้วด้วย เพราะนักศึกษา เราก็เลยตัดสินใจเลย ณ ตอนนั้นก็เลยไม่ได้ปรึกษาใคร แต่คิดว่าถ้าเรา ได้ปรึกษาเพื่อนหรือปรึกษาที่บ้าน แล้วมีคนรอบข้างที่ดีก็ น่าจะไม่ได้ตกเป็นเหยื่อ” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“ครอบครัวหรือเพื่อนมีส่วนช่วยให้เราไม่ตกเป็นเหยื่อ จะคอยช่วยคัดกรอง ช่วยดูให้อ่านไหนจริงอันไหนไม่จริง ก็ เป็นที่ปรึกษาให้เราด้วย ช่วยเราอีกทางนึง ไม่ให้เรา ด้วยอยู่คนเดียว” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“จริงๆ ถ้ามีคนช่วยเตือนหรือแชร์ประสบการณ์ก่อนหน้านี้ ผมอาจจะไม่ตกเป็นเหยื่อก็ได้” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลอีก 3 คน ได้แก่ มิว สุรพงษ์ และแมน ได้เสนอว่าการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการหลอกลวงของมิจฉาชีพผ่านสื่อต่าง ๆ หรือการแชร์ประสบการณ์ผ่านโซเชียลมีเดีย สามารถช่วยให้ผู้คนได้รับรู้และป้องกันตัวเองได้

“ทางสื่อสังคมออนไลน์เองหรือสื่อทีวีหากมีการออกข่าวค่อนข้างบ่อย ก็เลยทำให้รู้ แนวทางว่ามิจฉาชีพ มันจะโทรมาพูดประมาณไหน ก็เลยจะรู้ว่าถ้าเป็นลักษณะนี้โทรมาพูดแบบนี้ ก็แสดงว่าเป็นมิจฉาชีพแน่นอน” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“สามารถที่มากุยก์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน อย่างน้อยที่เราพูดตรงเพื่อนรับฟังเรา รับฟังเพื่อไปเตือน คนรอบตัว ก็เหมือนมาแชร์ประสบการณ์ บางทีตรงนี้เขาอาจจะยังไม่วู้ และอาจจะหลงกลของมิจฉาชีพได้” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“คนที่เคยโดนหลอก ก็อยากให้แชร์เรื่องราว ออกสื่อให้มากขึ้นเพื่อเป็นอุทาหรณ์” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

ผู้วิจัยพบทัศนคติที่น่าสนใจของผู้ให้ข้อมูลว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและคนใกล้ชิดเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน เมื่อเกิดสถานการณ์ที่ไม่แน่ใจหรือน่าสงสัย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลหลายรายระบุว่าตนเองมักตัดสินใจด้วยตัวเองโดยไม่ปรึกษาคู่ชีวิตหรือบุคคลใกล้ชิด ด้วยเหตุผลที่หลากหลาย เช่น ความกลัวว่าจะถูกตำหนิ ความไม่ต้องการให้ผู้อื่นเป็นกังวล หรือการเชื่อมั่นในวิจารณญาณของตนเองมากเกินไป

ตารางที่ 4.5

สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการในตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์
สำหรับคนไทยเจนเนอเรชันวายในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม

ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลด พฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมออนไลน์	รายละเอียด
ลักษณะส่วนบุคคล	สร้างวัฒนธรรมครอบครัวที่ ส่งเสริมการตั้งคำถาม	สนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัว รู้จัก ตั้งคำถาม คิดวิเคราะห์ ไม่เชื่ออะไรง่ายๆ
	สื่อสารและให้คำปรึกษาอย่าง สม่ำเสมอ	ครอบครัวหรือคนใกล้ชิดควรพูดคุยกัน เสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ
พฤติกรรมเสี่ยง	การเตือนภัยและแชร์ ประสบการณ์ในกลุ่มสังคม	เสริมสร้างความตระหนักรู้ เป็นการส่ง ต่อบทเรียนจากผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อ ช่วยลดโอกาสในการถูกหลอกลวง และ สร้างภูมิคุ้มกันร่วมในสังคม
	ส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่าง ปลอดภัย	สื่อสารให้รู้ถึงการใช้งานอินเทอร์เน็ต อย่างมีสติและปลอดภัย
สภาพแวดล้อม	ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีใน ครอบครัว	สร้างสภาพแวดล้อมทางอารมณ์ที่ อบอุ่นและปลอดภัย ส่งผลให้สมาชิก กล้าปรึกษาเมื่อต้องตัดสินใจ

ตารางที่ 4.5

สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์
สำหรับคนไทยเจนเนอเรชันวายในระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม (ต่อ)

ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลด พฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมออนไลน์	รายละเอียด
	สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์และ แจ้งเบาะแส	เปิดพื้นที่ชุมชนหรือโซเชียลให้คน สามารถแจ้งเตือนภัยและแชร์ข้อมูลกัน ได้โดยไม่ตำหนิเหยื่อ

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

4.2.3 ระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ

การป้องกันในระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการป้องกันการ
และควบคุมและลดปัญหาอาชญากรรมออนไลน์ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนที่
เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูล 2 คน ได้แก่ มิว และแมน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทของภาครัฐในการพัฒนาและบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและเป็นรูปธรรม โดยเห็นว่าปัญหา
มิจฉาชีพยังคงมีอยู่ เนื่องจากกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่เข้มงวดมากพอ

“ก็อยากให้หน่วยงานรัฐ ตรวจสอบแล้วก็จริงจังกับพวกมิจฉาชีพสักที คิดว่า ณ
ปัจจุบันมิจฉาชีพมันยังมีอยู่ เพราะว่ามันรู้ว่ากฎหมาย แล้วกระบวนการการตรวจสอบของประเทศ
ไทยยังไม่ได้เข้มงวดมากพอ ทำให้เขายังสามารถที่จะโกงคนอื่นได้โดยที่ตำรวจยังสาวไม่ถึงตัวเขา
อยากให้รัฐบาลช่วยเร่งแก้ไข” (มิว, สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2568)

“ในเรื่องของกฎหมาย อยากให้ออกกฎหมายที่เข้มแข็งกว่านี้หรือเด็ดขาดกว่านี้ คน
ที่รู้ทั้งที่อยู่แล้วว่าเขามาแจ้งเปิดบัญชี แล้วเอาบัญชีนี้ไปหลอกผู้อื่นต่อ ถ้าเกิดคุณทำเนี่ยให้ออกกฎหมาย
หนักหนักหน่อยให้มันแบบดูรุนแรง ทำให้คนไม่กล้าทำ” (แมน, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูล 4 คน ได้แก่ จี แอม กอไก่ และสุรพงษ์ มีความคิดเห็น
ตรงกันว่าควรมีการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการช่วยเหลือผู้เสียหาย รวมถึงวิธีการทำงานของ
เจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะการให้ความช่วยเหลือที่รวดเร็วและเป็นมิตร

“อยากให้ ไม่ว่าจะเคสใหญ่เคสเล็ก หรือว่าใครโดนหลอกจะ สิบบาท ยี่สิบบาท
ร้อย พัน หมื่น ก็อยากให้ตำรวจเขาเอาคทิพีในการช่วยเหลือมากขึ้นกว่านี้ เพราะว่าอันเนี่ยเขาก็มองว่า
เหมือนเรา เราเอง ที่เราโดนหลอก ที่เราไปเชื่อใจเขา (มิจฉาชีพ) ณ ตอนนั้นเขา (ตำรวจ) สื่อให้เรา

เข้าใจแบบนั้นเลย ซึ่งมันรู้สึกแย่มาก มันทำร้ายจิตใจ มันรู้สึกกระทบจิตใจมาก ณ ตอนนั้น ก็เลยอยาก
ให้ภาครัฐเข้ามา หนึ่งคือถ้ามันเกิดเหตุการณ์แบบนี้ ไม่ใช่เป็นการซ้ำเติม มันควรจะได้รับความ
ช่วยเหลือมากกว่านี้” (จี, สัมภาษณ์, 17 กุมภาพันธ์ 2568)

“อยากเสนอเนี่ยเกี่ยวกับเรื่องตำรวจว่า ถ้าเกิดว่าเวลาแบบมีคนไปแจ้งความ
คุณควรแบบ ช่วยเขา ไม่ใช่คุณพูดแบบนี้” (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ฉันอยากให้หน่วยงานรัฐช่วยทำอะไรสักอย่างกับแก๊งคอลเซ็นเตอร์พวกนี้
เพราะมีเหยื่อเยอะมากจริง ๆ บางคนเสียเงินเป็นแสนเป็นล้าน แต่มีฉ้อฉลมันก็ยังโทรมาหลอกได้
เรื่อย ๆ ฉันว่าควรมีระบบที่ช่วยตรวจจับ หรือให้ประชาชนรู้ทันพวกนี้ให้มากขึ้น เช่น มี SMS
แจ้งเตือน หรือให้คัดกรองเบอร์ที่เป็นอันตราย นอกจากนี้ ตำรวจน่าจะมีมาตรการช่วยเหลือที่ดีกว่านี้
เพราะแค่แจ้งความแล้วเจียบไป คนที่โดนโกงก็ไม่มีทางได้เงินคืนเลย” (กอไก่, สัมภาษณ์,
17 กุมภาพันธ์ 2568)

“คือพอเราโดนหลอกแล้วไปแจ้งความ มันก็เหมือนไม่มีอะไรคืบหน้าเลย ตำรวจก็
แค่ลงบันทึกประจำวันให้ แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้น ผมว่ามันควรมีช่องทางที่ช่วยติดตามพวกนี้ได้จริง ๆ
ไม่ใช่แค่แจ้งแล้วก็เจียบไป สุดท้ายคนที่โดนโกงก็ต้องรับกรรมเอง ผมว่าถ้ามีหน่วยงานที่ช่วยเรื่องนี้ได้
จริงจัง คนก็คงกล้าแจ้งมากขึ้น แล้วก็อาจจะจับพวกนี้ได้มากขึ้นด้วย” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์,
22 กุมภาพันธ์ 2568)

“อยากจะทำให้เขาตั้งเกี่ยวกับพวก กระทรวง กรมทางด้านตรงนี้มาโดยเฉพาะเลย
เพื่อให้คนที่เดือดร้อน เข้าไปร้องเรียนตรงนี้ แล้วก็ให้มีงานที่เขาเก่งตรงเนี่ยมันจะได้ รวดเร็ว ถ้าเกิด
เราไปแจ้งตำรวจ ตำรวจส่วนมากเขาก็อยู่ในเจนยุคเก่าๆ อาจจะไม่ทันเทคโนโลยีตรงนี้ ไม่ทันโลกใน
ปัจจุบัน” (สุรพงษ์, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล 2 คน ได้แก่ แมน และฟิล์ม ยังได้เสนอว่าการป้องกัน
อาชญากรรมออนไลน์ควรควรอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยการ
ประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจนและเข้าถึงประชาชนได้ง่ายขึ้น รวมถึงการควบคุมการโฆษณาและคัดกรอง
เนื้อหาที่เผยแพร่ อีกทั้งยังควรออกมาตรการที่เข้มงวดมากขึ้นสำหรับการควบคุมบัญชีธนาคาร
เพื่อไม่ให้มีฉ้อฉลสามารถใช้ช่องโหว่ของระบบมาใช้ในการกระทำความผิดได้

“อยากเสนอให้รัฐทำป้ายโฆษณา ประชาสัมพันธ์ ออกข่าวในทีวีเตือนภัย
‘อย่าโอน อย่ากดลิงก์แปลกปลอม’ แล้วก็ Shopee กับ TikTok ควรออกประกาศไม่มีนโยบายไม่มี
การโทรหลอกลวงเพื่อแจกของรางวัล ส่วนธนาคารก็ควรออกกฎ หนึ่งคนให้มีไม่เกิน 2 บัญชี หรือไม่ให้
สามารถเปิดบัญชีได้ง่าย ๆ แบบนี้ เข้าใจว่าธนาคารต้องเอาลูกค้า แต่บางทีการเอาลูกค้ามันเป็นการ
ส่งเสริมให้มีฉ้อฉลได้ไปต่อ (แอม, สัมภาษณ์, 25 กุมภาพันธ์ 2568)

“ผมว่ารัฐน่าจะเข้ามาตรวจสอบพวกแพลตฟอร์มการลงทุนให้มากกว่านี้ อย่างน้อยถ้ามีหน่วยงานรับรอง หรือมีเว็บให้เช็กว่าอันไหนถูกกฎหมาย คนอย่างผมก็คงไม่พลาดง่าย ๆ แบบนี้ อีกอย่างพวกโฆษณาใน Facebook หรือแพลตฟอร์มอื่น ๆ นี้ ก็ควรมีการคัดกรองให้มากกว่านี้ คือพวกมิจฉาชีพมันโฆษณาได้เต็มไปหมด พอคนเห็นบ่อย ๆ เขาก็เชื่อ แล้วก็โดนหลอกเหมือนผม” (ฟิล์ม, สัมภาษณ์, 22 กุมภาพันธ์ 2568)

ผู้วิจัยเห็นด้วยกับความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด และเสนอว่าสิ่งที่ภาครัฐควรทำเป็นอันดับแรกคือ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเกรงกลัวและยับยั้งผู้ที่คิดจะกระทำความผิด จากนั้นจึงสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน เช่น ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มออนไลน์ ธนาคาร และเครือข่ายโทรคมนาคม ในการตรวจสอบและคัดกรองเนื้อหาที่สุ่มเสี่ยง พร้อมทั้งจัดทำช่องทางประชาสัมพันธ์ที่ชัดเจน เข้าถึงได้ง่าย และครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน อีกทั้งควรพัฒนาระบบการช่วยเหลือผู้เสียหายให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และเข้าถึงได้ง่าย โดยการปรับปรุงขั้นตอนการทำงานของเจ้าหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ มีความใส่ใจ และให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง

ตารางที่ 4.6

สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์ สำหรับคนไทยเจนเอเรชันวายในระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ

ระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลด พฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมออนไลน์	รายละเอียด
สภาพแวดล้อม	บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และจริงจัง	ยกระดับการบังคับใช้กฎหมายเพื่อ ป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ และเฝ้าระวัง กลุ่มคนที่มีความรุนแรงใจจะกระทำความผิด
	พัฒนาระบบช่วยเหลือและ ประสิทธิภาพบุคลากร	ปรับปรุงขั้นตอนการช่วยเหลือให้มี ความรวดเร็ว เป็นมิตร เข้าถึงง่าย และ สามารถติดตามความคืบหน้าได้ พร้อม ทั้งพัฒนาความรู้และทักษะของ บุคลากรเพื่อให้สามารถช่วยเหลืออย่าง มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 4.6

สรุปการเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมกรในตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์
สำหรับคนไทยเจนเนอเรชันวายในระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ (ต่อ)

ระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ	แนวทางกลยุทธ์เพื่อลด พฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อ ของอาชญากรรมออนไลน์	รายละเอียด
	สร้างความร่วมมือร่วมกับเอกชน	ร่วมมือกับภาคเอกชน ในการตรวจสอบ ป้องกัน และติดตามผู้กระทำความผิด
	มีการประชาสัมพันธ์เตือนภัย ต่อเนื่องและทั่วถึง	เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการหลอกลวง และคำเตือน อย่างสม่ำเสมอและเข้าถึง ได้ง่าย

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวายนี้ เป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์ประสบการณ์ ผลกระทบ และพฤติกรรมของผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ และเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อดังกล่าว เพื่อที่จะส่งเสริมให้ประชาชนสามารถใช้ชีวิตบนโลกออนไลน์ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามขอบเขตที่กำหนด ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 สรุปผลการศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนวาย

5.1.2 การเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับคนไทยเจนวาย

5.1.2.1 แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล

5.1.2.2 แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต

5.1.2.3 แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนเนอเรชันวาย ผู้วิจัยขอสรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแจกแจงผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การศึกษาหลัก 2 ประการโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1.1 สรุปผลการศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้ตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนเนอเรชันวาย

จากการศึกษาพบว่าผู้เข้าร่วมวิจัยที่ตกเป็นเหยื่อล้วนเป็นบุคคลที่มีการศึกษาที่ดี มีหน้าที่การงานมั่นคงและรายได้ค่อนข้างสูง ทุกคนต่างมีประสบการณ์ถูกหลอกลวงออนไลน์ในหลากหลายรูปแบบ โดยส่วนใหญ่มักไม่ได้ตกเป็นเหยื่อเพียงครั้งเดียวหรือรูปแบบเดียวเท่านั้น หลายคนมักมีแนวโน้มที่จะตกเป็นเหยื่อซ้ำในรูปแบบที่แตกต่างกัน รูปแบบการหลอกลวงที่พบบ่อยที่สุด ได้แก่ การหลอกล่อซื้อขายสินค้าหรือบริการ รองลงมาคือ การหลอกล่อให้โอนเงินเพื่อทำงาน การหลอกล่อให้กู้เงิน การชักชวนให้ลงทุนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และการข่มขู่ทางโทรศัพท์ โดยมีฉาชีพมีการใช้เทคนิคที่หลากหลายเพื่อโน้มน้าวหรือบีบบังคับให้เหยื่อกระทำตาม ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือปลอม การเร่งรัดให้ตัดสินใจ หรือการหลอกล่อด้วยผลตอบแทนสูงเกินจริง

ผลกระทบจากการตกเป็นเหยื่อ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ด้านการเงิน มีการสูญเสียตั้งแต่หลักร้อยจนถึงหลักแสนบาท นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบด้านจิตใจ ผู้เข้าร่วมวิจัยหลายรายมีความรู้สึกเสียใจ เครียด วิตกกังวล หรือสูญเสียความมั่นใจตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน พบการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม เช่น การหวาดระแวงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ความไม่ไว้วางใจต่อคนแปลกหน้า หรือหลีกเลี่ยงการทำธุรกรรมออนไลน์ในอนาคต

นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนต่างตระหนักได้ว่าตนมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ โดยสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ลักษณะนิสัยส่วนตัว พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม โดยมักจะมีลักษณะนิสัยส่วนตัว ที่ใจร้อน เชื่อคนง่าย มั่นใจในตนเองมากเกินไป ล้วนมีส่วนทำให้ผู้เข้าร่วมวิจัยตัดสินใจโดยขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ เมื่อเจอกับข้อเสนอที่ดูน่าสนใจหรือน่าเชื่อถือ มักจะรีบตัดสินใจทันทีโดยไม่ตรวจสอบข้อมูลให้แน่ชัด ขณะเดียวกันพฤติกรรมเสี่ยงที่พบได้บ่อย ได้แก่ อัตราการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่แทบจะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ไม่มีการจำกัดเวลา การไม่ตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล การไม่ติดตามข่าวสาร และการตัดสินใจโดยไม่ปรึกษาผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้ฉาชีพสามารถแทรกซึมเข้ามาได้ง่ายยิ่งขึ้น ในส่วนของสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการอยู่คนเดียว การขาดคนใกล้ชิดที่สามารถให้คำปรึกษาได้ในสถานการณ์ที่น่าสงสัย หรือการมีปัญหาทางการเงินซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ผู้เข้าร่วมวิจัยบางรายเลือกที่จะเสี่ยงกับข้อเสนอที่ดูน่าจะช่วยให้ออกพ้นจากปัญหาเหล่านั้น นอกจากนี้ ประสบการณ์ที่ไม่ดีจากการติดต่อหน่วยงานภาครัฐ เช่น การไม่ได้รับการช่วยเหลือหรือการถูกซ้ำเติม ยังส่งผลให้บางรายรู้สึกหมดหวัง ไม่กล้าแจ้งความ หรือไม่เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งยิ่งทำให้ตกเป็นเหยื่อซ้ำได้ง่ายยิ่งขึ้น

5.1.2 การเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมวิจัย พบว่าแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ในกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย ควรดำเนินการอย่างบูรณาการในหลายระดับควบคู่กันไป ได้แก่ ระดับบุคคล, ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคม และระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ โดยแต่ละระดับสามารถมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ในกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวายได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางกลยุทธ์ออกเป็น 3 แนวทางสำคัญ เพื่อให้ครอบคลุมองค์ประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล, พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม โดยแนวทางแต่ละด้านสามารถดำเนินการได้จากหลายระดับ และยังมีลักษณะส่งเสริมซึ่งกันและกัน รายละเอียดของแต่ละแนวทางจะกล่าวถึงต่อไปนี้

5.1.2.1 แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมวิจัย พบว่า หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ คือ ลักษณะส่วนบุคคล ซึ่งเป็นพื้นฐานในการกำหนดวิธีคิดและพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล เช่น ความใจร้อน ความเชื่อคนง่าย ความมั่นใจในตนเองสูงเกินไป ความเชื่อถือว่าตัวเองไม่น่าตกเป็นเหยื่อ รวมทั้งการขาดการยับยั้งชั่งใจ ล้วนส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มตัดสินใจโดยไม่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเพียงพอ ซึ่งอาจนำไปสู่การตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพได้โดยไม่รู้ตัว ดังนั้น แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคล, ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม และระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการส่งเสริมให้บุคคลมีทัศนคติที่รอบคอบ มีวิจารณญาณในการตัดสินใจ และสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองได้ดีขึ้น เพื่อลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(1) ระดับบุคคลธรรมดา

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล ระดับบุคคลธรรมดาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการเสริมสร้างทัศนคติ ความตระหนักรู้ และความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวายที่มีแนวโน้มตกเป็นเหยื่อเพิ่มมากขึ้นและเผชิญกับกลโกงรูปแบบใหม่อยู่เสมอจากการใช้งานเทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน

อย่างต่อเนื่อง โดยผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะนิสัยระดับบุคคลธรรมดา ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 5.1

แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับบุคคลธรรมดา

แนวทางกลยุทธ์ด้าน ลักษณะส่วนบุคคล	แนวทางการลดความเปราะบาง ด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับ บุคคลธรรมดา	รายละเอียด
ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และนิสัยส่วนตัว	1.) ตระหนักรู้ในตนเอง	เริ่มจากการพิจารณาและเข้าใจลักษณะ นิสัยที่เป็นจุดอ่อนของตนเองที่อาจนำไปสู่ ความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม ออนไลน์
	2.) ควบคุมและยับยั้ง	ฝึกการควบคุมอารมณ์ของตนเอง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ตื่นเต้น ตกใจ หรือเรงรัด เช่น เมื่อได้รับข้อความหรือ ข้อเสนอที่เรงรัดให้ตัดสินใจ ต้องรู้จักหยุด คิด มีสติ และไม่ตัดสินใจทันที
เสริมสร้างความ ตระหนักรู้	3.) เปิดใจรับฟังและเสริมสร้าง ความตระหนักรู้	เปิดใจรับฟังความคิดเห็น คำเตือน หรือ ประสบการณ์จากผู้อื่น หมั่นติดตาม ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับภัยออนไลน์จาก แหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อเพิ่มความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับกลโกงที่ หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
เพิ่มความสามารถ ในการตัดสินใจและ วิเคราะห์	4.) ฝึกฝนทักษะ	ฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล โดยเฉพาะในเรื่องของการประเมินความ น่าเชื่อถือของข้อมูล การตั้งคำถามกับ ข้อเสนอที่ดูน่าสนใจเกินจริง การใช้หลัก เหตุผลประกอบการตัดสินใจ รวมถึงการใช้ เครื่องมือที่ช่วยตรวจสอบข้อมูลเพื่อนำไปสู่ การตัดสินใจอย่างรอบคอบและปลอดภัย

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

แนวทางในระดับนี้ควรเน้นไปที่การส่งเสริมให้บุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจถึงลักษณะนิสัยที่อาจนำไปสู่ความเสี่ยง ฝึกฝนทักษะในการควบคุมอารมณ์ เช่น ความใจร้อนหรือการตัดสินใจอย่างรีบร้อน โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนตัวหรือการตัดสินใจทางการเงิน นอกจากนี้ควรปลูกฝังทัศนคติที่เปิดกว้างต่อการรับฟังคำแนะนำจากผู้อื่น และฝึกคิดอย่างเป็นระบบใช้เวลาไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนการกระทำ จะช่วยให้บุคคลสามารถป้องกันตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมออนไลน์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

(2) ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ช่วยลดความเปราะบางของบุคคลต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวายซึ่งมักมีรูปแบบการดำเนินชีวิตที่พึ่งพาเทคโนโลยีสูงและอาจขาดพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือขอคำปรึกษาอย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะนิสัยระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคมดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 5.2

แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม

แนวทางกลยุทธ์ด้าน ลักษณะส่วนบุคคล	แนวทางการลดความเปราะบาง ด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับ ครอบครัว ชุมชนหรือสังคม	รายละเอียด
สร้างวัฒนธรรม ครอบครัวที่ส่งเสริม การตั้งคำถาม สื่อสารและให้ คำปรึกษาอย่าง สม่ำเสมอ	1.) เปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยใน ครอบครัว	สร้างพื้นที่ให้สมาชิกในครอบครัวกล้าพูดคุย แชร์ประสบการณ์ที่ได้พบเจอใน ชีวิตประจำวันได้ทุกเรื่องภายใต้บรรยากาศที่ เป็นมิตรและปลอดภัยไม่มีการตำหนิหรือดู ต่ำ ช่วยให้ทุกคนกล้าแลกเปลี่ยนความ คิดเห็น และเรียนรู้ที่จะตั้งคำถามหรือสงสัย ในข้อมูลต่าง ๆ ที่เจอจากโลกออนไลน์
	2.) เสริมสร้างวัฒนธรรมการ พูดคุย ตั้งคำถาม และตรวจสอบ ในครอบครัว	สนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวสื่อสาร พูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมการตั้ง คำถามกับข้อมูลหรือข้อเสนอที่ได้รับ เพื่อให้ คิดก่อนเชื่อและระวังมากขึ้น รวมถึงมีการ ตรวจสอบร่วมกัน

ตารางที่ 5.2

แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม (ต่อ)

แนวทางกลยุทธ์ด้าน ลักษณะส่วนบุคคล	แนวทางการลดความเปราะบาง ด้านลักษณะส่วนบุคคลระดับ ครอบครัว ชุมชนหรือสังคม	รายละเอียด
	3.) ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณ	กระตุ้นให้เกิดการคิดแยกแยะ การตั้งคำถาม และการพิจารณาว่าสิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควร ตรวจสอบเพิ่มเติม เพื่อสร้างทักษะการ วิเคราะห์ข้อมูลให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมี เหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ
	4.) สร้างภูมิคุ้มกันร่วมในสังคม	สร้างพื้นที่ปลอดภัยและแนวคิดดี ๆ จาก ระดับครอบครัวสู่ระดับชุมชน โดยการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แลกเปลี่ยน พัฒนาแนวทางหรือทัศนคติร่วม ที่ส่งเสริม ความไม่ประมาทและการตัดสินใจอย่างมี เหตุผล เพื่อยกระดับความคิดและสร้าง บรรทัดฐานทางสังคมที่ปลอดภัย

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

ครอบครัวควรส่งเสริมวัฒนธรรมการตั้งคำถามและการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ โดยเริ่มจากการพูดคุยอย่างสม่ำเสมอในบรรยากาศที่เปิดกว้างและเป็นมิตร เปิดโอกาส
ให้แสดงความคิดเห็นและให้คำปรึกษา ลดการตำหนิหรือวิจารณ์อย่างรุนแรง เพื่อให้สมาชิกใน
ครอบครัวกล้าแสดงความคิดเห็น เสริมสร้างความมั่นใจและทักษะในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล มีการ
ไตร่ตรองร่วมกันก่อนการตัดสินใจ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเงินหรือการให้ข้อมูลส่วนตัว
ลดแนวโน้มของการหลงเชื่อบุคคลภายนอกโดยขาดการพิจารณาอย่างรอบด้าน

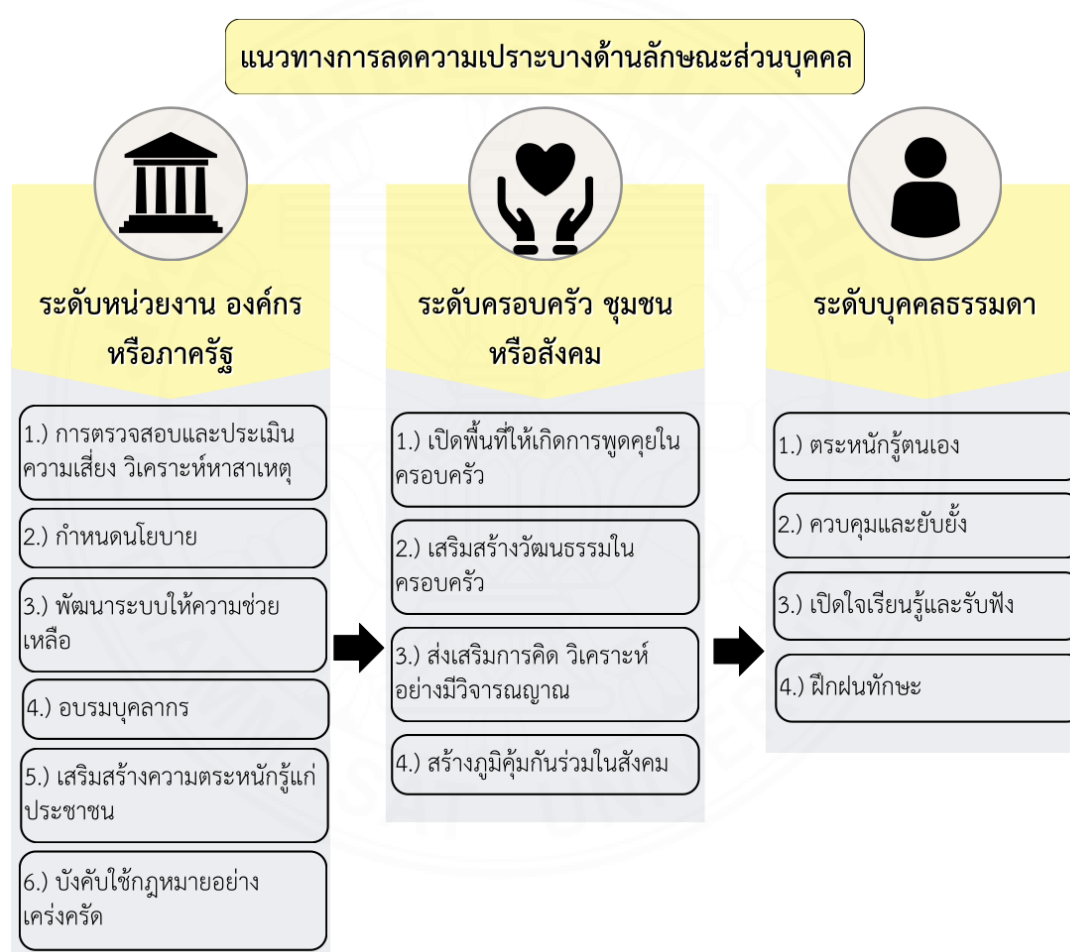
ในระดับชุมชนและสังคม ควรมีการรณรงค์และสร้างพื้นที่สำหรับ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างปลอดภัย เช่น กลุ่มแจ้งเตือนภัยออนไลน์ กลุ่มแชร์ประสบการณ์
หรือเวทีสนทนาในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งแบบออฟไลน์และออนไลน์ เพื่อสร้างการตระหนักรู้ร่วมกันในระดับ
สังคม และทำให้ผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อไม่รู้สึกโดดเดี่ยว พร้อมทั้งช่วยป้องกันการเกิดเหตุซ้ำของผู้ที่อาจ
กำลังเผชิญสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ นอกจากนี้ การมีแบบอย่างที่ดีในสังคมที่ส่งเสริม
ความรอบคอบ ความไม่ประมาท และการความสามารถในการปฏิเสธข้อเสนอที่ไม่สมเหตุสมผล จะช่วย

สร้างบรรทัดฐานที่ดีให้กับสมาชิกในชุมชนโดยรวม ซึ่งจะเป็นภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งต่อการตกเป็นเหยื่อในระยะยาว

สามารถสรุปแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคลได้ดังรูปด้านล่าง

ภาพที่ 5.1

สรุปภาพรวมแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล ควรดำเนินการร่วมกันทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และภาครัฐ เพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางความคิด อารมณ์ และทักษะในการตัดสินใจให้กับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย โดยระดับหน่วยงาน องค์กรหรือ ภาครัฐเป็นฐานสำคัญที่มีบทบาทในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในการประเมินความเสี่ยง

หาสาเหตุที่แท้จริงเพื่อกำหนดนโยบาย จัดสรรทรัพยากร และสร้างระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพในระดับครอบครัว ขณะที่ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคมทำหน้าที่เป็นกลไกกลางในการหล่อหลอมลักษณะนิสัยและแบบแผนการคิดของบุคคลตั้งแต่ในช่วงวัยเริ่มต้น จนส่งผลโดยตรงต่อระดับบุคคลซึ่งเป็นหน่วยที่เผชิญกับความเสี่ยงจากอาชญากรรมออนไลน์โดยตรงมากที่สุด ซึ่งการพัฒนาและดำเนินกลยุทธ์ในแต่ละระดับอย่างสอดคล้องประสานจะช่วยลดความเปราะบางทางลักษณะนิสัยได้อย่างเป็นระบบ และส่งผลต่อการลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวายได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

5.1.2.2 แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมวิจัย พบว่า อีกหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ คือ พฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งเป็นลักษณะของการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยขาดความระมัดระวัง ขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ หรือไม่ตระหนักถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น การใช้สื่อออนไลน์ในปริมาณมากจนกลายเป็นกิจกรรมหลักในชีวิตประจำวัน การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิงหรือซื้อของโดยขาดการตรวจสอบข้อมูล การคลิกลิงก์โดยไม่ไตร่ตรอง การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวกับบุคคลแปลกหน้า นอกจากนี้ ยังพบว่าพฤติกรรมที่ไม่ปรึกษาผู้อื่นก่อนตัดสินใจ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่เปิดช่องให้มีฉ้อโกงสามารถหลอกลวงได้ง่ายขึ้น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวมักเชื่อมโยงกับทัศนคติส่วนบุคคล โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความมั่นใจในตนเองสูงและเชื่อมั่นว่าตนสามารถตัดสินใจทุกอย่างได้ด้วยตัวเอง โดยไม่เห็นความจำเป็นในการขอคำแนะนำจากผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เปิดช่องให้มีฉ้อโกงสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากช่องโหว่ของเหยื่อได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตจึงควรได้รับการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งในระดับบุคคล, ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม ตลอดจนระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ โดยมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อร่วมกันสร้างความตระหนักรู้ และส่งเสริมพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยและมีวิจารณญาณมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวาย ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มตกเป็นเป้าหมายของอาชญากรรมออนไลน์สูงที่สุดในปัจจุบัน

(1) ระดับบุคคลธรรมดา

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับบุคคลธรรมดาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการป้องกันตนเองจากความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การเปิดโอกาสให้มีฉ้อโกงเข้าถึงตัวได้ง่าย ในระดับนี้ควรมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับการใช้งานเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย โดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยเจนวายที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ทั้งในด้านการทำงาน การสื่อสาร การทำธุรกรรม

และเพื่อความบันเทิง ซึ่งอาจเปิดช่องให้ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์ได้โดยไม่รู้ตัว โดยผู้วิจัย
ขอสรุปแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในระดับบุคคลธรรมดา ดังตาราง
ด้านล่าง

ตารางที่ 5.3

แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับบุคคลธรรมดา

แนวทางกลยุทธ์ ด้านพฤติกรรมเสี่ยง	แนวทางการควบคุมพฤติกรรม เสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ระดับบุคคลธรรมดา	รายละเอียด
ควบคุมการใช้งาน อินเทอร์เน็ต	1.) ควบคุมพฤติกรรมการใช้ งานอินเทอร์เน็ต	ควรกำหนดหรือจำกัดเวลาและลักษณะ การใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม ไม่ให้ใช้งานนานเกินไปหลีกเลี่ยงการเข้า เว็บไซต์หรือคลิกลิงก์ที่ไม่น่าเชื่อถือ และ ไม่คุ้นเคยเพื่อลดช่องว่างที่มีฉ้อโกงใช้ เข้าถึง
ติดตามข่าวสาร	2.) ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับภัย ออนไลน์	หมั่นติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับภัยคุกคาม รูปแบบใหม่ ที่มักเปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว ผ่านช่องทางที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้ รู้เท่าทัน
ตรวจสอบที่มาของ ข้อมูล	3.) ตรวจสอบแหล่งที่มาและ ความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อน เสมอ	เช็คหรือตรวจสอบข้อมูล หรือขอเสนอทุก ครั้ง ควรหยุดคิดและตรวจสอบก่อนเชื่อ ข้อมูลในโซเชียลมีเดียและดูว่ามีแหล่ง อ้างอิงใดรองรับหรือไม่ ไม่เชื่อข้อมูลใด ๆ เพียงเพราะเป็นกระแสหรือเพียงเพราะ มาจากคนรู้จัก
หลีกเลี่ยงการ เปิดเผยข้อมูล ส่วนตัว	4.) หลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูล ส่วนตัว	อย่าโพสต์หรือส่งข้อมูลส่วนตัวที่สำคัญ เช่น เลขบัญชีธนาคาร บัตรประชาชน รหัสผ่าน ฯลฯ โดยไม่จำเป็น โดยเฉพาะ กับบุคคลที่ไม่รู้จักหรือในช่องทางที่ไม่ ปลอดภัย

ตารางที่ 5.3

แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับบุคคลธรรมดา (ต่อ)

แนวทางกลยุทธ์ด้านพฤติกรรมเสี่ยง	แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับบุคคลธรรมดา	รายละเอียด
ปรึกษา ขอคำแนะนำจากผู้อื่น	5.) ขอคำปรึกษาผู้อื่นก่อนตัดสินใจในเรื่องสำคัญ	ปรึกษาผู้อื่นที่ไว้วางใจได้โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเงินหรือข้อมูลส่วนตัว ควรปรึกษาคนในครอบครัวหรือเพื่อนที่ไว้วางใจได้ หากรู้สึกไม่แน่ใจ เพราะการมองจากมุมมองคนอื่นสามารถช่วยลดความเสี่ยงจากการถูกหลอกได้

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

แนวทางนี้เป็นการดำเนินการต่อเนื่องกับแนวทางการลดความประมาทด้านลักษณะส่วนบุคคล ที่เริ่มต้นจากการสร้างความตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานอินเทอร์เน็ต ทั้งในด้านการรับข้อมูลและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในโลกออนไลน์ โดยมุ่งเน้นที่การควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต โดยบุคคลควรควบคุมพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม หลีกเลี่ยงการเข้าถึงเว็บไซต์หรือคลิกลิงก์ที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งอาจเป็นช่องทางให้มิจฉาชีพเข้าถึงข้อมูลหรือหลอกลวงได้ อีกทั้งควรมีการติดตามข่าวสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภัยอาชญากรรมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันกลโกงใหม่ ๆ ที่มักปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วตามเทรนด์และเทคโนโลยีในแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้ควรฝึกการตรวจสอบแหล่งที่มาและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับจากอินเทอร์เน็ตก่อนจะเชื่อหรือตัดสินใจดำเนินการใด ๆ ถือเป็นพฤติกรรมสำคัญที่ควรส่งเสริม โดยเฉพาะในกรณีที่มีข้อมูลดังกล่าวมีลักษณะชักจูง หรือมีข้อเสนอที่ผิดปกติและเร่งเร้าให้ตัดสินใจในเวลาอันสั้น อีกทั้งบุคคลควรหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวในช่องทางสาธารณะหรือกับบุคคลแปลกหน้า เช่น หมายเลขบัญชีธนาคาร หมายเลขบัตรประชาชน รหัสผ่าน หรือข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ที่อาจถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมและท้ายที่สุด ในกรณีที่ต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ เช่น การโอนเงิน การติดตั้งแอปพลิเคชัน หรือการให้ข้อมูลส่วนตัว ควรมีการปรึกษาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลที่ไว้วางใจได้ เพื่อเพิ่มมุมมอง ช่วยตรวจสอบความถูกต้อง และลดความเสี่ยงในการตัดสินใจที่ผิดพลาด

(2) ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม โดยมุ่งเน้นที่การสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและปลอดภัย ทั้งนี้ การควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในระดับนี้มีได้มุ่งหมายให้เกิดการควบคุมอย่างเข้มงวด แต่เน้นการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกผ่านกระบวนการพูดคุย การสนับสนุน และการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในครอบครัวและสังคมโดยรอบ เพื่อให้บุคคล โดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวายสามารถรู้เท่าทันภัยอาชญากรรมออนไลน์ และปรับพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคมดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 5.4

แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม

แนวทางกลยุทธ์ด้านพฤติกรรมเสี่ยง	แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม	รายละเอียด
การเตือนภัยและแชร์ประสบการณ์ในกลุ่มสังคม	1.) เปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยในครอบครัว	สร้างพื้นที่ให้สมาชิกในครอบครัวกล้าพูดคุย แชร์ประสบการณ์ได้บรรยากาศที่ปลอดภัย
	2.) ให้คำปรึกษาในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด	ให้คำแนะนำพื้นฐานเมื่อสมาชิกในครอบครัวมีข้อสงสัย หรือกำลังเผชิญสถานการณ์ที่อาจเสี่ยง
	3.) ร่วมกันช่วยตรวจสอบและคัดกรอง	ช่วยกันเช็คข้อมูลหรือข้อเสนอที่ได้รับจากโลกออนไลน์ โดยเฉพาะกรณีที่ต้องตัดสินใจเรื่องการเงินหรือข้อมูลส่วนตัว
	4.) แชร์ประสบการณ์ในกลุ่มสังคม	แชร์ความรู้ ประสบการณ์จริงในกลุ่มเพื่อน ครอบครัว หรือชุมชน เพื่อให้ผู้อื่นรู้เท่าทัน

ตารางที่ 5.4

แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม (ต่อ)

แนวทางกลยุทธ์ ด้านพฤติกรรมเสี่ยง	แนวทางการควบคุมพฤติกรรม เสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต ระดับครอบครัว ชุมชนหรือ สังคม	รายละเอียด
ส่งเสริมการใช้ อินเทอร์เน็ตอย่าง ปลอดภัย	5.) ส่งเสริมพฤติกรรมการใช้ งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย	แนะนำการตั้งค่าความปลอดภัย เสนอแนะวิธีการและให้ความรู้วิธีป้องกัน ตนเองจากการใช้งานอินเทอร์เน็ต
	6.) สร้างแบบอย่างและบรรทัด ฐานในสังคม	สร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างมี วิจารณญาณ เช่น รับผิดชอบพฤติกรรม ดิจิทัลปลอดภัยในวงกว้าง

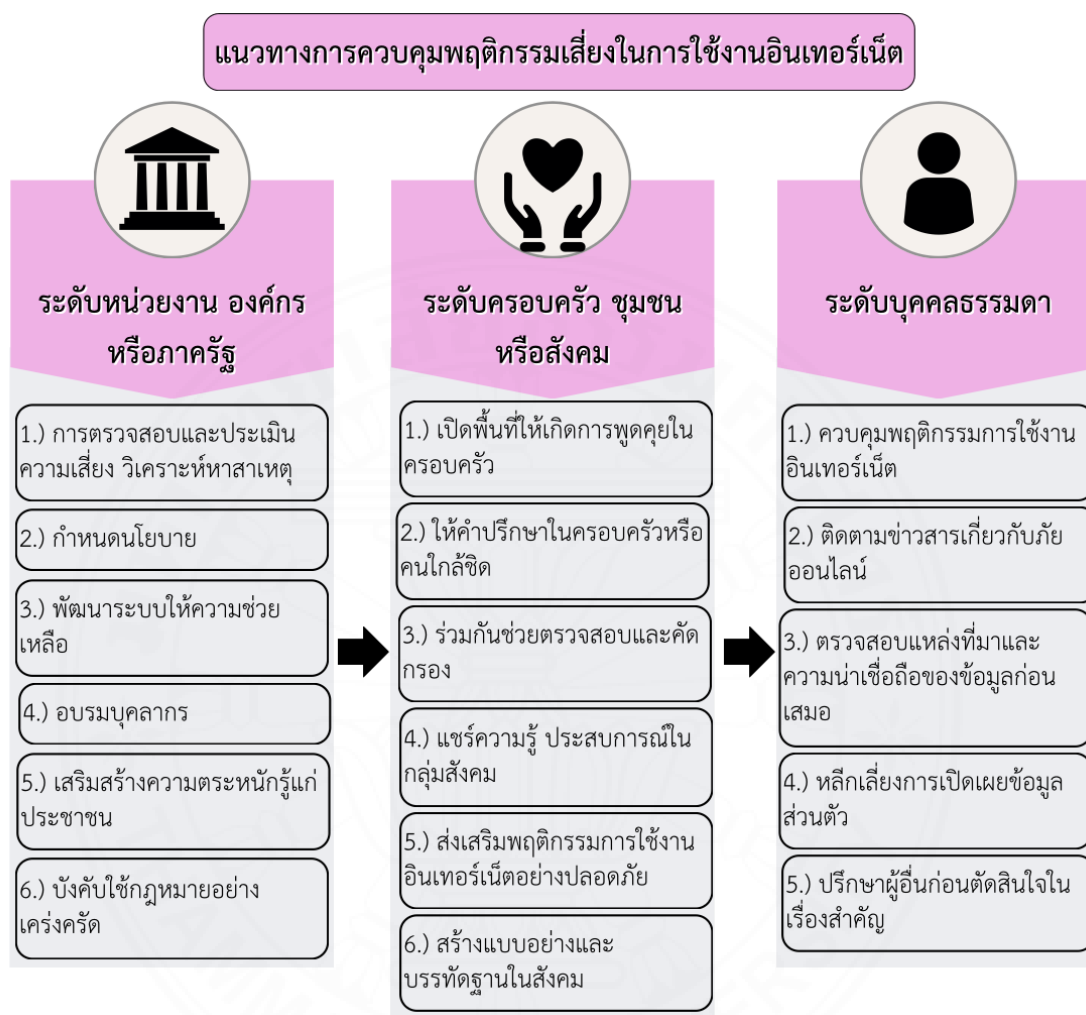
หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

จากแนวทางข้างต้น สามารถสรุปแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในระดับครอบครัว ชุมชน หรือสังคมได้ว่า เป็นกระบวนการที่ค่อย ๆ พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากครอบครัวไปสู่การสร้างวัฒนธรรมร่วมในสังคม โดยเริ่มจากการเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดได้พูดคุย ปรึกษา และได้รับคำแนะนำเบื้องต้น เมื่อบุคคลได้รับการสนับสนุนเชิงจิตใจแล้ว จึงสามารถก้าวไปสู่การมีส่วนร่วมในการคัดกรองข้อมูลและช่วยกันตรวจสอบสิ่งที่ได้รับจากอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องตัดสินใจเกี่ยวกับการเงินหรือข้อมูลส่วนตัว จากนั้นแนวทางจึงขยายไปสู่ระดับชุมชน ด้วยการส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สำหรับแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เช่น การแชร์ประสบการณ์ การพูดคุยเกี่ยวกับภัยออนไลน์ในกลุ่มเพื่อนหรือกลุ่มสังคม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ร่วมกัน และลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อในลักษณะเดียวกัน เมื่อการรับรู้เริ่มแพร่กระจายมากขึ้นในวงกว้าง จึงมีการส่งเสริมพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย โดยมีการให้ข้อมูลความรู้ วิธีป้องกันตัว และสร้างแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ท้ายที่สุด เมื่อแนวทางเหล่านี้ถูกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก็จะนำไปสู่การสร้าง “แบบอย่าง” และ “บรรทัดฐาน” ทางสังคม ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการลดพฤติกรรมที่นำไปสู่การตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ในระยะยาว

สามารถสรุปแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตได้ ดังรูปด้านล่าง

ภาพที่ 5.2

สรุปภาพรวมแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้อินเทอร์เน็ต ควรอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับบุคคลที่ต้องตระหนักถึงควบคุมพฤติกรรมการใช้งานให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม หมั่นติดตามข่าวสาร ตรวจสอบข้อมูล และหลีกเลี่ยงการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว รวมถึงการปรึกษาผู้อื่นก่อนตัดสินใจในเรื่องสำคัญ เพื่อให้เสริมสร้างพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย ระดับครอบครัวมีบทบาทที่ทำหน้าที่หล่อหลอมและส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยเริ่มจากการพูดคุยให้คำปรึกษาในครอบครัว ร่วมกันคัดกรอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งจะช่วยปลูกฝังวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ และระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐเป็นฐานสำคัญที่มีบทบาทในการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยใน

การประเมินความเสี่ยง หาสาเหตุที่แท้จริงเพื่อกำหนดนโยบายทำหน้าที่ในการวางรากฐานเชิงโครงสร้าง โดยเริ่มจากการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย การเผยแพร่ความรู้และรณรงค์ผ่านช่องทางที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย การพัฒนาเครื่องมือช่วยตรวจสอบและระบบร้องเรียนที่สะดวก รวมถึงการดำเนินการกับผู้กระทำผิดอย่างจริงจังและโปร่งใส เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้ให้ประชาชนระมัดระวังพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต

5.1.2.3 แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมวิจัย พบว่า องค์ประกอบสุดท้ายที่มีบทบาทสำคัญต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ คือ สภาพแวดล้อม ซึ่งหมายถึงรวมถึงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยารอบตัวบุคคล อาทิ สถานที่อยู่อาศัย สภาพเศรษฐกิจ แรงกดดันต่าง ๆ รวมถึงระบบสนับสนุนจากครอบครัว ชุมชนหรือสังคม ตลอดจนกลไกเชิงนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐ ที่มีหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ให้ข้อมูล และจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น หากบุคคลอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น ขาดที่ปรึกษา เผชิญความต้องการทางเศรษฐกิจ หรืออยู่ในพื้นที่ที่ขาดการเตือนภัยและเฝ้าระวัง ย่อมมีแนวโน้มทำให้ตกเป็นเหยื่อได้สูงขึ้น

(1) ระดับบุคคลธรรมดา

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับบุคคลธรรมดา โดยเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและสร้างสภาพแวดล้อมส่วนตัวที่เอื้อต่อความปลอดภัยจากการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ โดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวาย ซึ่งมักใช้ชีวิตอยู่กับเทคโนโลยีอย่างใกล้ชิดและเป็นเป้าหมายสำคัญของมิจฉาชีพ โดยผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับบุคคลธรรมดาดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 5.5

แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับบุคคลธรรมดา

แนวทางกลยุทธ์ด้านสภาพแวดล้อม	แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับบุคคลธรรมดา	รายละเอียด
จัดสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัย	1.) ตระหนักรู้ถึงบทบาทของสภาพแวดล้อม	เข้าใจว่าทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและด้านจิตใจมีผลต่อความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่อออนไลน์

ตารางที่ 5.5

แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับบุคคลธรรมดา (ต่อ)

แนวทางกลยุทธ์ ด้านสภาพแวดล้อม	แนวทางการเสริมสร้าง สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับ บุคคลธรรมดา	รายละเอียด
	2.) จัดสภาพแวดล้อมดิจิทัลให้ ปลอดภัย	ตั้งค่าความเป็นส่วนตัวส่วนตัวในบัญชีโซเชียลมีเดีย ติดตั้งเครื่องมือช่วยตรวจสอบที่จำเป็น
หลีกเลี่ยงการอยู่ ลำพังในช่วงที่ต้อง ตัดสินใจ	3.) หลีกเลี่ยงการอยู่ลำพังเมื่อ ต้องตัดสินใจ	หลีกเลี่ยงการอยู่เพียงลำพัง โดยเฉพาะ ในช่วงที่มีข้อเสนอเกี่ยวกับผลประโยชน์ หรือการให้ข้อมูลส่วนตัว

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับบุคคลธรรมดาสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยเริ่มการตระหนักรู้ถึงบทบาทสำคัญของสภาพแวดล้อม ซึ่งหมายถึงการเข้าใจว่าสภาพแวดล้อมที่บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ทั้งด้านกายภาพ เช่น สถานที่พักอาศัย หรือบริบททางเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา เช่น ความเครียด ความโดดเดี่ยว หรือแรงกดดันต่าง ๆ ล้วนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและเพิ่มความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ ต่อมาคือการจัดสภาพแวดล้อมดิจิทัลให้ปลอดภัย เช่น การตั้งค่าความเป็นส่วนตัวส่วนตัวบนสื่อสังคมออนไลน์ ไม่เผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวสู่สาธารณะ ไม่เปิดเผยรหัสผ่านใด ๆ ตลอดจนการติดตั้งเครื่องมือช่วยตรวจสอบ เช่น แอปพลิเคชันที่ช่วยตรวจสอบเบอร์โทร WHO's Call หรือบัญชีธนาคารที่มีความเสี่ยงเพื่อช่วยกรองภัยออนไลน์ตั้งแต่ต้นทาง และการหลีกเลี่ยงการอยู่ลำพังเมื่อต้องตัดสินใจโดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ต้องพิจารณาข้อเสนอที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเงินหรือข้อมูลส่วนบุคคล การมีบุคคลที่ไว้วางใจได้อยู่ร่วมในสถานการณ์นั้นหรือการขอคำปรึกษาจากคนใกล้ชิดจะช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบมากขึ้นและลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อ แนวทางทั้งสามนี้จึงถือเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในระดับบุคคล

(2) ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญในการลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ โดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวายที่มีการใช้งานเทคโนโลยีอย่าง

ต่อเนื่องและเข้มข้น แนวทางในระดับนี้มุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่มั่นคง เปิดกว้าง และเอื้อต่อการปรึกษาหารือ การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนข้อมูล การสนับสนุนทางสังคม และการเสริมสร้างบรรทัดฐานร่วมที่ช่วยลดความเสี่ยงในระดับบุคคล โดยผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคมดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 5.6

แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม

แนวทางกลยุทธ์ด้านสภาพแวดล้อม	แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม	รายละเอียด
ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว	1.) เปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยในครอบครัว	สร้างพื้นที่ให้สมาชิกในครอบครัวกล้าพูดคุย แลกเปลี่ยนประสบการณ์ได้บรรยากาศที่ปลอดภัย
สร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเจ็บเบาะแส	2.) จัดตั้งกลุ่มเตือนภัยหรือเครือข่ายภายในชุมชน	เตือนภัยและแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อขยายพื้นที่ปลอดภัยจากครอบครัวสู่ชุมชน
	3.) ส่งเสริมบทบาทของบุคคลต้นแบบในชุมชน	ผลักดันให้ผู้นำชุมชนหรือผู้มีอิทธิพลทางความคิด เป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ
	4.) สร้างแบบอย่างและบรรทัดฐานในสังคม	เมื่อพื้นที่ปลอดภัยและแนวคิดดี ๆ แพร่กระจายเพียงพอ ควรส่งเสริมให้เกิดค่านิยมที่สังคมยึดถือร่วมกัน

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

จากแนวทางข้างต้น การเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม ควรเริ่มต้นจากจุดที่ใกล้ตัวที่สุดคือครอบครัวแล้วขยายผลสู่ระดับชุมชนและสังคมในวงกว้าง โดยลำดับขั้นตอนที่เสนอไว้นั้นสะท้อนถึงกระบวนการพัฒนาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ตั้งแต่การเปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยภายในครอบครัวซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความไว้วางใจและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในบรรยากาศที่ปลอดภัยไม่มีการตัดสินกัน ต่อมาจัดตั้งกลุ่มเตือนภัยหรือเครือข่ายในชุมชนเพื่อเชื่อมโยงพื้นที่ปลอดภัยภายในครอบครัวให้กระจายออกสู่สังคมนอกตัว เมื่อเครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้นการส่งเสริมบทบาทของบุคคลต้นแบบในชุมชนจะทำให้

แนวคิดการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณถูกขับเคลื่อนอย่างมีพลังผ่านแบบอย่างที่ต้องได้ในชีวิตประจำวัน สุดท้ายเมื่อแนวคิดนี้เป็นที่แพร่หลาย ควรส่งเสริมให้เกิดการสร้างแบบอย่างและบรรทัดฐานในระดับสังคมเพื่อให้เกิดค่านิยมร่วมกันที่ยั่งยืน

(3) ระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ

ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ ซึ่งเป็นกลไกระดับโครงสร้างที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันของครอบครัว ชุมชนหรือสังคมในภาพรวม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมออนไลน์ในกลุ่มคนไทยเจนวาย โดยผู้วิจัยขอสรุปแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ ดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 5.7

แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ

แนวทางกลยุทธ์ ด้านสภาพแวดล้อม	แนวทางการเสริมสร้าง สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับ หน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ	รายละเอียด
พัฒนาระบบ ช่วยเหลือและ ประสิทธิภาพ บุคคลากร	1.) การตรวจสอบและประเมิน ความเสี่ยง วิเคราะห์สาเหตุ	ควรมีตรวจสอบพื้นที่ออนไลน์หรือกลุ่ม ผู้ใช้งานที่มีความเสี่ยงสูง วิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้เพื่อทำความเข้าใจและหาสาเหตุที่ แท้จริงในเชิงลึกเพื่อให้แก้ไข ปรับปรุง สภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงให้ตรงจุด
	2.) กำหนดนโยบาย	ออกนโยบายเน้นการคิดอย่างมีวิจารณ ญาณในสังคม เน้นการพัฒนาทักษะของ ประชาชนและการสร้างระบบสนับสนุนที่ ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมพฤติกรรมเสี่ยง จากการใช้งานอินเทอร์เน็ต ส่งเสริม ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว สนับสนุน เครื่องมือช่วยตรวจสอบ เพื่อก่อให้เกิด สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

ตารางที่ 5.7

แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐ (ต่อ)

แนวทางกลยุทธ์ ด้านสภาพแวดล้อม	แนวทางการเสริมสร้าง สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยระดับ หน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ	รายละเอียด
	3.) พัฒนาระบบให้ความ ช่วยเหลือและตรวจสอบ	จัดตั้งช่องทางรับแจ้งเหตุ แอปพลิเคชัน ช่วยตรวจสอบ หรือสื่อรณรงค์ให้ความรู้ที่ สะดวก เข้าถึงง่าย และไม่ซับซ้อน ด้วย ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับ ภาคเอกชน
	4.) อบรมบุคลากร	พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้ มีความรู้ ทักษะที่เข้าใจผู้เสียหาย และ สามารถให้ คำปรึกษาได้ อย่างมี ประสิทธิภาพ
มีการ ประชาสัมพันธ์ เตือนภัยต่อเนื่อง และทั่วถึง	4.) เสริมสร้างความตระหนักรู้ ให้แก่ประชาชน	สนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้ และ กิจกรรมรณรงค์ที่เข้าถึงง่ายและเข้าใจง่าย
บังคับใช้กฎหมาย อย่างเข้มงวดและ จริงจัง	5.) บังคับใช้กฎหมายอย่าง เคร่งครัด	ดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำ ความผิดอย่างเด็ดขาด เพื่อลดการกระทำ ผิดซ้ำหรือยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะกระทำ ผิด พร้อมประชาสัมพันธ์ผลการ ดำเนินงานอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างความ ตระหนักรู้ให้แก่ประชาชน

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

แนวทางดังกล่าวควรเริ่มจากตรวจสอบและประเมินความซึ่งหน่วยงานรัฐ
ควรมีระบบติดตามบนพื้นที่ออนไลน์ที่มีแนวโน้มเกิดภัย เช่น กลุ่มผู้ใช้งานที่เปราะบางหรือสื่อสังคม
ออนไลน์ที่พบการหลอกลวงบ่อยครั้ง เพื่อให้สามารถจัดการเชิงรุกได้ตรงจุดมากขึ้น หลังจากนั้นควรมี
การวิเคราะห์หาสาเหตุอย่างเป็นระบบ โดยรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่มี เช่น พฤติกรรมเสี่ยงของเหยื่อ

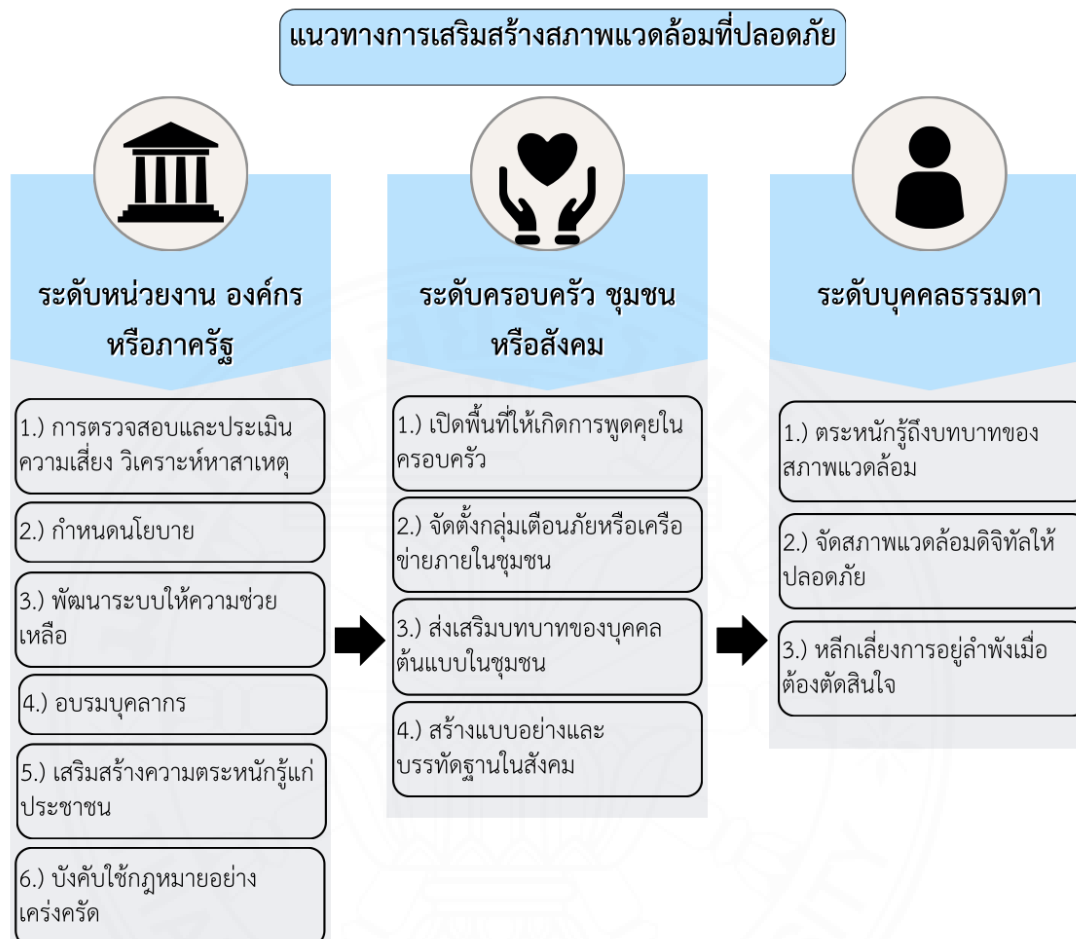
รูปแบบการหลอกลวงของมิจฉาชีพ ช่องทางที่มิจฉาชีพมักใช้ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ในการวางมาตรการที่มีประสิทธิภาพ จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการพัฒนาเครื่องมือและระบบในการช่วยเหลือ ไปจนถึงระบบแจ้งเตือนภัยแบบเรียลไทม์ ต่อมาควรมีการส่งเสริมการสร้างควรตระหนักรู้ให้แก่ประชาชน ครอบครัว ชุมชนและสังคม โดยสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายหรือกลุ่มเตือนภัยในพื้นที่ ส่งเสริมการพูดคุย การแบ่งปันประสบการณ์ และการช่วยกันตรวจสอบข้อมูล ซึ่งจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันระดับใกล้เคียงตัวอย่างเป็นรูปธรรม ท้ายที่สุด คือการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยรัฐควรดำเนินคดีต่อผู้กระทำผิดอย่างเด็ดขาด พร้อมทั้งเผยแพร่ผลการดำเนินการต่อสาธารณะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และยังเป็นกลไกสำคัญในการลดโอกาสในการกระทำผิดซ้ำหรือยับยั้งผู้ที่มีแนวโน้มจะก่อเหตุไม่ให้เกิดซ้ำ และกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงจากพฤติกรรมของตนเอง อันจะนำไปสู่สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

สามารถสรุปแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยได้ ดังรูป

ด้านล่าง

ภาพที่ 5.3

สรุปภาพรวมแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

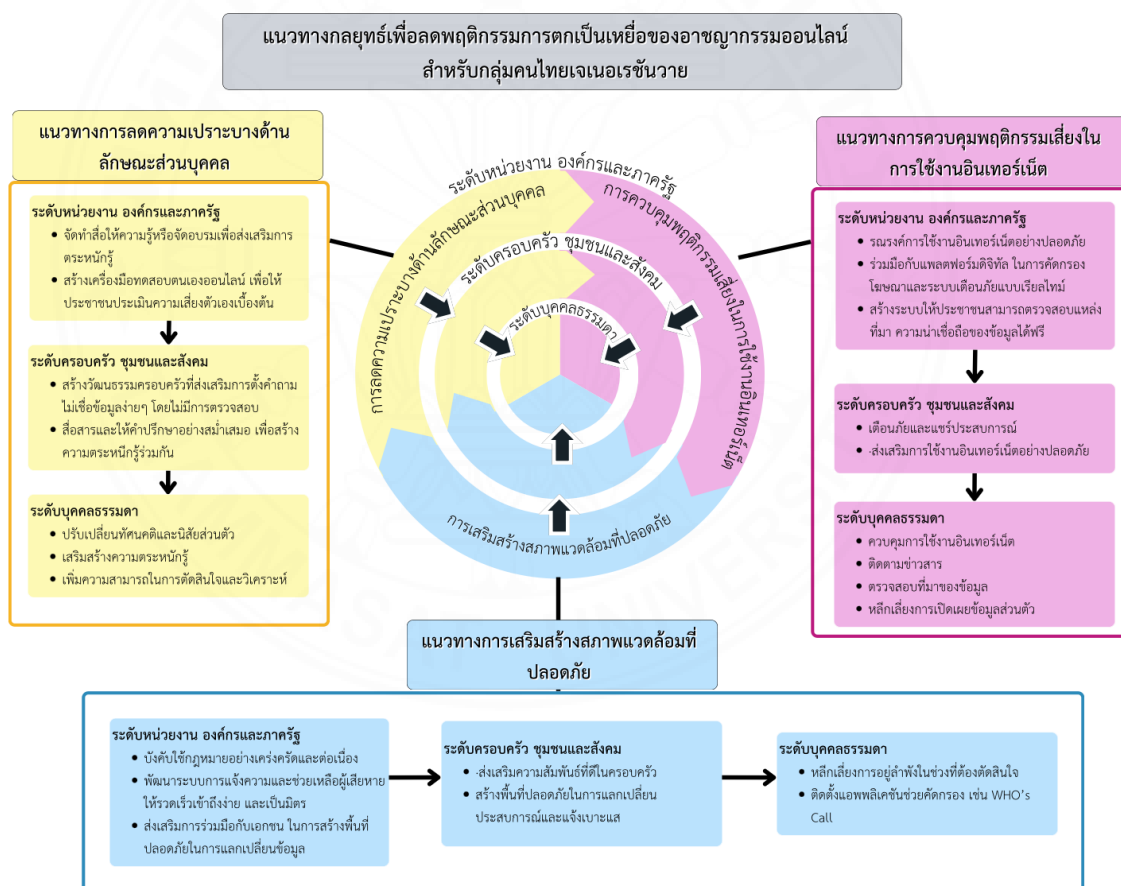
หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ควรดำเนินการอย่างบูรณาการในทุกระดับ โดยระดับบุคคลควรเริ่มจากการตระหนักรู้และจัดการสภาพแวดล้อมรอบตัวให้ปลอดภัยทั้งในชีวิตจริงและในโลกดิจิทัล ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคมควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยที่เอื้ออำนวยต่อการพูดคุย ปรัชญา แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างบรรทัดฐานการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีสติ ส่วนในระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐควรดำเนินการตั้งแต่การตรวจสอบวิเคราะห์ พัฒนาระบบเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย รวมถึงการสร้างความรู้ให้แก่ประชาชน ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนมีศักยภาพในการเป็นแนวป้องกันด่านแรก ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส การประสานความร่วมมืออย่างต่อเนื่องในทุกระดับนี้ จะเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันเชิงสภาพแวดล้อม ให้กับกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวายและลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางออนไลน์ได้อย่างยั่งยืน

สรุปแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจเนอเรชันวาย ทั้ง 3 แนวทาง ได้แก่ (1) แนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคล, (2) แนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต และ (3) แนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกระดับ ทั้งในระดับบุคคลธรรมดา, ระดับครอบครัว ชุมชนหรือสังคม และระดับหน่วยงาน องค์กรหรือภาครัฐดังรูปภาพด้านล่าง

ภาพที่ 5.4

สรุปแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจเนอเรชันวาย

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

โดยแนวทางการลดความเปราะบางด้านลักษณะส่วนบุคคลมีเป้าหมายในการเสริมสร้างความแข็งแกร่งจากภายในตัวบุคคล เพื่อให้บุคคลตระหนักรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติ

ความคิด และความเชื่อ เพื่อให้บุคคลสามารถพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล เพื่อให้บุคคลสามารถประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ ซึ่งแนวทางนี้ถือเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งผลโดยตรงการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ต หากบุคคลมีลักษณะนิสัยที่รอบคอบ มีสติไม่หลงเชื่อง่าย ย่อมสามารถควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงได้ดีขึ้นและเลือกใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างปลอดภัย ในขณะที่เดียวกันแนวทางการควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานอินเทอร์เน็ตก็จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนเอื้ออำนวยจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมปลอดภัย ซึ่งหมายถึงการออกแบบบริบทแวดล้อมที่ช่วยเอื้อให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตและตัดสินใจได้อย่างมีสติ โดยเริ่มต้นจากการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการตัดสินใจอย่างมีสติ เช่น การจัดพื้นที่อยู่อาศัยที่ปลอดภัยและมีการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ตลอดจนสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลที่มีการตั้งค่าความปลอดภัยหรือติดตั้งเครื่องมือเพิ่มเติมเพื่อลดความเสี่ยง และสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา ไม่ว่าจะเป็นบรรยากาศภายในครอบครัวที่เปิดรับฟัง การมีระบบเตือนภัยในชุมชนหรือโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น ช่องทางตรวจสอบ แอปพลิเคชัน หรือการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบของแนวทางการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ไม่เพียงแต่ช่วยลดแรงกดดัน แต่ยังสนับสนุนให้บุคคลสามารถใช้วิจารณญาณและตัดสินใจได้อย่างมีสติรอบคอบมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการลดลักษณะที่เปราะบางภายในบุคคล และสามารถทำให้ควบคุมพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตได้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุป ทั้งสามแนวทางกลยุทธ์ต่างทำหน้าที่เกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ การดำเนินการเพียงแนวทางใดแนวทางหนึ่งอาจช่วยลดความพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ได้บางส่วน แต่หากสามารถขับเคลื่อนทั้งสามแนวทางควบคู่กันอย่างบูรณาการ จะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการในระดับบุคคลให้มากที่สุด เนื่องจากบุคคลคือผู้ที่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับการความเสี่ยงในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ หากบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถประเมินสถานการณ์ด้วยตนเองได้อย่างรอบคอบ เป็นการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันภายในบุคคลช่วยให้บุคคลสามารถใช้สติและวิจารณญาณในการเผชิญความเสี่ยงในโลกออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะท้ายที่สุดแล้ว ต่อให้ระดับครอบครัว ชุมชนหรือระดับหน่วยงานภาครัฐจะมีระบบสนับสนุนเข้มแข็งเพียงใด หากบุคคลไม่มีภูมิคุ้มกันทางความคิด ขาดสติไตร่ตรอง หรือไม่มีทักษะในการวิเคราะห์ ก็ยังคงตกเป็นเหยื่อได้อีก ดังนั้น การพัฒนาในระดับบุคคลจึงถือเป็นหัวใจของการลดพฤติกรรมเสี่ยงอย่างแท้จริง เพราะเมื่อบุคคลมีความเข้มแข็งจากภายในแล้ว ระบบสนับสนุนอื่น ๆ จะสามารถทำหน้าที่ส่งเสริมและขยายผลต่อเนื่องไปในระดับสังคมต่อไป

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า กลุ่มคนเจนเนอเรชันวายที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีการศึกษาที่ดี มีหน้าที่การงานมั่นคง และมีรายได้ค่อนข้างสูง ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานของ ทศพล ทรรศนกุลพันธ์ (2562) ที่พบว่าเหยื่ออาชญากรรมส่วนมากมีการศึกษาดี หน้าที่การงานมั่นคง และมีทรัพย์สิน และบทความของ ธนากร ไทยพาณิชย์ (2561) ที่กล่าวถึงกลุ่มคนเจนเนอเรชันวายว่าเป็นกลุ่มคนที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยี อีกทั้งยังเป็นยุคที่เศรษฐกิจเติบโต ทำให้เป็นกลุ่มคนที่มีรายได้ค่อนข้างสูง รูปแบบการอาชญากรรมออนไลน์ที่คนไทยเจนนายถูกหลอกมากที่สุดคือ การหลอกซื้อขายสินค้าหรือบริการออนไลน์ โดยเหยื่อมักสูญเสียเงินไปโดยไม่ได้รับสินค้าหรือบริการตามที่ได้ตกลงไว้ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับรายงานจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2567) และ ธน หาพิพัฒน์ (2567) ที่ระบุว่าการหลอกลวงในรูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบที่มีการร้องเรียนสูงสุดในประเทศไทย นอกจากนี้ ยังพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากมีประสบการณ์การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์มากกว่าหนึ่งครั้งและหนึ่งรูปแบบ บางรายตกเป็นเหยื่อซ้ำในเรื่องเดิม บางรายตกเป็นเหยื่อในรูปแบบอื่นที่อาจจะเกี่ยวเนื่องหรือไม่เกี่ยวเนื่องกับรูปแบบแรกก็ตาม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของการตกเป็นเหยื่อซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ Farrell and Pease (2014) ที่ชี้ให้เห็นว่าเหยื่อกลุ่มเดิมมีโอกาสตกเป็นเหยื่อซ้ำ โดยเฉพาะกับผู้ที่มียุทธศาสตร์ที่เอื้ออำนวยหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้มีโอกาสผิดพลาดซ้ำ และการตกเป็นเหยื่อครั้งแรกเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มโอกาสในการตกเป็นเหยื่ออีกครั้งในอนาคต จากข้อมูลพบว่ากลุ่มคนเจนเนอเรชันวายมีพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงและมีความคุ้นชินกับการทำธุรกรรมทางการเงินผ่านช่องทางดิจิทัล จนอาจทำให้ละเลยการตรวจสอบ จากลักษณะดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความคุ้นเคยเทคโนโลยีอาจไม่ใช่เกราะป้องกันภัย แต่กลับกลายเป็นช่องทางที่ทำให้มีเจตนาเข้าไปเหยื่อได้ง่ายขึ้น ข้อค้นพบนี้มีความขัดแย้งกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา สามารถ (2566) ที่ศึกษาการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในผู้สูงอายุ โดยชี้ให้เห็นว่าหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่อ คือความไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับรายงานของ GASA (2022) ที่กล่าวถึงการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ไม่ได้จำกัดแต่เพียงแค่ผู้สูงอายุหรือกลุ่มคนที่ไม่คุ้นชินกับการใช้งานเทคโนโลยี ปัจจุบันมีแนวโน้มกลุ่มคนอายุน้อยที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีและใช้บริการออนไลน์เป็นประจำตกเป็นเหยื่อมากขึ้น

จากการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลทุกคนต่างรับรู้และยอมรับว่าตนเองมีมีลักษณะนิสัยบางประการที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ เช่น ความใจร้อน ความอยากได้ อยากมี ความมั่นใจในตัวเองสูง และการเชื่อคนง่าย ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจโดยขาดการไตร่ตรอง โดยเฉพาะเมื่อพบข้อเสนอที่

น่าสนใจหรือมีแรงกดดันจากผู้หลอกลวง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ใหญ่ช่วงวัยทำงานที่คุ้นชินกับการจัดการเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองและการตระหนักรู้เกี่ยวกับภัยออนไลน์ถือเป็นอีกสิ่งสำคัญที่เพิ่มความเปราะบางต่อการตกเป็นเหยื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลิสสุภา พจนะลาวัฒน์ (2560) ที่กล่าวถึงปัจจัยในการตกเป็นเหยื่อแฮกเกอร์ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของเหยื่อ ได้แก่ ความโลภ ความไม่รู้ การไม่ตรวจสอบข้อมูล และการขาดการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ และงานของ ธัญพิชชา สามารถ (2566) ได้ศึกษาการหลอกลวง 4 รูปแบบในผู้สูงอายุ พบว่าสาเหตุที่เหมือนกันคือ “การรู้ไม่เท่าทันการหลอกลวง” ซึ่งมีรากฐานมาจากความไม่รู้หรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของการหลอกลวง

ในด้านพฤติกรรม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่ถี่จนแทบจะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการสื่อสาร ความบันเทิง หรือซื้อของออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2567) ที่ระบุว่าประชากรไทยมากกว่าร้อยละ 80 มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ โดยใช้เพื่อการสื่อสาร ทำธุรกรรมทางการเงิน ซื้อขายออนไลน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากขาดการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียด ไม่ติดตามข่าวสารภัยออนไลน์ และไม่ปรึกษาผู้อื่นก่อนดำเนินการ และงานวิจัยของ Oksanen and Keipi (2013) ที่ได้ศึกษาอาชญากรรมทางไซเบอร์ต่อเยาวชนเจนวายในประเทศฟินแลนด์ โดยกล่าวว่าสาเหตุอาจมาจากพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตและช่องทางออนไลน์ที่มีความเสี่ยง

ขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมทั้งในระดับครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ล้วนมีอิทธิพลต่อลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ในครอบครัวและการขาดที่ปรึกษา ผู้ให้ข้อมูลหลายรายมักอยู่คนเดียวในช่วงเวลาที่ต้องตัดสินใจ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถประเมินสถานการณ์นำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Oksanen and Keipi (2013) ที่กล่าวถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวจะสามารถช่วยลดอัตราการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมลงได้ นอกจากนี้ หลายรายประสบกับประสบการณ์เชิงลบจากการเข้าแจ้งความ เช่น การถูกเพิกเฉย การถูกพูดจาซ้ำเติม หรือการดำเนินคดีที่ล่าช้าและขาดความคืบหน้า ส่งผลให้หลายคนเลือกไม่แจ้งความแม้จะตกเป็นเหยื่อก็ตาม เพราะมองว่าตนคงไม่ได้รับความเป็นธรรม สอดคล้องกับ รายงานของ ทศพล ทรรศนกุลพันธ์ (2562) ที่กล่าวถึงเหยื่อเข้าใจว่าการแจ้งความไม่เกิดประโยชน์อะไรเพราะไม่น่าจะดำเนินคดีกับอาชญากรได้ จึงมีเหยื่อเพียงแค่จำนวนน้อยเท่านั้นที่เลือกจะแจ้งความ

เมื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ภาพรวมทั้งหมด จะเห็นได้พฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ในกลุ่มคนไทยเจนเอเรชันวายมิได้เกิดจากปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงลำพัง หากแต่เป็นผลมาจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีซึ่งกันและกัน (Reciprocal

Determinism) ของ Jaishankar (2011) ที่อธิบายถึงการเกิดพฤติกรรมของแต่ละบุคคลเกิดขึ้นจากการโต้ตอบกันระหว่างบุคคล พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ทฤษฎีกิจวัตรประจำวันหรือปกตินิสัย (Routine Activity Theory) ของ Cohen and Felson (1979) อ้างถึงโดย ัญพิชชา สามารถ (2566) ที่อธิบายถึงการเกิดอาชญากรรมเกิดขึ้นได้เมื่อมีเป้าหมายที่เหมาะสม ผู้กระทำผิดที่มีแรงจูงใจ และการขาดผู้พิทักษ์ที่มีประสิทธิภาพ และทฤษฎีการเปิดรับตามรูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle-Exposure Theory) ของ Hindelang et al., (1978) อ้างถึงใน Jaishankar (2011) และ พลิสสุภาพจนะลาวัณย์ (2560) ที่กล่าวถึงสิ่งที่เหยื่อเลือกในการดำเนินชีวิตมีผลต่อการตกเป็นเหยื่อ ซึ่งสอดคล้องแนวคิดของ สุตสงวน สุธีสร (2547) ที่กล่าวถึงสาเหตุการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม 6 ประเด็น ได้แก่ พฤติกรรม บุคลิกภาพ ลักษณะทางชีวภาพ สถานที่ สภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม การบูรณาการทฤษฎีเหล่านี้ออกมาสู่การพัฒนาแนวทางกลยุทธ์ทั้งสามแนวทางที่สอดคล้องกัน โดยแนวทางทั้ง 3 แนวทาง ล้วนเป็นแนวทางที่ไม่ได้แยกขาดจากกันอย่างสิ้นเชิง หากแต่มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกันในลักษณะบูรณาการดังรูปด้านล่าง

ภาพที่ 5.5

สรุปความเกี่ยวเนื่องกันของแนวทางกลยุทธ์ทั้ง 3 แนวทางเพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเอเรชั่นวาย

หมายเหตุ. จากการสรุปโดยผู้วิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในหลากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไป ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้ในการริเริ่ม พัฒนา ปรับปรุง หรือต่อยอดแนวทางการดำเนินงานและมาตรการป้องกันและแก้ไขให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะช่วยลดโอกาสในการตกเป็นเหยื่อและยกระดับความสามารถในการเผชิญกับภัยอาชญากรรมออนไลน์ โดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย ให้สามารถตระหนักถึงลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเสี่ยง รวมทั้งสามารถพัฒนาทักษะการตัดสินใจ การวิเคราะห์ข้อมูล และการป้องกันตนเองในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม ครอบครัวสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เสริมสร้างบทบาทในการให้คำปรึกษา สนับสนุนการตัดสินใจที่รอบคอบ ซึ่งเป็นอีกกลไกสำคัญในการลดความเปราะบางของสมาชิกในครอบครัว ขณะที่ชุมชนสามารถใช้แนวทางดังกล่าวในการเฝ้าระวังภัยออนไลน์รวมถึงการสร้างแบบอย่างบรรทัดฐานที่ดีเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในสังคมร่วมกัน นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปกำหนดนโยบาย หรือพัฒนามาตรการป้องกันอาชญากรรมออนไลน์ที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมายมากยิ่งขึ้น และนำไปใช้พัฒนาระบบการให้ความช่วยเหลือเหยื่อให้เหมาะสม รวมถึงใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในอนาคต เพื่อขยายขอบเขตความรู้ด้านพฤติกรรมและการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ในกลุ่มประชากรที่หลากหลายขึ้น และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบภัยคุกคามทางเทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.3 ข้อจำกัดในงานวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนั้น ข้อมูลที่ได้อาจไม่สามารถสะท้อนภาพรวมของประสบการณ์หรือพฤติกรรมของกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวายทั้งหมดได้อย่างครอบคลุม

นอกจากนี้ งานวิจัยมุ่งเน้นเฉพาะกลุ่มที่เคยตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ จึงอาจยังไม่ครอบคลุมมุมมองของกลุ่มที่ไม่เคยตกเป็นเหยื่อหรือกลุ่มที่มีภูมิคุ้มกันทางดิจิทัลในระดับสูง อีกทั้งยังมีข้อจำกัดด้านเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้ไม่สามารถศึกษาความหลากหลายของประสบการณ์ได้ในวงกว้างเท่าที่ควร ข้อจำกัดด้านเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำให้การศึกษานี้ยังไม่ครอบคลุมประสบการณ์ที่หลากหลายเท่าที่ควร

อีกหนึ่งข้อจำกัดที่พบคือ ผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อหลายคนรู้สึกอาย ไม่กล้าบอกเล่าหรือเปิดเผยรายละเอียดของเหตุการณ์ที่ตนประสบ ส่งผลให้การรวบรวมข้อมูลดำเนินไปค่อนข้างล่าช้า

5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

จากข้อจำกัดที่พบในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในอนาคต ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มบุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์ แต่ยังไม่เคยถูกหลอกลวง เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยหรือกลไกที่ช่วยให้บุคคลเหล่านี้สามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงได้ อาจช่วยในการพัฒนาแนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันในระดับบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในด้านช่วงอายุของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จึงเสนอให้การศึกษาครั้งถัดไปควรศึกษากับช่วงอายุของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น
3. ควรขยายจำนวนผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการศึกษา และสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างได้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

กฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ

พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566. (16 มี.ค. 2566). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 140 ตอนที่ 14ก. หน้า 1

หนังสือและบทความในหนังสือ

โจวานา เคอร์บาลิจา. (2558). *AN INTRODUCTION TO INTERNET GOVERNANCE* เปิดประตูสู่การอภิบาลอินเทอร์เน็ต (พิภพ อุดมอิทธิพงศ์, ฉบับแปล). มุลนิธิเพื่ออินเทอร์เน็ตและวัฒนธรรมพลเมือง.

ชาย โพธิ์สิตา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

โยธิน ศันสนยุทธ. (2533). *จิตวิทยา*. ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*. นานมีบุ๊คส์.

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน). (2559). *NEW GEN IS NOW คนรุ่นใหม่คือพลังแห่งอนาคต*. โคคูณ แอนด์ โค.

สุดสงวน สุธีสร. (2547). *อาชญาวิทยา*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บทความวารสาร

พัชรี ชมภูคำ, และ ณัฐธิดา จักรภีศรีสุข. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงาน: กรณีศึกษาเปรียบเทียบคนเจนเนอเรชัน Y และคนเจนเนอเรชัน Z ในเขตกรุงเทพมหานคร. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์*, 42(3), 1-18.

วิทยานิพนธ์

กชพรรณ มณีภาค. (2562). *การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากการกระทำผิดในโลกอินเทอร์เน็ต: กรณีศึกษาการรังแกกันในโลกไซเบอร์ ในรูปแบบการคุกคามทางเพศในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula Digital Collections. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3600/>

- ธัญพิชชา สามารถ. (2566). *การตกเป็นเหยื่อทางไซเบอร์ของผู้สูงอายุ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula Digital Collections. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/6716/>
- พลิสสุภา พงนะลาวัณย์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจ: ศึกษากรณีแชร์ลูกโซ่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula Digital Collections. <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/2093/>

รายงานทางเทคนิค

- ทศพล วรรณกุลพันธ์. (2562). *ข้อจำกัดของกระบวนการยุติธรรมเพื่อป้องกันและปราบปรามพิกาวาสอาชญากรรม (Romance Scam) และแนวทางสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน*. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <https://www.law.cmu.ac.th/law2011/journal/e1586790886.pdf>
- ธน หาพิพัฒน์. (2567). *การศึกษาศถานการณ์การถูกหลอกลวงผ่านช่องทางออนไลน์: กรณีศึกษาประชาชนอายุ 15-79 ปีไปทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ*. คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. <https://www.econ.chula.ac.th/download/research/Nualnoi/02-ธน-สถานการณ์การหลอกลวงผ่านช่องทางออนไลน์-final.pdf>

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2556). *Smart Social Media รู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์*. <https://www.mdes.go.th/content/download-detail/2963>
- คมเพชร กรองกระจ่าง. (2566). *รวมมิชฯ ภัยการเงินออนไลน์รอบโลก*. ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/bot-magazine/Phrasiam-66-3/globaltrend_financialfraud.html
- ธนาคารไทยพาณิชย์. (2561). *Gen Y นี่เยอะกว่าทุก Generation จริงหรือ?*. <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/life-style/geny-more-debts>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *กลโกงออนไลน์อื่น ๆ*. <https://www.bot.or.th/th/satang-story/fraud/online-crime.html>

- สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ. (2562). แนวปฏิบัติ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ.2562. <https://www.presscouncil.or.th/regulation/9006>
- สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2560). กรอบแนวทางในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ. <https://www.oja.go.th/wp-content/uploads/2018/02/Contents.pdf>
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2567). สถิติอาชญากรรมไซเบอร์. <https://thaipoliceonline.go.th>
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2556). สื่อสังคม. <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=สื่อสังคม-๔-ตุลาคม-๒๕๕๖>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). จำนวนประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไป จำแนกตามการใช้งานอินเทอร์เน็ต/โทรศัพท์มือถือ การมีโทรศัพท์มือถือ กลุ่มอายุ และเขตการปกครอง พ.ศ. 2565. <https://www.nso.go.th>
- สำนักงานพระธรรมนูญทหาร. (2566). สรุปสาระสำคัญพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. 2566. <https://oja.rtarf.mi.th/new/index.php/2020-10-07-03-16-30/2021-02-17-06-41-28/255-2023-03-24-07-17-06>
- วรรณวิ พลุพอกสิน. (2566). การวิจัยเชิงคุณภาพ: ข้อควรพิจารณาต่อการกำหนดขนาดผู้ให้ข้อมูล. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://socadmin.tu.ac.th/uploads/socadmin/file_knowledge/_%20ข้อควรพิจารณาต่อการทำ.pdf
- อนุรักษ์ วัฒนธรรวรงค์. (2561). ชนรุ่น (Generation). GotoKnow. <https://www.gotoknow.org/posts/644544>

Books

- Farrell, G., & Pease, K. (2014). Repeat victimization. In G. Bruinsma & D. Weisburd (Eds.), *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice* (pp. 4371–4381). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5690-2_128
- Jaishankar, K. (2008). Space transition theory of cyber crimes. In *Crimes of the Internet* (pp. 283–301). Prentice Hall.
- Jaishankar, K. (2011). *Cyber Criminology: Exploring Internet Crimes and Criminal Behavior*. Routledge. <https://doi.org/10.1201/b10718>
- Strauss, W., & Howe, N. (1991). *Generations: The history of America's future, 1584 to 2069*. William Morrow and Company.

Journal Articles

- Bolton, R. N., Parasuraman, A., Hoefnagels, A., Migchels, N., Kabadayi, S., Gruber, T., Komarova Loureiro, Y., & Solnet, D. (2013). Understanding Generation Y and their use of social media: a review and research agenda. *Journal of Service Management*, 24(3), 245-267. <https://doi.org/10.1108/09564231311326987>
- Borwell, J., Jansen, J., & Stol, W. (2022). The Psychological and Financial Impact of Cybercrime Victimization: A Novel Application of the Shattered Assumptions Theory. *Social Science Computer Review*, 40(4), 933-954. <https://doi.org/10.1177/0894439320983828>
- Button, M., McNaughton Nicholls, C., Kerr, J., & Owen, R. (2014). Online frauds: Learning from victims why they fall for these scams. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 47, 391-408. <https://doi.org/10.1177/0004865814521224>
- Jaiswal, T. (2023). The Impact Of Cybercrime On The Indian Economy And Society. *International Journal of Creative Research Thoughts (IJCRT)*, 11(7), 369-375. <https://ijcrt.org/papers/IJCRT2307276.pdf>
- Keipi, T., Kaakinen, M., Oksanen, A., & Räsänen, P. (2017). Social Tie Strength and Online Victimization: An Analysis of Young People Aged 15–30 Years in Four Nations. *Social Media + Society*, 3(1). <https://doi.org/10.1177/2056305117690013>
- Oksanen, A., & Keipi, T. (2013). Young people as victims of crime on the internet: A population-based study in Finland. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 8, 298-309. <https://doi.org/10.1080/17450128.2012.752119>
- Twenge, J. M., & Campbell, S. M. (2011). Generational differences in psychological traits and their impact on the workplace. *IEEE Engineering Management Review*, 39(2), 72-84. <https://doi.org/10.1109/EMR.2011.5876178>

Website

ACI Worldwide. (2023). *IT'S PRIME TIME FOR REAL-TIME 2023*. <https://go.aciworldwide.com/rs/030-ROK-804/images/2023-Prime-Time-for-Real-Time-Report.pdf>

Business Wire. (2022). *GASA's Study Reveals \$55.3 Billion Lost in Scams Worldwide*. <https://www.businesswire.com/news/home/20221006005571/en/GASAs-Study-Reveals-55.3-Billion-Lost-in-Scams-Worldwide>

Fleming, C. (2023). Qualitative Methods for the Quantitatively Inclined. *Center for Engaged Learning (blog)*. <https://www.centerforengagedlearning.org/qualitative-methods-for-the-quantitatively-inclined/>

The Global Anti Scam Alliance (GASA). (2022). The Global State of Scams. <https://flashstart.com/wp-content/uploads/2022/10/scam-insights-flashstart.pdf>

Internet Society. (2017). *A Brave New World: How the Internet Affects Societies*. *Internet Society*. <https://www.internetsociety.org/wp-content/uploads/2017/08/MeetingSummary.BraveNewWorld.pdf>

Lewis, J. A. (2018). *Economic Impact of Cybercrime*. Center for Strategic and International Studies (CSIS). <https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/economic-impact-cybercrime.pdf>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือสำหรับผู้วิจัย

Checklist ในการสัมภาษณ์แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทาง
ออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเอเรชั่นวาย

สถานที่สัมภาษณ์ : _____

วันและเวลาที่สัมภาษณ์: _____

คำถาม	ส่วน	จดบันทึก
ชื่อ หรือ นามแฝง	ข้อมูลส่วนบุคคล	
เพศ		
เจนเอเรชั่นวาย อายุ		
การศึกษาสูงสุด		
อาชีพ รายได้		
รูปแบบที่ถูกหลอกลวง ..ซื้อขายสินค้า .. โอนเงินเพื่อทำงาน .. กู้เงิน .. ลงทุน .. แก๊ง Call center	ข้อมูลส่วนบุคคล	
ลักษณะส่วนบุคคล - บุคลิก -นิสัย - ความรู้เรื่องภัย / เกิดเหตุแล้ว ต้องทำอย่างไร - ความคิด ความเชื่อ - ความสามารถในการวิเคราะห์	พฤติกรรมตกเป็น เหยื่ออาชญากรรม ออนไลน์	

คำถาม	ส่วน	จดบันทึก
- รับฟังคำเตือนคนอื่นใหม่ / มั่นใจในตัวเอง		
พฤติกรรมเสี่ยง - วัตถุประสงค์การใช้งาน อินเทอร์เน็ต - ความถี่ / ช่วงเวลา - มีการติดตามข่าวสาร - มีการตรวจสอบแหล่งที่มา - การตัดสินใจยอมรับความ เสี่ยงเอง	พฤติกรรมการตกเป็น เหยื่ออาชญากรรม ออนไลน์	
สภาพแวดล้อม - วิธีการของมิจาชีพ - ช่องทาง/เว็บไซต์ที่โดนหลอก - สภาพเศรษฐกิจ - ตอนโดนหลอกอยู่ที่ไหน - อยู่คนเดียว / มีคนอยู่ด้วย - ความสัมพันธ์กับครอบครัว เพื่อน / คนใกล้ชิด - ปรึกษาได้ไหม		
ผลกระทบ .. เงิน - มูลค่า _____ .. จิตใจ .. ร่างกาย .. อื่น ๆ	ประสบการณ์	
การแจ้งความ .. แจ้ง - ขั้นตอนการดำเนินงาน - จับคนร้ายได้หรือไม่		

คำถาม	ส่วน	จัดบันทึก
- ได้รับความเป็นธรรมหรือไม่ ..ไม่แจ้ง - เพราะเหตุใด		
ขอเสนอแนะ - บทบาทของบุคคลธรรมดา วิธีการป้องกันตัวเอง / ทำ อย่างไรไม่ให้ตกเป็นเหยื่อ - บทบาทของครอบครัว ชุมชน และสังคม - บทบาทของหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ - อื่นๆ	แนวทางกลยุทธ์	

ภาคผนวก ข
คำอธิบายองค์ประกอบจากแนวคิดเพื่อการสัมภาษณ์

ตารางที่ ข.1

แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อการหลอกลวงทางออนไลน์ (Victimization)

รหัส	องค์ประกอบของรูปแบบการ ถูกหลอกลวง	คำอธิบาย
V1	การถูกหลอกให้ซื้อสินค้า/ บริการ	ซื้อสินค้า/บริการ แต่ไม่ได้รับสินค้า/บริการ หรือ ได้รับ สินค้า/บริการแต่ไม่ตรงตามที่โฆษณาหรือตกลงไว้
V2	การถูกหลอกให้โอนเงินเพื่อ ทำงาน	การรับข้อเสนองานผ่านทางออนไลน์ที่ต้องมีการโอน เงินให้ผู้ว่าจ้างล่วงหน้า แต่สุดท้ายไม่ได้งานตามที่ ต้องการ
V3	การถูกหลอกให้กู้เงิน	การได้รับข้อเสนอให้กู้เงินที่มีเงื่อนไขไม่สมเหตุสมผล มี การเก็บความดำเนินการล่วงหน้า แต่ไม่ได้รับเงินกู้ ตามที่ตกลงไว้
V4	การถูกหลอกให้ลงทุน	การลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แคร่ลูกโซ่, หลอกนำ เงินไปลงทุนให้อาจมีการวาดอ้างว่าจะได้ผลตอบแทนที่ เกินจริง
V5	การถูกข่มขู่ผ่านทางโทรศัพท์	การโทรมาข่มขู่เพื่อให้โอนเงินหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เช่น การอ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ, ปลอมเสียงเป็นลูก เพื่อเรียกค่าไถ่

ตารางที่ ข.2

แนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น (Affect)

รหัส	องค์ประกอบของความตระหนักรู้	คำอธิบาย
A1	ด้านร่างกาย	ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับร่างกาย เช่น ถูกทำร้าย ได้รับบาดเจ็บ เกิดอุบัติเหตุ หรือความเครียดที่นำไปสู่การป่วย
A2	ด้านทรัพย์สิน	ความเสียหายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่มีมูลค่าทางการเงิน หรือการสูญเสียข้อมูลส่วนตัวที่มีความสำคัญ เช่น รหัสผ่าน, ข้อมูลส่วนบุคคล, หมายเลขบัตรประชาชน
A3	ด้านจิตใจ	ผลกระทบทางจิตใจ เช่น ความเครียด, ความรู้สึกไม่เชื่อมั่นในการทำงาน, ความอับอายจากการตกเป็นเหยื่อ
A4	ด้านอื่น ๆ	ผลกระทบในมิติอื่นที่ไม่ครอบคลุมในหัวข้อที่กล่าวมาข้างต้น เช่น ความสัมพันธ์กับคนที่ครอบครัวที่แย่ง, เวลาที่สูญเสียไปในการแก้ปัญหา, เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

ตารางที่ ข.3

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลต่อพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (Personal Factors)

รหัส	องค์ประกอบของลักษณะส่วนบุคคล	คำอธิบาย
P1	บุคลิกและลักษณะนิสัย	บุคลิกและลักษณะนิสัยของแต่ละบุคคล เช่น เชื้อคนง่าย / มั่นใจในตัวเองสูง
P2	ความรู้	ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการหลอกลวงทางออนไลน์ และวิธีป้องกันตัว
P3	ทักษะความสามารถส่วนบุคคล	ความสามารถในการคิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ
P4	ความเชื่อส่วนบุคคล	ความคิดเห็นส่วนตัว ความมั่นใจในความสามารถของตนเองในการตัดสินใจ

ตารางที่ ข.4

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (Behavioral Factors)

รหัส	องค์ประกอบของปัจจัยด้านพฤติกรรม	คำอธิบาย
B1	วัตถุประสงค์ในการใช้งาน	ลักษณะการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตเพื่อวัตถุประสงค์ใด เช่น ซื้อสินค้าออนไลน์, ใช้งานโซเชียลมีเดียเพื่อความบันเทิง, เล่นเกมส์, หรือทำงาน
B2	ความถี่ในการใช้งาน	จำนวนชั่วโมงระยะเวลาเฉลี่ยต่อวันที่ใช้เทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ต
B3	ช่วงเวลาในการใช้งาน	ระยะเวลาหรือช่วงเวลาในแต่ละวันที่มีการใช้งาน เข้า
B4	การปฏิบัติเพื่อป้องกันตัวจากภัยออนไลน์	พฤติกรรมที่ช่วยลดความเสี่ยง เช่น การตั้งรหัสผ่านให้แข็งแรง

ตารางที่ ข.5

แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมต่อพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (Environmental Factors)

รหัส	องค์ประกอบของ	คำอธิบาย
E1	ผู้กระทำความผิด	ความตั้งใจของผู้กระทำความผิด วิธีการที่ใช้ในการหลอกลวง
E2	สถานที่	ช่องทาง เว็บไซต์ ที่เกิดเหตุการณ์หลอกลวง
E3	สภาพเศรษฐกิจและสังคม	ความจำเป็นหรือความต้องการในการใช้เงินจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมทำให้เพิ่มความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อ
E4	ครอบครัว เพื่อน และคนรู้จัก	บุคคลที่สามารถให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำได้
E5	การให้ความรู้จากหน่วยงานรัฐหรือองค์กรเอกชน	การจัดอบรมหรือรณรงค์เรื่องความปลอดภัยทางออนไลน์

ตารางที่ ข.6

แนวคิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ (Suggestion)

รหัส	องค์ประกอบของ	คำอธิบาย
S1	ระดับบุคคลธรรมดา	ข้อเสนอแนะที่เน้นแนวทางในระดับบุคคล เช่น การปรับเปลี่ยนความคิด ทักษะ และพฤติกรรมของบุคคล
S2	ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคม	ข้อเสนอแนะที่เน้นบทบาทของครอบครัว ชุมชนและสังคม เช่น การแบ่งปันข้อมูล การสนับสนุนทางอารมณ์ วัฒนธรรม
S3	ระดับหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ	ข้อเสนอแนะที่เน้นบทบาทของหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ ในการสนับสนุนและส่งเสริมต่อการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เช่น การบังคับใช้กฎหมาย

ภาคผนวก ค

หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย

แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์
สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย

ชื่อนักวิจัย: นางสาวฐิติรัตน์ สีขรีไพศาล
นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวัตกรรมการทางธุรกิจ
โครงการปริญญาโทออนไลน์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
เลขทะเบียนนักศึกษา 6733140062

ส่วนที่ 1 คำชี้แจง

การจัดเก็บข้อมูลเป็นกระบวนการปกติของการทำงานวิจัยทั่วไป ข้อมูลที่เก็บไว้จะนำไปใช้ในงานวิจัยเพื่อศึกษาประสบการณ์การถูกหลอกลวงในโลกออนไลน์ ผลกระทบ และพฤติกรรมที่ทำให้เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของคนไทยเจนวายและเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมในการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับคนไทยเจนวายต่อไป โดยคุณมีสิทธิตอบตกลงหรือปฏิเสธการเก็บรักษาข้อมูลไว้สำหรับการวิจัยได้ตามความสมัครใจ

ข้อมูลที่จะขอเก็บไว้เพื่อการวิจัย

ข้อมูลที่ประสงค์ใช้กับงานวิจัย มีทั้งหมด 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1: ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ช่วงรายได้

ส่วนที่ 2: คำถามเกี่ยวกับประสบการณ์การตกเป็นเหยื่อ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนย่อย ได้แก่ รูปแบบการหลอกลวงทางออนไลน์ได้ที่เผชิญ และ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นั้น

ส่วนที่ 3: คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนย่อย ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมเสี่ยง และสภาพแวดล้อม

ส่วนที่ 4: แนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนวาย บทบาทของบุคคลธรรมดา บทบาทของครอบครัว ชุมชนและสังคม และบทบาทของหน่วยงาน องค์กรและภาครัฐ รวมถึงข้อเสนอแนะความคิดเห็นอื่นเพิ่มเติมของผู้ให้ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) มุ่งศึกษาการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากที่ได้มีการจัดพิมพ์เผยแพร่ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร งานวิจัย ข้อมูลทางสถิติ มาตรฐานทางกฎหมาย แนวคิด ทฤษฎี และ สิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตของกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย รูปแบบการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์ของคนไทยเจนเนอเรชันวาย บทบาทขององค์กรและภาครัฐในการให้ความรู้และกำหนดมาตรการป้องกัน เพื่อเสนอแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทางออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัยคือคนไทยเจนเนอเรชันวาย หรือผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2524-2542 หากนับอายุถึงปีปัจจุบันพ.ศ. 2567 จะเป็นกลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 24-43 ปี จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ขอความสมัครใจในการให้สัมภาษณ์จากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ถูกหลอกลวงทางออนไลน์ ในเรื่องดังต่อไปนี้

- การหลอกซื้อขายสินค้าและบริการ จำนวน 2 คน
- หลอกให้โอนเงินเพื่อทำงาน จำนวน 2 คน
- หลอกให้กู้เงิน จำนวน 2 คน
- หลอกให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 คน
- ข่มขู่ทางโทรศัพท์ จำนวน 2 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน 2568 เป็นระยะเวลา 4 เดือน

ขอบเขตด้านสถานที่

ผู้วิจัยให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเลือกรูปแบบในการให้สัมภาษณ์โดยให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความสะดวกมากที่สุด โดยการนัดเจอตามสถานที่ต่าง ๆ ที่ตกลงกัน เช่น สถานที่ทำงานร่วมกันในที่ทำงาน (Co-Working Space) สถานที่ส่วนกลางของที่อยู่อาศัยของผู้ให้ข้อมูล ร้านอาหาร ร้านกาแฟ

เป็นต้น หรือนัดสัมภาษณ์ผ่านทางช่องทางออนไลน์ผ่านโปรแกรมประชุมออนไลน์ เช่น Zoom, Line หรือ Microsoft teams

การเก็บข้อมูลเป็นความลับ

ตามหลักความเคารพในบุคคล (Respect for Person) ผู้วิจัยเคารพในบุคคลและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีการขอความยินยอมให้ข้อมูลอย่างครบถ้วนเพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตัดสินใจได้อย่างอิสระ และมีการเก็บรักษาความลับของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลผู้เข้าร่วมวิจัยไว้เป็นความลับและจะไม่เปิดเผยข้อมูลจนกว่าจะได้รับความยินยอมเท่านั้น โดยบุคคลอื่นจะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ยกเว้น ผู้สนับสนุนการวิจัย ผู้ได้รับอนุญาตให้ประมวลผลและตรวจสอบข้อมูลโดยจะต้องดำเนินการไปเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเท่านั้น

2) ผู้เข้าร่วมวิจัยมีสิทธิที่จะยกเลิกการเข้าร่วมงานวิจัยได้ โดยผู้วิจัยจะไม่มีการเก็บข้อมูลใด ๆ เพิ่มเติม พร้อมทั้งทำลายเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมวิจัยหลังจากการยกเลิกเข้าร่วมงานวิจัย

3) ผู้วิจัยจะทำการเก็บเอกสารและข้อมูลการวิจัย โดยผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้เพียงผู้เดียวและจะทำลายเอกสารและข้อมูลทั้งหมดเมื่องานวิจัยแล้วเสร็จ

การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยอาจนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางกลยุทธ์เพื่อลดพฤติกรรมการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมออนไลน์สำหรับกลุ่มคนไทยเจนเนอเรชันวาย นอกจากนี้ ผลการวิจัยจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางวิชาการหรือเพื่อประโยชน์โดยรวมของสังคม

ความเสี่ยงของการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการวิจัยในอนาคต

ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการวิจัยในลักษณะนี้ ไม่ได้ก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายของผู้ให้ข้อมูล แต่เกิดจากการล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลออกไปสู่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยมีมาตรการในการรักษาความลับในการทำวิจัยอย่างเคร่งครัด

อาจมีบางกรณีที่ต้องส่งมอบข้อมูลนี้กับ:

- หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจขอเข้าถึงข้อมูลเพื่อการตรวจสอบ
 - หน่วยงานหรือบุคคลผู้ให้การสนับสนุนการวิจัย อาจขอตรวจสอบในกรณีที่เป็น
- หากมีคำถามใด ๆ เกี่ยวกับการจัดเก็บ รักษา หรือการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการวิจัยใน

อนาคต โปรดติดต่อ นางสาวฐิติรัตน์ ลิขธิไพศาล ที่อีเมล Thitirut.sik@dome.tu.ac.th

